

IOANNIS MILTONI

Angli

PRO POPVLO ANGLICANO

DEFENSIO,

Contra

CLAVDII ANONYMI, aliàs SALMASII,

DEFENSIONEM

R E G I A M.

*Sym. & libris G. B. i.
St. I. Zimmer-*

LONDINI, *manu Anno*

Typis DV GARDIANIS, 1651 *1651*

Anno Domini 1651.

Non. May:

X321M64

P23

16517a

P R Æ F A T I O.

Amet si vereor, si in defendendo Populo Anglicano tam sim profusus verborum, vacuus rerum, quàm est plerisque visus in defensione regiâ Salmasius, ne verbosissimi simul & ineptissimi defensoris nomen meritis esse videar, tamen cum in mediocri quavis materia tractanda nemo sibi adeò properandum esse existimet, quin exordio saltem aliquo pro dignitate suscepti à se operis uti soleat, id ego in re omnium ferè maxima dicenda si non omittam, neque nimis astringam, spero equidem, duas prope modum res, quas magnoperè vellem, assecuturum me esse; alteram, ut causa huic nobilissima, & seculorum omnium memoriâ dignissima nulla ex parte, quantum in me est, desim; alteram, ut reprehensam in adversario futilitatem & redundantiam, devitasse tamen ipse nihilo minus judicer. Dicam enim res neque parvas neque vulga-

A 2

res,

728375

res, regem potentissimum, oppressis legibus, religione afflictâ, pro libidine regnantem, tandem à suo populo, qui servitutem longam servierat, bello victum; inde in custodiam traditum; & cum nullam omnino melius de se sperandi materiam vel dictis vel factis praberet, à summo demùm regni Concilio capite damnatum; & pro ipsis Regia foribus securi percussus. Dicam etiam, quod ad levandos magna superstitione hominum animos multum contulerit, quo jure, præsertim apud nos, judicatum hoc atque peractum sit; meosque cives fortissimos & integerrimos, deque universis orbis terrarum civibus ac populis egregiè meritos ab improbißimis maledicorum, sive nostratium, sive exterorum calumniis, tum imprimis ab hujus inanissimi Sophistæ maledictis, qui pro duce & coryphæo caterorum se gerit, facile defendam. Quæ enim ullius regis alto solio sedentis majestas unquam tanta eluxit, quanta tum Populi Anglicani effulgebat, cum excussâ illâ veteri superstitione, qua diu invaluerat, ipsum regem, seu potius de rege hostem, qui solus mortalium impunitatem sibi divino jure vendicabat, suis legibus irretitum judicio perfundere, & quo is quemcunque alium supplicio affecisset, eodem fontem ipsum afficere non vereretur. At quid ego

ego hac tanquam populi facta prædico? quæ ipsa per se penè vocem edunt, & præsentem ubique testantur Deum. Qui, quoties sua sapientissima menti complacitum est, superbos & effratos reges, supra humanum modum sese attollentes, solet deturbare, & totâ sæpè cum domo funditus evertit. Illius nos manifestò numine ad salutem & libertatem propè amissam subitò erecti, illum ducens secuti, & impressa passim divina vestigia venerantes, viam haud obscuram, sed illustrem, illius auspiciis commonstratam & patefactam ingressi sumus. Hac ego omnia dignè satis explicare, & quod omnes fortasse gentes legant atque ætates, monumentis tradere, si diligentia solum meâ, cujusmodicunque est, meis tantum viribus sperem me posse, frustra sim. Quæ enim oratio tam angusta atque magnifica, quod tam excellens ingenium huic oneri subeundo par esse queat, ut cum illustrium virorum aut civitatum res gestas vix reperiatur tot seculis qui luculentè possit scribere, opinetur quisquam hac, non hominum, sed omnipotentis planè Dei gloriøsè & mirabiliter facta ullis se verbis aut stylo assequi posse? Quod quidem munus ut susceperem, tametsi summi in republica nostrâ viri suâ auctoritate perfecèrunt, mihique hoc nego-

tium datum esse voluerunt, ut qua illi, Deo ductore, magna cum gloria gessere, ea, quod certè proximum est, contra invidiam & obrectationem, quas in res ferrum & apparatus belli nihil potest, alio genere armorum defenderem, quorum ego quidem iudicium magno mihi ornamento esse existimo, me scilicet eorum suffragiis eum esse præ cæteris, qui hanc patria mea fortissimis liberatoribus haud pœnitendam operam navarem, quin & ipse ab ineunte adolescentia is eram studiis incensus, qua me ad optima quaque si minùs facienda, at certè laudanda incitatum ferebant, his tamen diffusus adminiculis ad divinam opem recurro: Deumque Opt. Max. donorum omnium largitorem invoco, ut quàm prosperè quamque piè nostri illi ad libertatem clarissimi duces regios fastus, & dominatum impotentem acie fregerunt, dein memorabili tandem supplicio extinxerunt, quamque facili negotio nuper unus de multis ipsum regem veluti ab inferis resurgentem, inque illo libro post mortem edito novis argutiis, & verborum lenociniis populo se venditantem redarguit atque summovit, tam ego feliciter tamque verè declamatoris hujus exotici petulantiam & mendacia refellam atque discutiam. Qui alienigena cùm sit, & quamvis

vis id millies neget, Grammaticus, non eâ
 stipe contentus quam hoc nomine meretur,
 magnus ardelio esse maluit; non reipub. so-
 lum immiscere se ausus, sed aliena: cum
 neque modestiam, neque iudicium, neque
 aliud quicquam afferat, quod oporteret sa-
 nè tantum arbitrum, præter arrogantiam
 Grammaticam. Et sanè hac qua jam Lati-
 nè utcumque scripsit, si inter Anglos, & no-
 stro sermone protulisset, vix esset, credo, qui
 de responso laborandum esse judicaret; sed
 partim trita, & refutationibus jam crebris
 explosa negligeret, partim tyrannica & fœ-
 da; vilissimo quovis mancipio vix ferenda,
 quamvis alioqui regias secutus ipse partes,
 aversaretur. Nunc cum inter externos, &
 nostrarum rerum penitus ignaros grandi pa-
 ginâ turgescat, sunt illi quidem qui res no-
 stras perperam intelligunt, edocendi; hic
 suo more (quandoquidem tanta maledicendi
 aliis libidine fertur) suo inquam more ac
 modo erit tractandus. Quod si quis miretur
 fortè, cur ergò tam diu intactum & ovan-
 tem, nostroque omnium silentio inflatum vo-
 litare passi simus, de aliis sanè nescio, de me
 audacter possum dicere, non mihi verba aut
 argumenta, quibus causam tuerer tam bo-
 nam, diu quærenda aut investiganda fuisse,
 si otium & valetudinem (qua quidem scri-

bendi laborem ferre possit) nactus essem. Quâ cum adhuc etiam tenui admodum utar, carptim hac cogor, & intercisis penè singulis horis vix attingere, qua continenti stylo atque studio persequi debuissim. Vnde hoc si minùs dabitur, cives meos praestantissimos, patria conservatores digno laudum praconio celebrare, quorum immortalia facinora jam toto orbe claruerunt, defendere tamen, & ab hujus importuni literatoris insolentiâ, & professoria lingua intemperiiis vindicare haud mihi difficile futurum spero. Pessimè enim vel naturâ vel legibus comparatum foret, si arguta servitus, libertas muta esset; & haberent tyranni qui pro se dicerent, non haberent qui tyrannos debellare possunt: miserum esset, si hac ipsa ratio, quo utimur Dei munere, non multo plura ad homines conservandos, liberandos, & quantum natura fert, inter se aquandos, quàm ad opprimendos & sub unius imperio malè perdendos argumenta suppeditaret. Causam itaque pulcherrimam hac certâ fiduciâ lati aggrediamur; illinc fraudem, fallaciam, ignorantiam, atque barbariem; hinc lucem, veritatem, rationem, & seculorum omnium optimorum studia, atque doctrinam nobiscum stare.

Agè nunc jam, satis praefati, quoniam
cum

cum criticis res est, tam culti voluminis titulum imprimis videamus quid ait, Defensio regia pro Carolo I. ad Car. II. Magnum sanè præstas, O quisquis es! patrem defendis ad filium; mirum ni causam obtineas. Verùm ego te falso aliàs sub nomine, nunc sub nullo latitantem, Salmasi, ad alia voco subsellia, ad alios judices, ubi tu illud euge & sophàs, quod in palastra tua literaria captare miserè soles, fortasse non audies. Sed cur ad regem filium defensio hac regia? non opus est tortore, consistentem habemus reum; Sumptibus inquit Regiis; O te venalem oratorem & sumptuosum! Siccine defensionem pro Carolo patre, tuâ sententiâ, rege optimò, ad Carolum filium regem pauperrimum noluisti nisi sumptibus regiis? Sed veterator etiam haud irridiculus esse voluisti, qui regiam defensionem dixeris; non enim amplius tua quam vendidisti, sed legitimè jam regia defensio est; centenis nimirum Iacobais emta, ingenti pretio ab egentissimo Rege: non enim ignota loquimur; novimus qui illos aureos domum attulit tuam, qui crumenam illam tessellis vitreis variatam, novimus qui te avaras manus porrigentem vidit, in speciem quidem ut Sacellanus Regis missum cum munere, re verâ ut ipsum munus am-

plectere; & unâ tantum mercede acceptâ totum penè regis ararium exinanires. Sed eccum ipsum, crepant fores, prodit histrio in proscenium.

Date operam & cum silentio animadvertite,

Vt pernoscatis quid sibi Eunuchus velit.

Nam quicquid est, præter solitum cothurnatus incedit. Horribilis nuper nuntius aures nostras atroci vulnere, sed magis mentes perculit, de parricidio apud Anglos in personâ regis sacrilegorum hominum nefariâ conspiratione admissio. Profectò nuntius iste horribilis aut gladium multo longiorem eo quem strinxit Petrus habuerit oportet, aut aures ista auritissima fuerint, quas tam longinquo vulnere perculerit: nam aures non stolidas ne offendisse quidem potuit. Ecqua enim vobis sit injuria, ecquis vestrum leditur, si nos hostes & perduelles nostros, sive plebejos, sive nobiles, sive reges morte multamus? At ista mitte, Salmasi, quæ ad te nihil attinent: ego enim de te etiam horribilem habeo quem apportem nuntium; quique omnium Grammaticorum & Criticorum aures, modò teretes habent & doctas, atrociori vulnere si non perculerit, mirabor; de parricidio apud Hollandos in persona Aristarchi, nefariâ Salmasii audaciâ admissio

missio : te magnum scilicet Criticum sumptibus regiis conductum , ut defensionem regiam scriberes , non solum putidissimo exordio , praeficarum funebribus nugis & naniis simillimo nullius , non facti , mentem miseratione permovisse , sed primâ statim clausulâ risum penè legentibus multiplici barbarismo concitâsse. Quid enim , quaso , est parricidium in persona regis admittere , quid in persona regis ? qua unquam latinitas sic locuta est ? nisi aliquem nobis forte Pseudophilippum narras , qui personam regis indutus ; nescio quid parricidii apud Anglos patraverit ; quod verbum verius opinione tua ex ore tibi excidisse puto. Tyrannus enim , quasi histrionalis quidam rex , larva tantum & persona regis , non verus rex est. Caterum ob hujusmodi noxas Gallico-latinas , quibus passim scates , non tam mihi , neque enim est otium , quàm ipsis tuis Grammatistis pœnas dabis ; quibus ego te deridendum & vapulandum propino. Hoc multo atrocius ; quod à summis magistratibus nostris de rege statutum est , id sacrilegorum hominum nefariâ conspiratione admissum ais. Tunc furcifer potentissimi nuper regni , nunc reipub. eo potentioris acta & consulta sic nominas ? quorum de factis ne Rex quidem ullus ut quicquam gravius pronuntia-

ret, aut scriptum ederet, ad luci adhuc potuit. Merito itaque amplissimi Ordines Hollandia, liberatorum olim patria vera progenies, defensionem hanc tyrannicam, populorum omnium libertati pestilentissimam edicto suo tenebris damnarunt; cujus & ipsum authorem omnis libera Civitas suis prohibere finibus, aut ejicere deberet: eaque præcipuè qua tam ingratum tamque tetrum reipub. hostem suo stipendio alit; cujus ille reipub. haud secus atque nostra, fundamenta ipsa atque causas oppugnat; nec non utramque unâ & eâdem operâ labefactare & subruere conatur; præstantissimosque illic Libertatis Vindices nostrorum sub nomine maledictis proscindit. Reputate jam vobiscum Illustrissimi Fæderatorum Ordines, & cum animis vestris cogitate, quis hunc regia potestatis assertorem ad scribendum impulerit, quis nuper apud vos regiè se gerere incæperit, qua consilia, qui conatus, qua turba denique per Hollandiam secuta sint, qua nunc essent, quàm vobis parata servitus, novusque dominus erat, atque illa vestra tot annorum armis atque laboribus vindicata libertas, quàm propè extincta apud vos nunc foret, nisi opportunissimâ nuper temerarii juvenis morte respirationasset. Sed pergit iste noster ampullari, &
mira-

mirabiles tragædias fingere, Quoscunque infandus hic parricidialis nimirum barbarismi Salmasiani rumor attigit, haud secus ac si fulmine afflati essent derepentè his arrectæque horrore comæ & vox faucibus hæsit. Quod nunc primitus auditum discant Physici, comas fulmine arrectas. Verùm quis hoc nescit, viles & imbelles animos, magni cujuspiam facinoris vel rumore obstupescere; quodque prius fuerunt, tum se maximè stipites indicare. Alii lacrymas non tenuerunt, muliercula credo aulica, aut siqui his molliores; inter quos & ipse Salmasius novâ quâdam metamorphosi Salmacis factus est; & fonte hoc suo lacrymarum fictitio, & nocte parato viriles animos emollire conatur. Moneo itaque & cavere jubeo

— infamis ne quem malè fortibus undis Salmacis enervet.

— ne vir cum venerit, exeat inde

Semivir, & tactis subitò mollescat in undis.

Fortius verò inquit animati (nam fortes puto & animosos ne nominare quidem nisi putidè potest) tantâ indignationis flammâ exarserunt, ut vix se caperent. Furiosos illos non flocci facimus; verâ fortitudine sui que compote istos minaces pellere, & in fugam

vertere consuevimus. Nemo certè non diras imprecatus est tanti sceleris authoribus. Vox tamen, ut tu modò ajebas, faucibus hæsit; atque hæssisset utinam in hunc usque diem, si de nostris duntaxat perfugis hoc vis intelligi, quod nos etiam pro comperto habemus, nihil illis frequentius in ore esse, quàm diras & imprecationes omnibus bonis abominandas quidem, non tamen metuentes. De alijs credibile vix est, cum supplicii de rege sumti fama illuc pervenisset, repertum in libero præsertim populo fuisse ullum, tam ad servitutem natum, qui nos dicto laderet, aut factum nostrum crimini daret; imò potiùs omnes bonos omnia bona dixisse; quinetiam Deo gratias egisse, qui exemplum justitiæ tam illustre & excelsum ediderit, quodque cæteris regibus tam salutari documento esse possit. Istos itaque ferros ac ferreos cædem nescio cujus miserabilem, ac mirabilem plorantes, cum suo tinnulo oratore, post regium in orbe nomen natum notumque, frigidissimo, etiam atque etiam plorare jubemus. At quis interim è ludo ferre puer, aut è cænobio quorvis fraterculus casum hunc regis non multo disertius, imò Latinius hoc oratore regio declamitasset? Verùm ego ineptior sim, si infantiam hujus & deliramenta hunc in modum toto volu-

volumine accuratè persequar; quod tamen libens facerem, (quoniam superbiâ & fastidiò, ut ferunt, supra modum turget) ni mole tantum libri inconcinnâ atque inconditâ se protegeret, & veluti miles ille Terentianus post principia lateret: callido sanè consilio, ut defessus singula notando etiam acerrimus quisque, tadio priùs conficeretur, quàm omnia redargueret. Nunc ejus quoddam specimen dare hac veluti prolatione duntaxat volui; & cordatis lectoribus à principio statim degustandum hominem prabere, ut in hac pagina unius promulsæ experiamur quàm lautè nos & luculenter cæteris ferculis excepturus sit; quantas ineptias atque infantias toto opere congeßerit, qui tam densas, ubi minimè decuit, in ipsa fronte collocavit. Exinde multa garrientem, & scombris concionantem facile prætereo; ad nostras autem res quod attinet, haud dubitamus quin ea, quæ auctoritate Parlamenti scripta publicè & declarata sunt, apud omnes bonos & prudentes externos plus ponderis habitura sint, quàm unius impudentissimi homuncionis calumnia, & mendacia; qui ab exulibus nostris, patria hostibus, pretio conductus, quolibet eorum dictante quibus operam suam locaverat, aut rumusculum spargente,

*te, falsissima quaque corradere, & in char-
tam conicere non dubitavit. Utque planè
intelligent omnes quàm non illi religio sit,
quidlibet scribere, verum an falsum, pium
an impium, haud alius mihi testis adhiben-
dus erit, quàm ipse Salmasius. Scribit is in
Apparatu contra primatum Papæ, maxi-
mas esse causas cur Ecclesia redire ab episco-
patu debeat ad Apostolicam presbyterorum
institutionem; longè majus ex episcopatu
introducendum in ecclesiam esse malum, quàm
illa schismata quæ prius metuebantur: Pe-
stem illam quæ ex eo ecclesias invasit, totum
ecclesiæ corpus miserabili tyrannide pessum-
dedisse; imo ipsos reges ac principes sub ju-
gum misisse; Majorem in ecclesiam utilita-
tem redundaturam Hierarchiâ totâ extin-
ctâ, quàm solo capite Papâ, p. 169. Possè
episcopatum cum Papatu tolli cum summo
bono ecclesiæ; sublato episcopatu ruere ipsum
Papatum, super illo utpote fundatum, p. 171.
Cur removeri debeat in illis regnis quæ jam
Papatu renuntiârunt proprias habere cau-
sas. Cur ibi episcopatus retineatur se non vi-
dere; non integram videri reformationem
quæ hac in parte imperfecta sit; nihil afferri
posse rationis aut causæ probabilis cur subla-
to Papatu retineri debeat aut possit episcopa-
tus, p. 179. Hac & multò plura cùm ante an-
nos.*

nos quatuor scripserit, tantâ nunc vanitate
 & impudentiâ est, ut Parlamentum Angliæ
 graviter incusare hoc loco audeat, quòd epi-
 scopatum non solum senatu ejiciendum, sed
 etiam penitus abjiciendum censuerint. Quid?
 quòd ipsum etiam episcopatum suadet atque
 defendit, iisdem usus argumentis & ratio-
 nibus, quas libro illo priore magno impetu
 confutaverat; necessarios nempe fuisse epi-
 scopos, & omnino retinendos, ne mille pe-
 stiferæ sectæ & hæreses in Angliâ pullularent.
 O vafrum & versipellem! adeone te etiam
 in sacris non puduit desultorem agere, propè
 dixeram, ecclesiam prodere; cujus tu idèd
 sanctissima instituta tanto strepitu asse-
 ruisse videris, ut quoties tibi commodum
 esset, eo majore cum infamia ea ipsa ludifi-
 cari atque subvertere posses. Neminem hoc
 latet, cum regni Ordines, Ecclesia nostra,
 ad exemplum cæterarum, reformanda stu-
 dio flagrantes, episcopatum funditus tollere
 statuissent, primò regem intercessisse, dein
 bellum nobis eâ potissimum causâ intulisse;
 quòd ipsi tandem in perniciem vertit.
 I nunc & te defensorem regium esse gloria-
 re, qui ut regem graviter defendas, sus-
 ceptam à temetipso ecclesia causam nunc
 palàm prodis atque oppugnas: cujus gravis-
 simâ quidem censurâ esses notandus. De
 forma

forma autem reipub. nostra , quoniam tu Professor triobolaris & extraneus remotis capsulis atque scriniis tuis nugarum referatissimis , quas melius in ordinem redigere poteras , in aliena republ. satagere & odiosus esse mavis , sic breviter tibi , vel cuivis potius te prudentiori respondeo ; eam formam esse quam nostra tempora atque dissidia ferunt ; non qualis optanda esset , sed qualem obstinata improborum civium discordia esse patitur . Qua autem Respubl. factionibus laborat , atque armis se tuetur , si sana & integra tantum partis rationem habet , ceteros sive plebejos sive optimates praterit aut excludit , satis profecto aqua est ; quamvis regem & procures , suis ipsa malis edocta , amplius nolit . Concilium autem illud supremum quoddam insectaris , atque etiam Concilii Præsidentem , na tu ridiculus es ; Concilium enim illud , quod somnias , non est supremum , sed Parlamenti auctoritate ad certum duntaxat tempus constitutum , quadraginta virorum ex suo fere numero , quorum quilibet ceterorum suffragiis præsides esse potest . Semper autem hoc usitatissimum fuit , ut Parlamentum , qui noster Senatus est , delectos ex suorum numero pauciores , quoties visum erat , constitueret : iis unum in locum ubi vis conveniendi,

niendi, & veluti minoris cujusdam habendi Senatûs potestas delata est. Iisdem res sapè gravissima, quo celerius & majori cum silentio transigerentur, commissa atque credita; Classis, exercitus, ararii cura aut procuratio, quavis denique pacis aut bellimunia. Hoc siue concilium nominetur, siue quid aliud, verbo fortè novum, re antiquum est; & sine quo nulla omninò Respubl. rectè administrari potest. De regis autem supplicio, & rerum apud nos conversione mitte vociferari, mitte virus illud tuum acerbitalis evomere; donec ista quâ lege, quò jure, quò judiciò facta sint, te licet repugnante, singulis capitibus ostendam, & pedem conferam. Si tamen instas quò jure, quâ lege, eâ, inquam, lege quam Deus ipse & natura sanxit, ut omnia qua reipubl. salutaria essent, legitima & justa haberentur. Sic olim sapientes tui similibus responderunt. Leges per tot annos ratas refixisse nos criminari; bonasne an malas non dicis, nec si diceres audiendus esses, nam nostra leges Ole quid ad te? Vtinam plures refixissent tum leges tum legulejos: rectius sanè & rei Christiana & populo consulissent. Friends quòd hæc, Manii, terræ filii, vix domi nobiles, vix suis noti licere sibi crediderint. Meminisses quate

te non solum libri sacri, sed etiam Lyricus doceat:

— Valet ima summis

Mutare, & insignem attenuat Deus

Obscura promens. —

Sic etiam habeto; eorum quos tu vix nobiles esse ais, alios nulli vestrarum partium vel generis nobilitate cedere; alios ex se natos per industriam atque virtutem ad veram nobilitatem iter affectare, & cum nobilissimis quibusque posse conferri; se autem malle filios terræ dici, modò sua, & domi strenuè facere, quàm sine terrâ & lare fumos vendendo, quod tu facis, homo nihili & stramineus eques, in aliena terra dominorum nutu & stipendio famem tolerare: ab ista, mihi crede, peregrinatione ad agnatos potiùs & gentiles deducendus, nisi hoc unum scaperes, quod frivolas quasdam prælectiones & nugamenta scis tantâ mercede apud exteros effutire. Reprehendis quòd magistratus nostri colluviem omnium Sectarum recipiant; quid ni recipiant? quos ecclesia est è cœtu fidelium ejicere, non magistratuum è civitate pellere; siquidem in leges civiles non peccant. Primò homines ut tutò ac liberè sine vi atque injuriis vitam agerent, convenere in civitatem; ut sanctè & religiosè, in Ecclesiam;

*clesiam; illa leges, hac disciplinam habet suam, planè diversam: Hinc toto orbe Christiano per tot annos bellum ex bello feritur, quòd Magistratus & Ecclesia inter se officia confundunt. Quapropter & Papisticam minimè toleramus; neque enim eam tam esse religionem intelligimus, quàm obtentu religionis tyrannidem pontificiam civilis potentia spoliis ornatam, qua contra ipsum Christi institutum ad se rapuit. Independentes, quales à te solo finguntur, nulli apud nos unquam visi; prater eos duntaxat qui cùm classes & synodos supra Ecclesiam quamque singularem esse non agnoscant, eas omnes velut Hierarchia particulas quasdam, aut certè truncum ipsum, eradicandas esse tecum sentiunt. Hinc nomen Independentium apud Vulgus obtinuit. Quod restat video te id agere, ut regum omnium & Monarcharum non invidiam solùm, sed etiam bellum atrocissimum in nos concites. Olim Rex Mithridates, quamvis causâ dissimili, omnes reges in Romanos concitabat, eadem propè calumniatus; Romanis consilium esse, omnia regna subvertere, iis nulla humana neque divina obstare, à principio nihil nisi partum armis habuisse, latrones, regnorum maximè hostes: Hac Mithridates regi Arsaci: te
verò*

verò in illa tua exedra infantissimè rhetoricantem qua fiducia provexit, ut ad bellum hortando, & licet nolis videri, classificum canendo, ullum vel inter pueros regem commovere te posse animum induceres, isto praesertim ore tam exili & rancidulo, ut ne mures quidem Homericos, te buccinatores, bellum unquam ranunculis illaturos fuisse credam. Tantum abest ut metuam quid tu belli nobis aut periculi, homo ignavissime, apud exteros reges istâ tuâ rabiâ & insulsâ facundiâ conflare possis: qui ad illos, ac si regum capita quasi pilas habeamus, de coronis quasi trocho ludamus, sceptrâ imperialia non pluris faciamus quàm bacula morionum capitata, lusoriè sanè nos defers. At tu interea, stultissimum caput, morionis ipse baculo dignissimus es, qui reges ac principes tam puerilibus argumentis ad bellum suaderi putes. Omnes deinde populos inclamas, dicto audientes tuo, sat scio, minimè futuros. Hibernorum etiam consceleratam illam ac barbaram colluviem regis partibus in auxilium vocas. Quod unicum indicio esse potest quàm scelestus sis & vacors, quàm omnes penè mortales impietate, audaciâ, & furore superes, qui devota gentis fidem atque opem implorare non dubitas, cujus ab impiâ societate tot civium

vium innocentissimorum sanguine perfusâ etiam rex ipse aut abhorruit semper, aut abhorrere se simulavit. Et quam ille perfidiam, quam ille crudelitatem occultare, quantum potuit, atque ab se longè amovere summo studio contendit, eam tu, bipedum nequissime, quo minùs ultrò atque palàm suscipias, neque Deum neque homines vereris. Agedum; Hibernis igitur fautoribus ac sociis ad defensionem regis jam te accinge. Carves imprimis quod cauto mehercule opus erat, nequis te Tullio fortasse aut Demostheni omnem eloquentia laudem præceptum ire suspicaretur; & prædicis, oratorio more non tibi agendum videri. Na tu haud stultè sapis, id quod non potes, non videtur tibi esse agendum; oratoriè autem ut tu ageres quis, qui te satis novit, unquam expectavit? qui nihil elaboratè, nihil distinctè, nihil quod sapiat, in lucam emittere aut soles aut potes, sed veluti Crispinus alter aut Tzetzes ille graculus, modò ut multum scribas, quàm rectè non laboras; neque si labores, valeas. Agetur, inquis, hæc causâ toto orbe audiente, & quasi ad judicandum sedente. Id adedò nobis pergratum est, ut adversarium non cerebrosum & imperitum, qualis tu es, sed cordatum & intelligentem dari jam nobis optemus. Perorans

orans planè tragicus es, imo Ajax ipse Lorarius: Horum ego injustitiam, impietatem, perfidiam, crudelitatem proclamabo coelo & terræ, ipsosque authores convictos posteris tradam, reosque peragam. O Flosculos! Tunc igitur sine sale, sine genio proclamator & rabula, bonis authoribus divexandis tantum aut transcribendis natus, quicquam de tuo quod vivat producere te putas posse? quem unà cum scriptis tuis futilissimis abreptum atas, mihi crede, proxima oblivioni mandabit. Nisi si defensio hac regia suo fortasse responso aliquid debitura est, si neglecta jam pridem & consopita, in manus iterum sumatur. Idquæ ego ab Illustrissimis Hollandiæ Ordinibus peterem, ut eam è fisco protinus dimissam, neque enim Thesaurus est, pervagari, quò velit, sinant. Si enim quâ vanitate, inscitiâ, falsitate referta sit, planum omnibus fecero, quò latius excurrit, eò arctius, meâ quidem sententiâ, supprimitur. Iam nos quemadmodum reos peragat, videamus.

C A P. I.

Voniam tibi vano homini
& ventoso multum hinc for-
sitā superbiæ Salmasi, mul-
tum spiritûs accessit, magnæ
scilicet Britannia regem fi-
dei defensorem esse, te verò
regis, ego quidem & illum regi titulum, &
hunc tibi jure pari ac meritò concedam:
cum sanè rex fidem, tu regem sic defenderis,
ut causam uterque suam evertisse potius vi-
deatur. Quod cum passim infrà, tum hoc
primò capite ostendam. Dixeras tu quidem
præfationis paginâ duodecimâ *Ornari pi-
gmentis rhetoricis tam bonam & justam cau-
sam non debere: nam simpliciter rem, ut ge-
sta est, narrare, regem defendere est.* Quan-
do igitur toto hoc capite in quo narratio-
nem illam simplicem futuram pollicitus eras,
neque rem simpliciter, ut gesta est, narras,
neque non pigmentis, quantum in eo genere
consequi potes rhetoricis ornas, profectò vel
tuo judicio si standum esset, causâ regia ne-
que bona neque justa erit. Quanquam hoc
cave tibi sumas quod dat nemo, posse te quic-
quam

quam rhetoricè narrare ; qui neque oratoris, neque historici , immò ne caustidici quidem partes narrando sustinere potes ; sed quasi circulator quispiam, arte circumforaneâ, magnam de re in procemio , velut in posterum diem , expectationem concitabas , non tam ut rem promissam tum demùm narrares , quàm ut pigmenta illa misera , & ampullas fuco refertas lectoribus quàm plurimis divenderes. Nam *de facto dicturus tot novitatum monstris te circumdari ac terreri sentis, ut quid primum exequaris, quid deinde, quid postremò, nescias.* Hoccine est simpliciter narrare ? Dicam quod res est , tot tuorum ipse mendaciorum monstris , primum terreri te sentis, deinde tot nugis, tot ineptiis levissimum illud caput non *circundari* solum, sed circumagi , *ut quid primum, quid deinde, quid postremò* dicendum ullo tempore sit , non modò nunc *nescias* , sed nunquam antea non nesciveris. *Inter difficultates quæ occurrunt ad exprimendam tam incredibilis flagitii immanitatem hoc unum facile dictu suppetit, quod iterum iterumque repeti debet, nempe Solem ipsum atrocius factum nunquam adspexisse alterum.* Multa Sol aspexit , bone magister , quæ Bernardus non vidit. Solem autem iterum atque iterum repetas licebit , id tu quidem prudenter feceris , quod non nostra flagitia , sed defensionis

sionis tuæ frigus vehementissimè postulabit.
Regum, inquis, *origo cum Sole novo cæpit*.
 Dii te, Damalippe, deæque solstitio donent,
 quo te calfacias, qui ne pedem sine *Sole*; ne-
 quis fortasse te umbraticum doctorem esse
 dicat. At hercle etiam in tenebris es, qui jus
 patrium à regio non distinguis: & cum reges
 Patriæ Patres nominaveris, eâ statim meta-
 phorâ persuasisse credis, ut quicquid de pa-
 tre non negaverim, id continuò de rege ve-
 rum esse concedam. Pater & rex diversissima
 sunt. Pater nos genuit; at non rex nos, sed
nos regem creavimus. Patrem natura dedit
populo, regem ipse populus dedit sibi; non
ergò propter regem populus, sed propter po-
pulum rex est; ferimus patrem, morosum et-
 jam & durum, ferimus & regem; sed ne pa-
 trem quidem ferimus tyrannum. Pater si fi-
lium interficit, capite poenas dabit; cur non
item rex eâdem iustissimâ lege tenebitur, si
populum, id est filios suos, perdiderit, præser-
tim cum pater, ut ne pater sit, efficere non
 possit, rex faciliè possit, ut neque pater sit, ne-
 que rex. Quod si *de facti qualitate*, quod aïs;
inde æstimandum est, tibi dico, peregrine, &
 rebus nostris alienissime, testis oculatus & in-
 digena tibi dico; nos regem neque horum,
neque iustum, neque clementem, neque reli-
giosum, neque pium, neque pacificum; sed ho-
stem prope decennalem, nec parentem patriæ,

sed vastatorem de medio sustulisse. Solet hoc fieri, fateris, inficias enim ire non audes, sed non à reformatis, regi reformato. Siquidem reformatus is dici potest, qui scriptis ad Papam literis, Sanctissimum appellaverat Patrem, qui Papistis æquior semper quam Orthodoxis fuit. Talis cum fuerit, ne suæ quidem familiæ primus à reformatis est de medio sublatus. Quid? ejus avia Maria nonne à reformatis exuta regno solum vertere coacta est, supplicio demum capitis affecta, ne Scotis quidem reformatis ægrè ferentibus? imò si operam contulisse dicam, haud mentiar. In tanta autem regum reformatorum paucitate, nihil hujusmodi accidisse, ut eorum aliquis morte plecteretur, non est quod miremur. Licere autem regem nequam, sive tyrannum regno pellere, vel supplicio quovis, prout meritis erit, punire, (etiam summorum sententiâ Theologorum, qui ipsi reformatæ ecclesiæ authores fuere) aude tu modò negare. Concedis quàm plurimos reges non siccâ morte periisse, hunc gladio, illum veneno, alium squalore carceris, aut laqueo. Omnium tamen hoc tibi miserrimum videtur, & monstri quiddam simile, regem in judicium adduci, causam capitis dicere coactum, condemnatum, securi percussum. Dic mihi, homo insipientissime, annon humanius, annon æquius, annon ad leges omnium civita-

civitatum accomodatius est, cujuscunque criminis reum in judicio sistere, sui defendendi copiam facere, lege condemnatum ad mortem haud immeritam ducere, ita ut damnato vel pœnitendi, vel se colligendi spatium detur, quàm statim ut prehensus est, indictâ causâ pecudis in modum mactare? Quotusquisque est reorum qui, si optio detur, non illo potius quàm hoc modo puniri se maluerit? Quæ ratio igitur animadvertendi in civem moderatior est habita, cur non eadem in regem quoque moderatior, & vel ipsi regi acceptior fuisse existimanda est. Tu secretò, & sine arbitris extinctum regem malebas, vel ut exempli tam boni salubritate omnis memoria careret, vel ut facti tam præclari conscientia defugisse lucem, aut leges atque ipsam justitiam minimè sibi amicam habuisse videretur. Exaggeras deinde rem, quòd neque per tumultum aut factionem optimatum, aut rebellium furorem, sive militum sive populi; non odio, non metu, non studio dominandi, non cœco animi impetu, sed consilio & ratione meditatum diu facinus peregerint. O meritò quidem te ex jurisconsulto Grammaticum! qui ab accidentibus causæ, ut loquuntur, quæ per se nihil valent, vituperationes instituis, cum nondum docueris illud facinus in vitio an in laude ponendum sit? Iam vide quàm in te facile incurram.

Si pulchrum & decorum fuit , eò magis laudandi quod nullis affectibus occupati , solius honestatis causâ fecerint ; si arduum & grave, quòd non cœco impetu, sed consilio & ratione. Quanquam ego hæc divino potius instinctu gesta esse crediderim ; quoties memoriâ repeto ; quàm inopinato animorum ardore, quanto consensu totus exercitus , cui magna pars populi se adjunxerat , ab omnibus penè regni provinciis unâ voce regem ipsum suorum omnium malorum authorem ad supplicium deposcebat. Quicquid erat, sive magistratum sive populum spectes, nulli unquam excelsiore animo , & , quod etiam adversarii fatentur, sedatiore , tam egregium facinus & vel heroicis ætatibus dignum aggressi sunt : quo non leges tantùm & judicia, dehinc mortalibus ex æquo restituta , sed ipsam justitiam nobilitarunt , sêque ipsâ illustriorem dehinc , sêque ipsâ majorem post hoc insigne judicium reddidere . Iam tertiam prope hujus capitis paginam exantlavimus, nec tamen illa simplex narratio , quam promisit, usquam apparet. Queritur nos docere, *quoties rex molestè & odiosè regnat, impunè posse regno exui : ab hac , inquit, doctrina inducti , si mille rebus meliorem regem habuissent non ei vitam conservassent.* Spectate hominis acumen ; nam istuc aveo ex te scire , quo pacto hoc sequitur , nisi tu nobis

nobis concesseris, nostro rege mille rebus meliorem molestè & odiosè regnare; unde in eum deductus es locum, ut hunc quem defendis, iis regibus qui molestè & odiosè regnant mille rebus deteriore facias; id est tyrannorum omnium fortasse immanissimum. Nacti estote reges tam strenuo defensore. Nunc narrare incipit: *Torserunt eum variis crucibus.* Dic quibus: *De carcere in carcerem traduxerunt.* Nec injuriâ, quippe ex tyranno hostem bello captum. *Custodiis sapè mutatis*: ne ipsæ mutarent fidem. *Libertatis interdum spe ostensâ, interdum & restitutionis per pactionem.* Vide quàm non antea meditatum nobis fuerit, quàm non *tempora & modos* diu captavimus regis abdicandi. Quas res ab eo tum propemodum victore multo antè postulavimus, quæ nisi concederentur, nulla libertas, nulla salus populo speranda erat, easdem à captivo suppliciter, haud semel, imò ter & amplius petivimus; toties repulsam accepimus. Cum nulla de rege spes reliqua esset, fit Parlamenti consultum illud nobile, nequa deinceps ad regem postulata mitterentur; non ex quo is tyrannus esse, sed ex quo insanabilis esse cœpit. Postea tamen quidam ex Senatorum numero nova sibi consilia capientes, & idoneum tempus nacti, conditiones iterum regi ferendas decernunt; pari sanè scelere atque dementiâ

ac Romanus olim Senatus, reclamante Marco Tullio & cum eo bonis omnibus, legatos decrevit ad Antonium : pari etiam eventu, nisi Deo immortalis visum aliter fuisset, illos in servitutem tradere, nos in libertatem vindicare.* Nam cum rex nihilo plus quam antea concessisset, quod ad firmam pacem & compositionem reverà spectaret, illi tamen satisfactum sibi à Rege esse statuunt. Pars itaque sanior, cum se remque Publicam prodideret, fidem fortissimi, & semper reipubl. fidissimi exercitus implorat. In quo mihi quidem hoc solum occurrit quod nolim dicere, nostras legiones rectiora sensitse quam patres conscriptos : & salutem reipubl. armis attulisse ; quam illi suis suffragiis propè damnaverant. Multa deinde flebiliter narrat, verum tam inscitè, ut luctum emendicare, non commovere videatur. Dolet, quòd *eo modo, quo nullus unquam rex supplicium capitis passus sit* : cum sæpius affirmaverit, nullum unquam regem supplicium capitis omnino esse passum. Tunc, fatue, modum cum modo conferre soles, ubi factum cum facto quod conferas non habes ? *Supplicium, inquit, capitis passus est ut latro, ut sicarius, ut parricida, ut proditor, ut tyrannus.* Hocine est regem defendere, an sententiam de rege ferre, eà sanè quæ à nobis lata est, multò severiorem ? quis te tam subito pellexit

pellexit ut nobiscum pronuntiares? Queritur *personatos carnifices regi caput amputasse*. Quid hoc homine facias? questus est supra *de parricidio in persona regis admissio*, nunc in persona carnificis admissum queritur. Quid reliqua percurram, partim falsissima, partim frivola *de pugnis & calcibus* militum gregariorum, & licentiâ *spectandi cadaveris quatuor solidis taxatâ*, quæ frigidissimi literatoris inscitiam & pusillitatem animi clament; legentem certè neminem pilo tristiorrem reddere possunt: satius meherculè fuisset Carolo filio, quemvis ex eo balatronum grege conduxisse, qui ad coronam in triviis elegidia cantant, quam oratorem hunc, luctificabilem dicam, an perridiculum deplo-rando patris infortunio adhibuisse; tam insipidum & insulsum, ut ne ex lacrymis quidem ejus mica salis exiguiissima possit exprimi. Narrare jam desit; & quid deinde agat, dictu sanè difficile est; adeò lutulentus & enormis fluit; nunc fremit, nunc oscitat, nulum quidlibet garriendi modum sibi statuit, vel decies eadem repetendi, quæ ne semel quidem dicta non fordescerent. Et certè nescio, an blateronis cujuscumque extemporales quælibet nugæ, quas ille uno pede stans vericulis fortè effuderit, non digniores multo sint quæ chartâ illinantur; adeò indignissimas esse reor quibus seriò respondeatur.

Prætereo quòd regem *religionis protectorem* laudat, qui ecclesiæ bellum intulit, ut episcopos religionis hostes & tyrannos in ecclesia retineret. *Puritatem autem religionis* quâ potuit is conservare, ab impurissimis episcoporum traditionibus & cæremoniis ipse sub jugum missus? *Sectarum* verò, quibus tu *sacrilegos suos cœtus tenendi licentiam* ais dari, quam ipsa Hollandia nondat, errores velim enumeres: interim nemo te magis sacrilegus, qui perpetuò maledicendi pessimam omnium licentiam tibi sumis. *Non poterant gravius rempubl. ledere quàm ejus dominum tollendo.* Disce verna, disce mastigia, nisi dominum tollis, tollis rempublicam: privata res est, non publica quæ dominum habet. *At pastores facinus eorum abominantes cum summa injustitia persequuntur.* Pastores illos ne quis fortè nesciat quales sint, breviter dicam; iidem sunt qui regi resistendum armis esse, & verbo & scriptis docuerunt; qui omnes tanquam Merozum indefinenter execrari non destiterunt, quotquot huic bello aut arma, aut pecuniam, aut vires non suppeditassent; quod illi non contra regem, sed contra tyrannum Saule quovis aut Achabo, imo Nerone ipso Neroniorem susceptum esse in concionibus sacris vaticinabantur. Sublatis episcopis & sacerdotibus quos Pluralistarum & non residentium nomine insectari vehementissime

tissimè solebant, in eorum amplissima sacerdotia, hic bina, ille trina, quàm ocysimè iruebant: unde suos greges quàm turpiter negligant pastores isti meritò egregii, nemo non videt: nullus pudor, nulla numinis reverentia dementes cupiditate & furiatos cohibere potuit, donec pessimo ecclesiæ publico eadem ipsi infamiâ flagrarent, quam paulò antè sacerdotibus inusserant. Nunc quòd avaritia eorum nondum satiata est, quòd, inquires, ambitione animus turbas concire, pacem odisse consuevit, in Magistratus qui nunc sunt, id quod priùs in regem fecerant, seditiosè concionari non desinunt; regem scilicet pium crudeliter sublatum; quem modò ipsi diris omnibus devotum, omni authoritate regiâ spoliandum, & bello sacro persequendum, in manus Parlamento, quasi divinitus, traderant; sectas scilicet non extirpari, quod certè à magistratibus postulare perabsurdum est, qui avaritiam & ambitionem, quæ duæ in ecclesia hæreses perniciosissimæ sunt, ex ipsorum ordine pastorum ac tribu, nullo adhuc modo aut ratione extirpare valuerunt. Quas illi sectas apud nos insectantur, obscuras esse scio, quas ipsi sequuntur, famosas, & ecclesiæ Dei longè periculosiores; quarum principes Simon ille Magus & Diotrephes fuere. Hos tamen, nequissimi cum sint, adeò non persequimur, ut factiosis, & res

novas quotidie molientibus nimium indul-
geamus. Offendit jam te Gallum & erra-
bundum, quod Angli *suis molossis*, quæ tua
canina facundia est, *ferociores*, nullam *le-*
gitimi successoris & hæredis regni, nullam
natu minimi, nullam *regina Bohemia* ratio-
nem habuerint. Tute respondebis tibi, non
ego. *Voi reipub. forma mutatur ex monar-*
chica in aliam, non datur *successio inter*
differentis regiminis curatores. Apparat; de
primatu. *Minima*, inquis, *regni pars* hæc
omnia *per tria regna* effecit: & digni qui-
dem, si hoc verum esset, quibus in cæteros
imperium sit viris in fœminas. *Isti sunt, qui*
regimen regni antiquum in alium qui à
pluribus tyrannis teneatur, mutare præsum-
pserunt; rectè quidem illi & feliciter, quos
tu reprehendere non potes, quin simul fœ-
dissimè barbarus & solæcus sis, non mori-
bus solum, sed syntaxi etiam, grammatico-
rum opprobrium. *Angli maculam hanc nun-*
quam deleverint. Immò tu, licèt omnium
literatorum litura ipse sis, & verè macula,
Anglorum tamen famam & sempiternam
gloriam nunquam valueris commaculare.
Quitantâ animi magnitudine, quantâ omni
memoriâ vix audita est, non hostes tantum
armatos, sed hostiles intus, id est superstitio-
sas vulgi opiniones eluctati atque supergressi,
Liberatorum cognomen posthac per omnes
gentes

gentes in commune sibi pepererunt : populariter id ausi , quod apud alias nationes heroicæ tantum virtutis esse existimatur. *Reformati & antiqui christiani* quid hac in parte fecerint , aut facturi essent , tum respondebimus , cum de jure tecum suo loco agetur ; ne tuo vitio laboremus , qui gerrones omnes & Battos loquacitate vincis. Quæris quid sis in nostra causa *Iesuitis* responsurus. Tuas res age transfuga , pudeat te facinorum tuorum , quando ecclesiam tui pudet ; qui primatum Papæ , & episcopos tam jactanter modò & ferociter adortus , nunc episcoporum assecla factus es. Fateris *aliquos reformatorum* , quos non nominas (ego tamen nominabo quoniam tu eos *Iesuitis longè peiores esse* ais , Lutherum nempe , Zwinglium , Calvinum , Bucerum , Paræum cum aliis multis) docuisse , *amovendum esse tyrannum : quis autem sit tyrannus ad judicium sapientium & doctorum se retulisse*. Isti verò qui ? an sapientes , an docti , an virtute nobiles , an nobilitate illustres. Liceat , quæso , populo , qui servitutis jugum in cervicibus grave sentit , tam sapienti esse , tam docto , tamque nobili , ut sciat quid tyranno suo faciendum sit , etiam si neque externos , neque grammaticos sciscitatum mittat. Tyrannum autem fuisse hunc non Angliæ solum & Scoriæ Parlamenta cum verbis tum factis disertissimis

declaraverunt, sed totus ferè utriusque regni
populus assentitus est; donec episcoporum
technis & fraudibus in duas postea factiones
discessit. Quid si Deus, quemadmodum eos
 qui lucis evangelicæ participes fiant, ita eos
 qui decreta ejus in reges hujus mundi po-
 tentissimos exequantur, non multos sapien-
 tes aut doctos, non multos potentes, non
 multos nobiles esse voluit? ut per eos qui
 non sunt aboleret eos qui sunt; ut ne glorie-
 tur caro coram eo. Tu quis es qui oblatras?
 an doctus? qui spicilegia, qui lexica & glos-
 saria ad senectutem usque trivisse potius vi-
 deris, quàm authores bonos cum judicio aut
 fructu perlegisse? unde nil præter codices, &
 varias lectiones, & luxatum & mendosum,
 crepas; doctrinæ solidioris ne guttulam qui-
 dem hausisse te ostendis. An tu sapiens? qui
 de minutiis minutissimis rixari & mendico-
 rum bella gerere soles, qui nunc astronomis,
 nunc medicis in sua arte credendis imperitus
 ipse & rudis convitia dicis; qui, si quis tibi
voculæ unius aut literulæ in exemplari quo-
vis abs te restitutæ gloriolam præripere co-
naretur, igni & aquâ, si posses, illi interdi-
ceres? Et ramen stomacharis, & ramen rin-
 geris, quòd omnes te Grammaticum appel-
 lant. Hamondum nuper regis hujus Sacella-
 num imprimis dilectissimum in libro quo-
 dam nugatorio nebulonem palàm appellas,
 quòd

quòd is te grammaticum appellavisset: idem, credo, esles ipsi regi convitium facturus, & defensionem hanc totam retractaturus, si Saccellani sui de te iudicium approbasse audivisses. Iam vide quàm te Anglorum unus, quos tu *fanaticos, indoctos, obscuros, improbos* vocitare audes, contemnam & ludibrio habeam, (nam nationem ipsam Anglicanam de te quicquam publicè cogitare curculiunculo, indignissimum esset) qui sursum, deorsum, quoquoversum versatus & volutatus, nihil nisi grammaticus es: immo ac si deo cuilibet votum ipso Mida stultius nuncupasses, quicquid attrectas, nisi cum solœcismos facis, Grammatica est. Quisquis igitur *de face illa plebis*, quam tu exagitas, (illos enim verè optimates nostros, quorum sapientiam, virtutem, & nobilitatem facta inclyta satis testantur, non sic dehonestabo, ut te illis, aut tibi illos componere velim) quisquis, inquam, de *face illa plebis* hoc tantummodò sibi persuaferit, non esse se regibus natum, sed Deo & patriæ, multò sanè te doctior, multò sapientior, multò probior, & ad omnem vitam utilior existimandus erit. Nam doctus ille sine literis, tu literatus sine doctrina; qui tot linguas calles, tot volumina percurris, tot scribis, & tamen pecus es.

C A P I T U L U M

QUod argumentum pro se *indubitatum* esse, superiore capite perorans dixerat Salmasius, *rem ita se habere ut creditur, cum omnes unanimiter idem de ea sentiant;* quod tamen is *de facto* falsissimè affirmabat, id ego nunc de jure regio disceptaturus, poterò in ipsum verissimè affirmare. Cum enim regem definiat, *cujus suprema est in regno potestas, nulli alii nisi Deo obnoxia, cui quod libet licet, qui legibus solutus est,* siquidem id definiri dicendum est, quod infinitum in terris ponitur, evincam ego contrà non meis tantum, sed vel ipsius testimoniis, & rationibus, nullam gentem aut populum, qui quidem ullo numero sit, nam omnem penetrare barbariem necesse non est; nullam, inquam, gentem istiusmodi jura aut potestatem regi concessisse, *ut legibus solutus esset, ut quod libet liceret, ut omnes judicaret, à nemine judicaretur;* nec verò ullum cujuscunque gentis tam servili ingenio exstitisse puto, præter unum Salmasium, qui tyrannorum immania quæque flagitia regum jura esse asseveravit. Eorum plerique apud nos, qui regi maximè favebant, ab hac tam turpi sententia semper abhorruere, quinetiam ipse, nondum pretio corruptus, his de rebus longè aliter sensisse

fisse aliis jampridem scriptis faciliè deprehenditur. Adeò ut hæc non ab homine libero in libera civitate, nedum in Repub. nobilissima, & Batavorum Academia celeberrima, sed in ergastulo quovis aut catasta, tam servili vernilitate scripta esse videantur. Etenim, si quicquid regi libet, id jure regio licitum erit, quod teterrimus ille Antoninus Caracalla ab Iulia noverca per incestum edoctus non statim ausus est credere, nemo profectò est aut unquam fuit, qui tyrannus dici debeat. Cum enim divina omnia atque humana jura violavit, nihilo tamen minùs rex, jure regio insons erit. Quid enim peccavit homo æquissimus? jure suo usus est in suos. Nihil rex tam horrendum, tam crudele, tamque furiosum committere in suos potest; quod præter jus regium fieri quispiam possit queri aut expostulare. Hoc tu *jus regium à jure gentium, vel potiùs naturali originem habere* statuis bellua? Quid enim hominem te dicam, qui in omne hominum genus, adeò iniquus & inhumanus es; quique omnem gentem humanam Deo simillimam sic deprimere atque projicere conaris, ut quos nunc superstitio, nunc scelus aut ignavia quorundam, aut denique perfidia tam feros atque immites dominos gentibus imposuit, eos à natura matre mitissimâ comparatos atque impositos esse doceas. Quâ tu nefariâ doctri-

doctrinâ multo jam ferociores factos, non solum ad proterendos omnes mortales, & posthac miseriorem in modum conculcandos immittis, sed jure naturali, jure regio, ipsis etiam populi legibus in populum armare, quo nihil simul stultius & sceleratius esse potest, contendis. Dignus profectò qui contra atque olim Dionysius ex grammatico tyrannus ipse sis; non quo tibi in alium quemvis detur illa regia licentia malè faciendi, sed illa altera malè pereundi: quâ solâ, ut inclusus ille Capreis Tiberius, à temetipso perditus quotidie te sentias perire. Verùm jus illud regium paulò accuratiùs quale sit consideraremus. *Sic Oriens totus*, inquis, *judicavit, sic Occidens*. Non reponam tibi quod Aristoteles & Marcus Cicero, authores, si qui alii, cordatissimi, ille in Politicis, hic in oratione de Provinciis scripsit Gentes Asiaticas facile servitutem pati, Iudæos autem & Syros servituti natos fuisse: fateor paucos ferè libertatem velle, aut eâ posse uti, solos nempe sapientes, & magnanimos; pars longè maxima justos dominos mavult, sed tamen justos; injustos & intolerabiles ferendi neque Deus unquam universo generi humano tam infensus fuit, neque ullus unquam populus tam ab omni spe & consilio derelictus, ut necessitatem hanc atque legem omnium durissimam in se atque in suos liberos ultro statueret.

Pro-

Profers imprimis *verba regis in Ecclesiaste sapientiâ clari*. Nos itaque ad legem Dei provocamus, de rege posterius videbimus; cujus exinde sententiam rectius intelligemus. Audiatur ipse Deus, Deut. 17. *Cùm ingressus fueris in terram, quam Iehova Deus dat tibi, & dices statuam super me Regem sicut omnes gentes quæ sunt circa me*: Quod ego omnes velim etiam atque etiam animadvertant, teste hîc ipso Deo, penes populos omnes ac nationes arbitrium semper fuisse, vel eâ, quæ placeret, formâ reipubl. utendi, vel hanc in aliam mutandi: de Hebræis disertè hoc dicit Deus, de reliquis haud abnuir: deinde formam reipub. monarchiâ perfectiorem, ut sunt res humanæ, sui que populi magis ex usu deo visam esse: cùm hanc ipse formam instituerit; monarchiam non nisi ferò petentibus, idque ægrè concederet. Sin regem planè vellent, ut ostenderet Deus id se liberum Populo reliquisse, ab uno an à pluribus respubl. administraretur, modò justè, regi etiam futuro leges constituit, quibus cautum erat, ut *ne multiplicet sibi equos, ne uxores, ne divitias*; ut intelligeret nihil sibi in alios licere, qui nihil de se statuere extra legem potuit. Iussus itaque est *omnia legis illius præcepta*, etiam suâ manu perscribere; perscripta *observare*; *ne efferatur animus ejus præ fratribus suis*. Ex quo perspicuum est,

est, regem æquè ac populum istis legibus astrictum fuisse. In hanc fermè sententiam scripsit Iosephus, legum suæ gentis interpret idoneus, in sua repub. versatissimus, mille aliis tenebrionibus Rabbinis anteposendus. Antiquitat. lib. 4. *Ἀριστοκρατία μὲν ἐν κράτειον*, &c. *Optimum est*, inquit, *optimatum regimen*; nec vos alium reipub. statum requiratis; satis enim est Deum habere præsidem. Attamen si tanta vos regis cupido ceperit, plus legibus & Deo tribuat is, quàm sua sapientia; prohibeatur autem, si potentior fieri studet, quàm rebus vestris expedit. Hæc & plura Iosephus in istum Deuteronomii locum. Alter Philo Iudæus, gravis autor, Iosephi coætaneus, legis Mosaiicæ studiosissimus, in quam universam diffusâ commentatione scripsit, cum in libro de creatione Principis hoc caput legis interpretatur, non alio pacto regem legibus solvit, atque hostis quilibet solutus legibus dici possit, *οἱ ἐπὶ λύμῃ καὶ ζημίᾳ τῶν ἰσχυρόων*, &c. qui, inquit, ad perniciem & detrimentum populi magnam sibi acquirunt potentiam, non reges sed hostes appellandi sunt; ea facientes, qua hostes nullâ pace reconciliandi faciunt; nam qui per speciem gubernandi faciunt injuriam, aperti hostibus peiores sunt; hos enim facile est propulsare, illorum autem malitia haud facile detegitur. Detecti igitur quid obstat quo minus

nus hostium loco habendi sint? Sic libro secundo Allegoriarum Legis, *rex & tyrannus contraria sunt*; & deinde, *rex non imperat tantum, sed paret*. Vera sunt ista, dicit aliquis; regem oportet quidem leges, ut qui maxime, observare; verum si secus fecerit, quâ lege puniendus? eâdem, inquam, lege quâ ceteri; exceptiones enim nullas reperio. Sed nec de Sacerdotibus, sed nec de infimis quidem magistratibus puniendis lex ulla scribitur; qui omnes, cum de iis puniendis nulla lex scripta sit, pari certè jure & ratione possent impunitatem scelerum omnium sibi vindicare; quam tamen neque eorum quispiam vindicavit, neque ullum iis arbitror idcirco esse daturum. Haftenus ex ipsa Dei lege didicimus regem legibus obtemperare debuisse; nec se præ ceteris efferre, qui etiam fratres ejus sunt. Nunc an quid aliud Ecclesiastes moneat videamus. Cap. 8. ver. 1. &c. *Mandatum regis observa; vel propter juramentum Dei, ne perturbatè à facie ejus abito, ne persistito in re mala, nam quicquid volet faciet; Vbi verbum regis, ibi Dominatio, & quis dicat ei quid facis?* Satis constat Ecclesiastem hoc in loco non synedrio magno, non senatui, sed privato cuique præcepta dare. Iuber mandata sua observare, vel propter juramentum Dei; at quis jurat regi, nisi rex vicissim in leges divinas atque patrias juratus sit? Sic Reubenitæ &

Gadi.

Gaditæ obedientiam suam Ichosux pollicentur, Ios. 1. *Vt dicto audientes Mosi fuimus, ita erimus tibi, modò ut Deus tecum sit, quemadmodum fuit cum Mose.* Conditionem vides expressam; Alioquin ipsum audi Ecclesiasten, cap. 9. *Verba sapientum submissa potius audienda esse, quàm clamorem dominantis inter stolidos.* Quid porrò monet? *Ne persistito in re mala, nam quicquid volet faciet,* in malos nimirum faciet auctoritate legum armatus, nam leniter, aut severe agere, prout volet, potest. Nihil hic tyrannicum sonat, nihil quod vir bonus extimescat. *Vbi verbum regis ibi dominatio, & quis dicat ei quid facis?* Et tamen legimus qui regi dixerit non solum quid fecisti, sed etiam stultè fecisti. Sam. 13. At Samuel extraordinarius. Tuum tibi regero, licet infra dictum pag. 49. *quid, inquis, extraordinarium in Saule & Davide?* itidem ego, quid, inquam, in Samuele? Propheta fuit: sunt & illi hodie, qui ejus exemplo faciunt; ex voluntate enim Dei vel *expressâ* vel *tacitâ* agunt: quod etiam ipse infra concedis, pag. 50. Prudenter igitur Ecclesiastes hoc in loco monet privatos, ne cum rege contendant: nam etiam cum divite, cum potenti quovis, ut plurimum, damnosa contentio est. Quid ergo? an optimates, an omnes reliqui magistratus, an populus universus quoties delirare libet regi,
ne

ne hiscere quidem audebunt? an stolido, impio, furēti, bonis omnibus perniciem machinanti non obstabunt, non obviam ibunt, ne divina omnia atque humana pervertere occupet, ne rapinis, ne incendiis, ne cædibus per omnes regni fines grassetur ita *legibus solutus, ut quod libet liceat*? O de Cappadocis eques catastis! quem omnis libera natio (si unquam post hoc in natione libera pedem ponere audebis) aut in ultimas terras veluti portentum exportandum ejicere, aut servitutis candidatum dedere in pistrinum debet, eâ lege atque omine, ut si te inde exemerit, ipsâ sub aliquo tyranno, eoque stultissimo, pro te molat. Quid enim poterit dici, aut ab aliis dictum peti tam truculentum, aut ridiculum, quod in te non cadat? Perge modò: *Isrælita regem à Deo petentes eodem jure se ab eo gubernari velle dixerunt, quo omnes alia nationes, qua hoc regimine uterentur. At Orientis reges summo jure, & potestate non circumscriptâ regnabant, Teste Virgilio:*

— *Regem non sic Ægyptus & ingens
Lydia, nec populi Parthorum, & Medus
Hydaspes
Observant.* —

Primum quid nostrâ refert qualem sibi regem Isrælitæ voluerint, præsertim Deo irato, non solum quod regem vellent ad exemplum

plum

plum gentium , & non suæ legis , sed planè quod vellent regem? Deinde regem injustum, aut legibus solutum petivisse credibile non est, qui Samuelis filios legibus obstrictos ferre non potuerunt, & ab eorum tantum avaritiâ ad regem confugerunt. Postremò quod ex Virgilio recitas , non probat reges Orientis *absolutâ potestate* regnasse ; Apes enim illæ Virgilianæ , quæ vel Ægyptiis & Medis observantiores regum sunt , teste tamen eodem Poëta,

— *Magnis agitant sub legibus ævum.* —

Non ergò sub regibus omni lege solutis. At vide quàm tibi minimè velim malè; cum plerique te nebulonem esse judicent, ostendam te personam tantum nebulonis mutuam sumpsisse. In Apparatu ad primatum Papæ doctores quosdam Tridentinos exemplo Apium usos ais, ut monarchiam Papæ probarent: ab his tu pari malitiâ hoc mutuum cepisti. Quod illis itaque respondisti cum probus esses, jam factus nebulo tute respondebis tibi , tuæque tibi manu personam nebulonis detrahes. *Apium respub. est ; atque ita Physici appellant : Regem habent , sed innocuum ; ductor est potius quàm tyrannus , non verberat , non vellicat , non necat apes subditas.* Minimè igitur mirum, si ita observant. Ista meherculè apes malâ ave tibi tactio erat ; Tridentinæ enim licet sint , fucum te esse

in-

indicant. Aristoteles autem, rerum politica-
rum scriptor diligentissimus, monarchiæ ge-
nus Asiaticæ, quod & barbaricum vocat,
ἡ νόμον, id est, secundum legem fuisse af-
firmat. Pol. 3. immò cum monarchiæ quin-
que species enumeret, quatuor secundum
legem, & suffragante populo fuisse scribit,
tyrannicas autem, quod iis tanta potestas,
volente licet populo, data erat; regnum ve-
rò Laconicum maximè regnum videri, quod
non omnia penès regem erant. Quinta,
quam is παρσασιλείαν vocat, & ad quam so-
lam id refert, quod tu regum omnium jus ef-
se scribis, ut ad libitum regnent, ubinam
gentium, aut quo tempore unquam obtinue-
rit non dicit: nec aliam ob causam fecisse
mentionem ejus videtur, quàm ut absurdam,
injustam, & maximè tyrannicam esse demon-
straret, Samuelem ais, cùm eos ab eligendo
rege deterreret, *jus illis regium* exposuisse,
Vnde haustum, à lege Dei? at illa lex jus
regium, ut vidimus, longè aliud exhibuit:
an ab ipso Deo per Samuelem loquente? at
improbavit, vituperavit, vitio dedit: non
igitur jus regium divinitus datum, sed mo-
rem regnandi pravissimum, superbiâ regum
& dominandi libidine arreptum exposuit pro-
pheta; nec quid debebant reges, sed quid vole-
bant facere; rationem enim regis populo indi-
cavit, sicut antea rationem sacerdotum Elia-
C darum

darum eodem verbo (quod tu p. 33. Hebraico etiam solœcisimo *רעש* vocas) suprâ indicaverat C. 2. *ratio sacerdotum istorum cum populo hac erat, v. 13.* impia videlicet, odiosa, & tyrannica : ratio itaque illa nequaquam jus erat sed injuria. Sic etiam patres antiqui hunc locum exposuerunt; unus mihi erit multorum instar, Sulpitius Severus, Hieronymi æqualis, eique charus, & Augustini iudicio vir doctrinâ & sapientiâ pollens. Is in historia sacra Samuelem ait dominationem regiam, & superba imperia populo exponere. Sanè jus regium non est dominatio & superbia; sed jus atque imperium regium, teste Sallustio, conservandæ libertatis atque augendæ reipub. causâ datum, in superbiam dominationemque se convertit. Idem Theologi omnes Orthodoxi, idem Iurisconsulti, idem Rabbinî plerique, ut ex Sichardo didicisse potuisti, de explicatione hujus loci sentiunt; ne Rabbînorum enim quisquam jus regis absolutum isto loco tractari dixit. Ipse infrâ cap. 5. pag. 106. *non Alexandrinum Clementem solum, sed omnes hîc* quereris *errare*, te unum ex omnibus rem acu tetigisse : Iam verò cujus vel impudentiæ est vel socordix, contra omnes, præsertim orthodoxos, mores regum ab ipso Deo damnatissimos in jus regium convertere; & honestâ juris præscriptione defendere: cum jus ta-

men

men illud in rapinis, injuriis, violentiis, contumeliis sæpius consistere fatearis. An quisquam sic *sui juris* unquam fuit, ut rapere, agere, prosternere, permiscere omnia sibi liceret? an Latini, quod affirmas, hæc *suo jure ab aliquo fieri unquam dixerunt*? Dixerat apud Sallustium C. Memmius tribunus Plebis, in superbiam & impunita flagitia nobilitatis invectus, *impunè qualibet facere, id est, regem esse*; Arrisit hoc tibi, & statim in lucro ponis, nequicquam sanè, si paulum evigilaveris. An jus hic regium asseruit? annon plebis ignaviam potius increpuit, quæ nobiles impunè dominari sineret, eosque mores regios jam rursus pateretur, quos jure suo majores illorum cum rege ipso finibus expulerant. Marcum Tullium saltem consuluisse; is te & Sallustium, & Samuelem etiam rectius interpretari docuisset. Qui pro C. Rabinio *nemo*, inquit, *nostrum ignorat consuetudinem regiam; regum sunt hac imperia, animadvertite & dicto pare*; aliæque hujusmodi ex poetis ibidem recitat, quæ non jus, sed *consuetudinem regiam* vocat, eaque legere & spectare nos ait debere, non *ut deletemur solum*, sed *ut cavere etiam & effugere discamus*. Vides quàm te malè multaverit Sallustius, quem tyrannis inimicissimum, juris tyrannici patronum attulisse te putabas. Nutare, mihi crede, & suum sibi occasum acce-

lerare jus regium videtur, dum ruentis in modum tenuissima quæque sic arripit, seque sustinere iis testibus atq; exemplis conatur, quæ tardiùs fortassè alioqui ruiturum vehementiùs proturbant. *Summum*, inquis, *jus*, *summa injuria est, id in regibus maximè locum habet; qui cum summo jure utuntur, ea faciunt in quibus Samuel dicit jus regis esse positum.* Miserum jus; quod tu jam ad extrema perductus, nisi per summam injuriam defendere ulteriùs non potes! Summum jus id dicitur, cum quis formulas legum sectatur, singulis penè literis immoratur, æquitatem non servat; aut scriptum jus callidè nimis & malitiosè interpretatur, ex quo illud proverbium Cicero ortum esse ait. Cum autem jus omne de fonte justitiæ manare certum sit, impius sis necesse est, qui *regem injustum esse, iniquum, violentum, raptorem esse, & quales esse solebant qui pessimi erant, jus regis esse dicis*, idque *prophetam populo insinuas*. Quod enim jus summum aut remissum, scriptum aut non scriptum ad maleficia perpetranda esse potest? Id ne tibi de aliis concedere, de rege pernegare in mentem veniat, habeo quem tibi opponam, & puto regem, qui istiusmodi jus regium & sibi & Deo invisum esse profitetur: Psal. 94 *an consociaretur tibi solum ærumnarum, formantis molestiam per statutum.* Noli igitur Deo hanc atrocissimam
inju-

injuriam facere, quasi is regum pravitates & nefaria facinora jus esse regium doceret, qui etiam hoc nomine societatem cum improbis regibus se detestari docet, quod molestiam & ærumnas omnes populo juris regii titulo creare soleant. Noli Prophetam Dei falso infimulare; quem, tu dum juris regii isto loco doctorem habere putas, non verum nobis affers Samuelem; sed, ut venefica illa, inanem umbram evocas; quamvis & illum ab inferis Samuelem non adeò mendacem fuisse credam, quin illud quod tu jus regium vocas, impotentiam potiùs tyrannicam dicturus fuisset. Ius datum sceleri legimus, tuque *licentia jure concessa reges minùs bonos uti consuevisse* ais. At jus hoc ad perniciem humanæ generis abs te introductum non esse à Deo datum probavimus; restat, ut sit à Diabolo; quod infra clariùs liquebit. *Hæc*, inquis, *licentia dat posse, si velis*; & auctorem hujus juris habere Ciceronem præ te fers. Nunquam ægrè facio ut testimonia tua recitem, tuis enim ipse testibus conficere te soles. Audi igitur verba Ciceronis in 4^{tâ} Philip. *Qua causa justior est belli gerendi, quàm servitutis depulsio? in qua etiamsi non sit molestus dominus, tamen est miserrimum posse si velit.* posse vi scilicet; nam de jure si loqueretur, repugnantia diceret, & ex justa belli causa injustam faceret. Non est igitur

jus regium quod tu describis , sed injuria , sed vis , & violentia regum. Transis ab regia licentia ad privatam : *licet privato mentiri, licet ingrato esse.* Licet & regibus ; quid inde efficis ? licebit ergò regibus impunè rapere , occidere , stuprare ? Quid interest ad injuriæ gravitatem ? rex an latro ; an aliunde hostis populum occidat , diripiat , in servitutem agat , eodem certè jure , & hunc & illum humanæ societatis inimicum , & pestem propulsare , atque ulcisci debemus ; immo regem eò justius quòd is tot beneficiis & honoribus nostris auctus commissam sibi sub juramento publicam salutem prodat. Concedis postremò *leges dari à Moïse secundum quas rex ille quandoque eligendus imperare debebat , quamvis diversas ab illo jure quod Samuel proposuit.* Quod cum assertionem tuam dupliciter pugnat ; cum enim regem legibus omnino solutum posueris , nunc obstrictum dicis : dein jus juri contrarium ponis Moïsi & Samuelis , quod est absurdum. At *servi* , inquit Propheta , *vos eritis regi.* Ut servos fuisse non abnuerim , non jure tamen regio servi fuerunt , sed regum fortasse plurimorum usurpatione & injustitiâ. Illam enim petitionem obstinatam non jure regio , sed suo merito in pœnam illis cessuram propheta præmonuit. At verò si regi legibus soluto quicquid libet licuerit , profectò rex lon-

longè plus quàm dominus erit, populus infra omnium fervorum infimos plus quàm infimus. Servus enim vel alienigena legem Dei vindicem injuriosum in dominum habebat, populus universus, libera nimirum gens, vindicem in terris neminem, nullam legem habebit, quò læsus, afflictus & spoliatus confugiat: à servitute regum Ægyptiorum ideo liberatus, ut uni ex fratribus suis durior, si libeat, servitute opprimendus traderetur. Quod cum neque divinæ legi, nec rationi consentaneum sit, dubium nemini esse potest, quin propheta mores enarraverit, non jus regum, neque mores prorsus regum omnium, sed plurimorum. Descendis ad Rabbinos, duosque adducis eadem, quâ prius, infelicitate: nam caput illud de rege in quo R. Ioses jus regium aiebat contineri, Deuteronomii esse, non Samuelis, manifestum est. Samuelis enim ad terrorem duntaxat populo injiciendum pertinere rectissimè quidem & contra te dixit R. Iudas. Perniciosum enim est id jus nominari atque doceri quod injustitia planè est, nisi abusivè forsitan jus nometur. Quo etiam pertinet versus 18. *Et exclamabitis die illa propter regem vestrum, sed non exaudiet vos Iehovah*; obstinatos nimirum ista pœna manebat, qui regem nolente Deo dari sibi voluerunt. Quanquam ista verba non prohibent, quo

minus & vota & quidvis aliud tentare potuerint. Si enim clamare ad Deum contra regem populo licebat, licebat procul dubio omnem etiam aliam inire rationem honestam sese à tyrannide expediendi. Quis enim quovis malo cum premitur, sic ad Deum clamat ut cœtera omnia quæ officii sunt sui negligat, ad otiosas tantum preces devolutus? Verum utcunque sit, quid hoc ad jus regium, quid ad jus nostrum? qui regem nec invito Deo unquam petivimus, nec ipso dante accepimus, sed jure gentium usi, nec jubente Deo nec vetante, nostris legibus constituimus. Quæ cum ita se habeant, non video quamobrem nobis laudi atque virtutitribuendum non sit, regem abjecisse; quandoquidem Israëlitis crimini est datum regem petisse. Quod etiam res ipsa comprobavit; nos enim qui regem, cum haberemus, deprecati sumus, tandem exauditos Deus liberavit; illos, qui cum non haberent, à Deo efflagitabant, servire jussit; donec Babylone redeuntes ad pristinum reipub. statum reversi sunt. Ludum Talmudicum deinde aperis; quin & hoc sinistro augurio tentatum. Dum enim regem non judicari cupis ostendere; ostendis ex Codice Sanhedrim *regem nec judicari nec judicare*; quod cum petitione istius populi pugnat, qui ideo regem petebant, ut judicaret: id frustra resarcire studes; intelligi

telligi nempe id de regibus Post-babylonicis debere. At ecce tibi Maimonides, qui *hanc inter reges Israëlitas & Iudaos differentiam ponit: Davidis enim posteros judicare & judicari*; Israëliticis neutrum concedit. Occurris tibi, tecum enim litigas, aut cum Rabbiniis tuis; meam rem agis. Hoc *primis in regibus locum non habuisse*, quia dictum est v. 17. *vos eritis ei servi*; consuetudine scilicet non jure; aut, si jure pœnas petendi regis, quamvis non sub hoc fortè vel sub illo, at sub plerisque luebant, quod nos non attingit. Tibi verò adversario opus non est, adeò semper tibi adversaris. Narras enim pro me, ut primò Aristobulus, post Iannæus cognomento Alexander, jus illud regium, non à synedrio juris custode, & interprete acceperint, sed paulatim sibi assumpserint, & senatu renitente usurpaverint: quorum in gratiam bella illa fabula de primoribus synedrii à *Gabriele exanimatis* adinventata est, jusque hoc magnificum, quo niti maxime videris, *regem scil. non judicari*, ex illa fabula plusquam anili, utpote rabbinicâ, conflatum esse fateris. Reges autem Hebræorum *judicari posse, atque etiam ad verbera damnari* fusè docet Sichardus ex libris Rabbinicis, cui tu hæc omnia debes, & tamen obstrepere non erubescis. Quinimò legimus ipsum Saulem cum filio Ionathane sortis judi-

cium atque etiam capitale subiisse suoque ipsum edicto paruisse. Vzzias quoque à sacerdotibus templo deturbatus, lepræ judicio, tanquam unus è populo, se submisit, rexque esse desiit. Quid si templo excedere, quid si magistratu abire, & seorsim habitare noluisset, jus illud regium legibus solutum sibi afferuisset, an passuros fuisse censes Iudæos, & sacerdotes templum contaminari, leges violari, populum universum contagione periclitari? In leprosum ergò regem vigeant leges, in tyrannum nihil poterunt? Ecquis tam demens, aut stultus est, ut existimet, cum rex morbosus ne populum contagione lædat, cautum atque provisum legibus sit, si rex impius, iniquus, crudelis populum deripiat, excruciet, occidat, rempubl. funditus evertat, nullum his malis longè gravioribus remedium legibus repertum esse? Verùm *exemplum ullius regis afferri non potest, qui iudicium capitis subierit in jus vocatus*. Ad illud Sichardus haud absurdè respondet, perinde esse, ac si quis ad hunc modum differeret. Cæsar nunquam citatus est coram Electore; ergò si Palatinus diem Cæsari dixerit, non tenetur Cæsar in iudicio respondere. Cum tamen doceat Bulla aurea Carolum I V. se & successores suos huic cognitioni subiecisse. Quid in corrupto populi statu regibus adeò indultum fuisse miramur, ubi tot privati aut opibus

bus suis aut gratiâ impunitatem vel gravissimorum scelerum assequuntur. Illud autem *ἀνὰ τὸν οὐρανόν*, id est, à nemine pendere, nulli mortalium rationem reddere, quod tu regiæ Majestatis maximè proprium esse ais, Aristoteles Polit. 4. c. 10. maximè tyrannicum, & in libera natione minimè ferendum esse affirmat. Tu verò Antonium tyrannum immanissimum, Romanæ reipubl. everforem, idoneum sanè authorem producis, non esse justum reposci à Rege factorum suorum rationem: & tamen Herodem cædis reum ad causam dicendam in Parthos proficiscens accersivit ad se Antonius: & animadversurus etiam in regem fuisse creditur, nisi rex eum auro corrupisset. Ita ab eodem fonte profluxit regiæ potestatis Antoniana assertio, & tua *regia defensio*. At non sine ratione, inquis, *nam reges ab alio non habent quod regnant, sed soli Deo acceptum referunt*. Dic sodes quinam? nam istiusmodi reges exstitisse unquam, nego. Primus enim Saul, nisi populus refragante etiam Deo regem voluisset, nunquam rex fuisset; & quamvis rex renuntiatus esset Mispæ, vixit tamen penè privatus, armentum patris secutus, donec Gilgale rex à populo secundùm creatus est. Quid David? quamvis unctus à Deo, nonne iterum unctus est ab Iudæis Chebrone, deinde ab omnibus Hebræis, pacto tamen prius fœdere?

2 Sam. 5. 1 Chron. 11. fœdus autem obligat reges, & intra certos fines continet. Sed it Salomon, inquis, *super solium Domini & cunctis placuit*, 1 Paralip. 29. ergo & placuisse populo aliquid erat. Constituit Iehojadas regem Ioasum, fœdus tamen eodem tempore pepigit inter regem & populum. 2 Reg. 11. Hos reges, necnon & reliquos Davidis posteros & à Deo & à populo constitutos fateor; cæteros omnes, ubicunque gentium, à populo tantum constitutos esse affirmo; tu ostende constitutos esse à Deo; nisi eâ solum ratione quâ omnia cum maxima tum minima à Deo fieri & constitui dicuntur. Solium itaque Davidis peculiari quodam jure solium Iehovæ dicitur; solium aliorum regum non alio, atque cætera omnia, Iehovæ sunt. Quod tu ex eodem capite didicisse potuisti. v. 11, 12. *tua sunt omnia in caelo & in terra, tuum est, Iehova, regnum, Divitia & gloria à facie tua sunt, vis & potentia, &c.* Diciturque hoc toties, non ut intumescant reges, sed ut moneantur, quamvis Deos se esse putent, Deum tamen supra se esse, cui debent omnia. Vnde illa Essenorum & Poëtarum doctrina, reges *non sine Deo, & ab Iove esse* facile intelligitur; omnes enim homines à Deo itidem sumus, Deique genus. Ius igitur hoc universum Dei, non tollit jus populi; quo minus omnes cæteri reges,

reges, non à Deo nominati, regnum suum soli populo acceptum referant ; cui propterea rationem reddere tenentur. Quod , quanquam Vulgus assentari regibus solet, ipsi tamen reges sive boni , ut Homericus ille Sarpedon , sive mali, ut illi apud Lyricum tyranni, agnoscunt:

Γλαυκε πῆ δὴ νῶϊ τέλει μέμεθα μέλιντε, &c.

Glauce cur nos maximo honore afficimur

In Lycia, omnes autem nos tanquam Deos intuentur.

Ipse sibi respondet; quia virtute cæteris prælu-
cemus : quare fortiter pugnemus, inquit, ne Lycii nobis ignaviam objiciant : quâ voce & honores regios à populo acceptos, & bellicæ administrationis rationem populo reddendam esse innuit. Mali autem reges, ut metum populo incutiant, Deum imperii regii authorem palàm prædicant : tacitis autem votis nullum numen præter Fortunam venerantur. Iuxta illud Horatii.

Te Dacus asper, te profugi Scytha,

Regumque matres barbarorum, &

Purpurei metuunt tyranni,

Injurioso ne pede proruras

Stantem columnam, neu populus frequens

Ad arma cessantes, ad arma

Concitet, imperiumque frangat. r

Si ergò reges hodie per Deum regnant, e iam populi per Deum in libertatem se vindicant, quandoquidẽ omnia à Deo & per Deum fiunt.

Vtrumque etiam æquè testatur Scriptura, & reges per eum regnare, & per eum solio dejecti; cum tamen id utrumque longè sæpius à populo fieri perspiciamus, quàm à Deo. Ius itaque populi pariter ac regis, quicquid est, à Deo est. Populus ubicunque sine Deo manifestò regem creavit, potest eodem jure suo regem rejicere. Tyrannum sanè tollere quàm constituere divinius est; plusque Dei cernitur in populo quoties injustum abdicat regem, quàm in rege qui innocentem opprimit populum. Imo reges noxios Deo authore judicat populus: hoc enim ipso honore dilectos suos decoravit Deus, Psal. 149. ut Christum regem suum laudibus celebrantes, gentium reges quales sub euangelio sunt omnes tyranni, *vinculis coercerent, inque eos jus scriptum exercerent*, qui jure omni scripto atque legibus solutos se esse gloriantur. Ne quis tam stolidè, ne quis tam impiè credat tanti esse apud Deum reges, ferè mortalium ignavissimos, ut eorum nutu orbis terrarum totus pendeat & gubernetur, eorum ut gratiâ, præque illis, divinum, ut ita dicam, hominum genus eodem quo bruta & vilissima quæque animalia loco atque numero habendum sit. Age nunc, ne nihil enim agas, M. Aurelium, quasi tyrannis faventem, in medium profers; at satius tibi fuit Marcum Aurelium non attigisse. Ille an Deum de
princi-

principibus solum judicare dixerit, nescio. Xiphilinus certe quem citas de αὐτοκρατία loquitur; ἀεὶ αὐτοκρατίας ὁ Θεὸς μέγας κείνῃ δυνάτει, αὐτοκρατίαν autem monarchiæ synonymum illic esse non assentior; eoque minùs quo sæpius præcedentia lego; nam quî cohæreat, aut quid sibi velit aliena illa sententia subito infutita, qui legerit miretur; præsertim cum Marcus Aurelius Imperatorum optimus, non aliter cum populo egerit, ut Capitolinus tradit, quàm est actum sub civitate libera; jus autem populi quin supremum tunc fuerit nemo dubitat. Idem Thraseam, Helvidium, Catonem, Dionem, Brutum tyrannicidas omnes, aut istam gloriam æmulantes coluisse, sibi que reipublicæ formam proposuisse in qua æquis legibus, parique jure omnia administrarentur, in primo libro de vita sua profitetur: in quarto, non se, sed legem, dominum esse. Agnovit etiam omnia Senatùs populi que esse: nos, inquit, ad eò nihil proprium habemus, ut in vestris ædibus habitemus. Hæc Xiphilinus. Tantum absuit ut quicquam jure regio sibi arrogaret. Moriens, filium suum regnaturum eâ lege Romanis commendavit, si dignus esset: jus itaque illud regnandi absolutum atque fictitium, tanquam à Deo per manus traditum, illam denique αὐτοκρατίαν præ se non tulit. Plena tamen omnia Græcorum & Latinorum monumenta esse, ais:

at

at nusquam visa ; *plena Iudæorum* , & tamen addis *Iudæos in plerisque regia potestati minus æquos fuisse* : imò Græcos & Latinos multò minùs Tyrannis æquos & reperisti & reperies ; multo minus Iudæos , si liber ille Samuelis in quo is , 1 Sam. 10. jus regni descripserat , exstaret ; quem librum Doctores Hebræorum à regibus discerptum aut combustum esse tradiderunt , quo impuniùs tyrannidem in suos exercerent. Circumspice jam , numquid captare possis : occurrit tibi rex David postremò torquendus , Psal. 17. *à facie tua iudicium meum prodeat* : ergò , inquit Barnachmoni , *nullus iudicat regem nisi Deus*. Et tamen similis veri videtur , Davidem hæc scripsisse , cùm à Saule vexatus , ne Ionathanis quidem iudicium , quamvis jam tum unctus à Deo , detrectabat ; *si est in me iniquitas , tu me affice morte* , inquit , 1 Samuel. 20. deinde ut quivis alius ab hominibus falsò accusatus , ad iudicium Dei provocat ; id sequentia declarant , *tui oculi vident quæ recta sunt , cùm exploraveris cor meum* , &c. quid hoc ad iudicium regium , aut forense ? Sanè jus regium illi maxime labefactant atque destruunt , qui fundamentis tam fallacibus niti , atque exædificari produnt. En tritum illud tandem , & aulicorum nostratium argumentum palmarium. *Tibi soli peccavi* , Psal. 51.6. quasi verò rex David in mœ-

rore

rore & lacrymis pœnitentiam agens, sordidatus & squalidus in terra jacens, misericordiam à Deo suppliciter petens, quicquam de jure regio cogitaverit hæc loquutus; cum se vix jure mancipii dignum esse arbitraretur. An omnem Dei populum, fratres suos usque adeò præ se contempsit, ut cædibus, adulteriis, rapinis peccare in eos non se posse censeret? absit à rege tam sancto tanta superbia, tamque fœda ignoratio vel sui vel proximi. *Tibi igitur soli peccavi* proculdubio intelligendum est, tibi præcipuè. Vtunque sit, profectò verba psallentis, & sententiæ affectibus plenæ haudquaquam sunt ad jus explicandum accommodatæ, aut eò trahendæ. At *non est in jus vocatus, nec coram synedrio causam capitis dixit*. Esto; quî enim potuit id resciri, quod adeò sine arbitris, & secretò peractum fuit, ut per aliquot fortasse annos (cujusmodi aulæ arcana sunt) vix unus aut alter conscius fuisse videatur. 2 Sam. 12. *Tu hoc clam fecisti*. Deinde quid si in privatis etiam puniendis cessaret synedrium? an quis inde puniendos non esse argumentabitur? Sed ratio obscura non est; ipse se condemnaverat. v. 5. *reus capitis vir ille qui fecit hoc*; cui statim subjicit propheta, *tu vir ille es*; prophetæ etiam judicio capitis reus. Veruntamen Deus pro suo jure atque in Davidem eximiâ clementiâ, & peccato absolvit regem, & ipsa mortis sententiâ, quam

quam is in semetipsum pronuntiaverat. v. 13. *non es moriturus*. Nunc in advocatum nescio quem sanguinarium debaccharis, & in eo totus es ut per orationem ejus refellas: de qua ipse viderit; ego quod propositum mihi est, id ago ut quàm paucissimis absolvam. Quædam tamen præterire non possum; primum; insignes repugnantias tuas: qui p. 3 c. hæc habes: *Israelita non deprecantur injustum regem, violentum, raptorem, & quales esse solerent qui pessimi*. At p. 42. Advocatum vellicas quòd Israelitas tyrannum petisse arguerat. *An de fumo*, inquis, *in flammam ire precipites maluerunt, id est savitiam pessimorum tyrannorum experiri potius quàm judices malos pati quibus jam assueverant*. Illic Hebræos maluisse ais tyrannos quàm judices, hîc judices maluisse quàm tyrannos; & *nihil minus quàm tyrannum voluisse*. De tuo igitur respondebit tibi advocatus, juxta enim te omnis rex jure regio tyrannus est. Quod sequitur bene habet, *authoritatem in populo maximam tunc fuisse, quòd judices repudiarunt, regem optarunt*. Memineris, cum hoc ego à te reposcam. Negas Deum iratum Israëlitis regem tanquam tyrannum aut pœnam attribuisse, sed ut rem salutare & bonam. Quod tamen facillè refellitur. Cur enim exclamarent propter regem illum quem elegerant, nisi quòd res mala erat

im-

imperium regium ; non quidem per se , sed quòd plerunque , sicut Propheta hîc monet, in superbiam & dominationem se convertit. Si adhuc non satisfacio, agnosce jam tua, syngrapham agnosce tuam & erubescce; Apparar; ad primatum , *Iratus Deus regem illis dedit offensus eorum peccatis , quòd Deum habere regem renuissent. Ita Ecclesia quasi in pœnam ejus delicti, quòd à puro Dei cultu desciverat , in unius mortalis monarcha plusquam regium dominatum data est.* Tua igitur similitudo si sibi constar , aut dedit Deus regem Israelitis in pœnam, & tanquam rem malam, aut dedit Papam ecclesiæ in bonum , & tanquam rem bonam. Quid hoc homine levius, quid insanius ? Quis huic in re minimâ fidem habeat, qui tantis in rebus quid asserat, & mox neget, nihil pensi habet. Affirmas. p. 29. *regem legibus solutum esse apud omnes Gentes ; sic Oriens judicavit, sic Occidens.* At? p. 43. *omnes reges Orientis & vœvov & legitimos fuisse ; immò Ægypti reges in maximis minimisque rebus legibus obstrictos , cùm initio capitis hoc te probaturum pollicitus sis , omnes reges solutos legibus esse , leges dare , non accipere.* Equidem non irascor tibi ; aut enim insanis, aut stas à nobis. Hoc certè oppugnare est, non defendere, hoc regem est ludos facere. Sin minùs , Catullianum profectò illud in te aptissimè quadrat, sed inversum ;

sum; nam quantò quis unquam optimus poëta fuit, tantò tu pessimus omnium patronus. Certè nisi stupor ille quo advocatum esse *demersum* ais, te potiùs obcæcavit, jam tute *obbrutuisse* te senties. Nunc *omnibus quoque gentium regibus leges datas fuisse* fateris; *non tamen ut iis tenerentur, judiciorum metu & pœna capitis*. Quod nequedum ex scriptura, neque ex ullo authore fide digno ostendisti. Tu igitur paucis accipe: leges civiles iis dare qui legibus non tenentur, stultum & ridiculum est; omnes alios punire, uniduntaxat omnium scelerum impunitatem dare, cùm lex neminem excipiat, iniquissimum est. Quæ duo in sapientes legumlatores minimè cadunt, multò minùs in Deum. Ut omnes autem videant te nullo modo ex Hebræorum scriptis id probare, quod probandum hoc capite susceperas, esse ex magistris tuâ sponte confiteris, *qui negant alium suis majoribus regem agnoscendum fuisse præter Deum, datum autem in pœnam fuisse*. Quorum ego in sententiam pedibus eo. Non decet enim, neque dignum est regem esse, nisi qui cæteris omnibus longè antecellit; ubi multi sunt æquales, ut sunt in omni-civitate plurimi, imperium ex æquo atque per vires dandum esse arbitror: æquali, aut plerumque deteriori, ac sæpissimè stulto servire omnes, quis non indignissimum putet? Nec
ad-

ad commendationem regalis imperii plus facit, quòd Christus à regibus originem duxit, quàm facit ad pessimorum regum commendationem, Christum eos habuisse nepotem. *Rex est Messias*: agnoscimus, gaudemus, & quàm citissimè veniat oramus; dignus enim est, nec ei quisquam similis aut secundus; interim regia gubernatio commissa indignis & immerentibus, ut plerumque fieri solet, plus mali quàm boni attulisse humano generi rectè existimatur. Nec continuò sequitur omnes reges tyrannos esse. Verùm ita esto: do tibi hoc, nè me nimis tenacem putes; utere tu jam dato. *Hac duo sequuntur*, inquis, *Deus ipse rex fuerit tyrannorum dicendus, & quidem tyrannus ipse maximus*. Horum alterum si non sequitur, sequitur profectò illud quod toto libro tuo semper ferè sequitur, te non scripturæ solùm, sed tibi met perpetuò contradicere, ut qui proximâ periodò suprà dixeras, *unum Deum regem esse omnium rerum, quas & ipse creavit*. Creavit autem & tyrannos & Dæmonas; eorum itaque rex vel tua ipsius sententia. In alterum despuimus, & blasphemum illud tibi os obturatum volumus, qui Deum affirmes tyrannum esse maximum, si tyrannorum, quod ipse sæpius dicis, rex & dominus dicatur. Sed nec rem regiam multò plus adjuvas, dum ostendis, Moysen etiam cum *summa*
po-

potestate regem fuisse. Nam fuerit sanè, vel quivis alius, dummodò is sit qui res nostras, quemadmodum Moses, *ad Deum referre* possit. Exod. 18. 19. Verùm neque Mosi, quamquam is Dei quasi sodalis fuit, licuit in Dei populo quicquid libuit facere. Quid enim ille? *Venit ad me hic populus*, inquit, *ad consulendum Deum*; non ergo ad mandata Mo- sis accipienda. Tum suscipit Iethro, *esto tu pro hoc populo erga Deum, & commonefacias eos de legibus Dei.* Et Moses Deut. 4. 5. *docui vos statuta & judicia, quemadmodum praecepit mihi Deus.* Vnde *fidelis* dicitur *in tota domo Dei.* Num. 12. Rex itaque Iehova tum populi fuit; Moses veluti interpres tantum Iehovæ regis. Impium igitur & sacrilegum te esse oportet, qui summam hanc potestatem à Deo ad hominem injussus ausis transferre, quam ipse Moses non summam sed vicariam tantum & intermediam sub præsenti numine obtinuit. Accedit etiam cumulus ad improbitatem tuam, quòd Mo- sen hîc summâ potestate regem fuisse dicas; cum in apparatu ad primatum, p. 230. *Eum in commune cum LXX senioribus populum rexisse; & primum populi non dominum fuisse* dixeris. Si igitur rex fuit, ut erat certè, & regum optimus, idque sicut ipse ais, *cum potestate planè summâ & regiâ*, nec tamen dominus, neque solus populum regebat, vel
 te

te authore, necessario sequitur reges, quamvis summâ potestate præditos, jure tamen regio atque summo, non esse dominos. neque solos populum regere debere; quanto minùs ad libitum suum. Iam verò qua impudentia Dei mandatum e mentiris, *de rege statim atque ingressi essent terram sanctam sibi constituendo.* Deut. 17. suppressis enim veteratoriè quod præcedit, *si dixeris, statutam super me regem;* tuque memento quid à te jam reposcam; cùm dixeris p. 42. *liberrima tunc potestate populus erat præditus.* Nunc iterum fanaticus an profanus esse velis, ipse videris. *Deus,* inquis, *cùm tanto antè determinaverit regium regimen instituendum tanquam optimum populi illius regendi statum, quomodo hac conciliabuntur? Propheta repugnavit, Deus sic egit cum propheta, ut quasi nollet.* Videt se illaqueatum, videt se impeditum: Iam attendite quantâ cum malitiâ adversus prophetam, impietate adversus Deum expedire se quærat: *cogitandum in his est,* inquit, *Samuelem esse cujus filii populum tunc judicabant, eos populus repudiabat ob corrupta judicia; Samuel igitur noluit filios suos à populo rejici; Deus ut gratificaretur propheta suo, innuit non valde sibi placere, quod populus desideraret.* Dic uno verbo improbe, quod per ambages dicis; Samuel populo fucum fecit, Samueli Deus. Non ad-

advocatus ergò , sed tu *ceritus* ille & *lymphaticus* es, qui modò ut regem honores, nil Deum revereris. Isne tibi Samuel videtur, qui saluti aut charitati patriæ filiorum avaritiam & ambitionem præposuerit, qui populo recta & salutaria petenti, tam callido consilio, tamque vafro illuserit, falsa pro veris docuerit? Isne tibi Deus, qui in re tam turpi cuivis gratificaretur, aut cum populo simulatè ageret? Aut ergò jus regium non erat quod Propheta populo exposuit, aut jus illud, teste Deo & Propheta, malum, molestum violentum, inutile, sumptuosum reipub. erat; aut denique, quod nefas est dicere, & Deus & Propheta populo verba dare voluerunt. Passim enim testatur Deus valdè sibi displicuisse quòd regem petissent. ver. 7. *Non te sed me spreverunt ne regnem super ipsos, secundùm illa facta quibus dereliquerunt me & coluerunt Deos alienos:* ac si species quædam idololatriæ videretur regem peterè, qui adorari se, & honores propè divinos tribui sibi postulat. Sanè qui supra omnes leges terrenum sibi dominum imponit, propè est ut sibi Deum statuatur alienum; Deum utique haud sæpe rationabilem, sed profligatâ sæpiùs ratione brutum & belluinum. Sic 1 Sam. 10. 19. *Vos sprevestis Deum vestrum qui ipse servat vos ab omnibus malis, & angustiis vestris, cum dixistis ei, regem præpones nobis. &*
cap. 19.

cap. 12. 12. Vos regem petistis, *cùm Iehova sit rex vester.* & ver. 17. *Videte malum vestrum magnum esse coram Iehova petendo vobis regem.* Et contemptim Hosea de rege, 13. 10. 11. *Vbi rex tuus, ubinam est? servet te jam in civitatibus tuis. Vbi vindices tui? quoniam dixisti, da mihi regem & procures: dedi tibi regem in ira mea.* Hinc Gedeon ille Heros rege major, *Non dominabor in vos, neque filius meus in vos dominabitur, sed dominabitur in vos Iehova,* Iud. 8. planè ac si simul docuisset, non hominis esse dominari in homines, sed solius Dei. Hinc Hebræorum rempublicam, in qua Deus principatum solus tenuit, *ἡ ἐξουσία* vocat Iosephus contra Apionem Grammaticum Ægyptium & maledicum tui similem. Populus denique resipiscens apud Isaiam 26. 13. *calamitosum hoc sibi fuisse queritur, quòd alios præter Deum dominos habuerat.* Indicio sunt hæc omnia regem irato Deo Israëlitis fuisse datum. In historia tyranni Abimelechi quis est cui non risum moveas? de quo dicitur, cum is partim saxo à muliere, partim armigeri gladio interfectus fuerit, *reddidit Deus malum Abimelechi.* Hæc, inquis, *historia potentissimè adstruit Deum solum regum iudicem esse & vindicem;* imò tyrannorum, nebulonum, nothorum, si hoc valebit: quicumque per fas aut nefas tyrannidem occupa-

D

verit,

verit, is jus regium statim in populum adeptus erit, pœnas effugit, confestim arma magistratui de manibus fluent, mussare deinceps populus non audebit. Verùm quid si magnus aliquis latro hoc modo in bello periisset, an Deus ergo solus latronum vindex? Quid si carnificis manu lege damnatus, an ideo minùs illi Deus malum reddidisset? Ne iudices quidem eorum unquam legisti lege postulatos; tamen *in optimatum statu vel principem, si quid committat, posse ac debere judicari*, ultrò fateris pag. 47. cur non item tyrannus in regno? quia Deus reddidit malum Abimelechi. At reddidit quoque mulier illa, reddidit etiam armiger, in quos ille ambos jus regium habere præ se tulit. Quid si reddidisset magistratus, annon is idcirco Dei gladium gerit, ut malum malis reddat? Ab hoc *potentissima* de morte Abimelechi argumento ad verborum contumelias more suo se convertit; nil nisi *cœnum & lutum* ore funditat; cum eorum quæ promisit se probaturum, nihil vel ex sacris libris, vel ex Rabbinicis probaverit. Nam neque regem legibus solutum esse, nec cur puniri, si delinquat, solus mortalium non debeat, quicquam ostendit. Immo suis ipse testibus se induit, & sententiam suæ contrariam esse veriore suomet ipse opere demonstrat. Cumque argumentis parùm proficiat, criminationibus atro-

atrocissimis omnium in nos odium excitare conatur, quasi rege optimo & innocentissimo crudeliter sublato. *An Solomon*, inquit, *melior Rex Carolo primo fuit?* Sunt, ut verum fatear, qui patrem ejus Iacobum cum Solomone comparare non dubitarunt, & natalibus quidem anteferre. Solomon Davidis filius; is primò Saulis musicus erat; Iacobus Darlii comitis filius, qui Davidem musicum, reginæ uxoris thalamos nocte ingressum, cum ostio pessulum obdidisse deprehendit, haud multò post interfecit, ut narrat Buchananus. Natalibus ergo illustrior Iacobus, & secundus Solomon sæpe dictus, quamvis Davidis musici filius an fuerit, dubium sit. At Carolum conferre cum Solomone quî tibi in mentem venire potuerit non video. Quem enim tu Carolum tot laudibus tollis, ejus pervicaciam, avaritiam, crudelitatem, & sævum in omnes pios atque bonos dominatum, ejus bella, incendia, rapinas, & miserorum civium cædes innumeras, dum hæc scribo, Carolus ipse filius in illa publicæ poenitentiae sedecula apud Scotos coram populo confitetur atque deplorat: immò tuum illud regium jus ejurat. Verum si Parallelis tantoperè delectaris, Carolum cum Solomone conferamus. Solomon à meritissimo fratris supplicio *regnum auspicatus est*: Carolus à patris funere; non dico à nece,

quamvis indicia veneni omnia in corpore patris mortui conspecta sint ; ita enim suspicio in Bucchingamio constitit ; quem tamen Carolus , & regis interfectorem & sui patris , non solum in comitiis omni culpâ exemit , sed ne omninò res ea Senatus cognitioni subjiceretur , comitia dissolvit. Solomon *gravissimis tributis populum pressit* : at ille in templum Dei , & ædificia publica impendit , Carolus in luxum. Solomon à plurimis uxoribus ad Idolorum cultum pellectus est , hic ab una. Pellectus in fraudem Solomon , pellexisse alios non legitur ; hic alios , non solum uberrimis corruptæ Ecclesiæ præmiis pellexit , sed etiam edictis & canonibus ecclesiasticis coëgit , ut in visi reformatis omnibus altaria statuerent , & pictos in pariete crucifixos altaribus imminentes adorarent . At non est ideo *Solomon à populo capitis damnatus*. Nec inde , inquam , sequitur damnari à populo non debuisse ; multa enim incidere potuerunt , cur id tum expedire populo non videretur. Populus certè quid sui juris esset haud multo post & verbis & factis patefecit : cum Solomonis filium decem tribus expulerunt ; & nisi maturè se in fugam coniecisset , etiam lapidibus regem tantummodò minacem obruituros fuisse credibile est.

CAP. III.

CVM satis jam disputatum atque conclusum sit, reges Mosæicos ex præscripto Dei omnibus obstrictos legibus pariter cum populo fuisse, nullas legum exceptiones perscriptas inveniri, ut reges *quod vellent, impunè possent*, aut ut à populo puniri ne possint, Deum proinde *vindictam de his tribu- nali suo reservasse* falsissimum esse, sine auctore, sine ratione dictum, videamus an id suadeat Evangelium, quod dissuasit lex, non imperavit: videamus an Evangelium, divinum illud libertatis præconium, nos in servitutem addicat regibus & tyrannis, quorum ab impotenti imperio etiam servitutis cujusdam magistra lex vetus populum Dei liberavit. Primum argumentum ducis à persona Christi, quem quis nescit non privati solum, sed etiam servi personam ideo sumplisse, ut nos liberi essemus: Neque hoc de interna tantum libertate intelligendum est, non de civili; quàm enim aliena sunt ista quæ Maria, mater Christi, ejus in adventu cecinit, *superbos dissipavit cogitatione cordis ipsorum, detraxit dynastas è thronis, humiles evexit*, si adventus ejus tyrannos potius in solio stabili- ret, Christianos omnes eorum sævissimo imperio subjiceret. Ipse sub tyrannis nascendo,

D ;

ser-

serviando, patiendò omnem honestam libertatem nobis acquisivit: ut posse servitutem, si necesse est, æquo animo pati, sic posse ad libertatem honestè aspirare non abstulit Christus, sed majorem in modum dedit. Hinc Paulus I Cor. 7. non de evangelica solùm, sed de civili libertate sic statuit. *Servus vocatus es? ne sit tibi cura; sin autem potes liber fieri, potius utere; pretio empti estis, ne esto te servi hominum.* Frustra igitur ab exemplo Christi ad servitutem nos hortaris, qui suæ servitutis pretio libertatem nobis etiam civilem confirmavit. Et formam quidem servi nostrâ vice suscepit, animum verò liberatoris nunquam non retinuit: unde jus regium quid sit, longè aliter docuisse ostendam, atque tu doces; qui non regii, sed tyrannici juris, idque in republica novus professor, si qua gens tyrannum sive hæreditarium, sive adventitium, sive fortuitum sortita erit, eam non solùm necessitate, sed etiam religione servam esse statuis. Tuis autem, ut soleo, in te utar testimoniis. Interrogavit Petrum Christus, cùm ab eo coactores quidam Galilæi didrachma exigebant, Matth. 17. à quibus acciperent reges terræ tributa, sive censum, à filiis suis; an ab alienis? respondet ei Petrus, ab alienis. ergo, inquit Christus, *liberi sunt filii; sed ne offendamus illos, da iis pro me & pro te.* Variè hic locus interpretes exer-

exercet, cuinam persolverentur hæc didrachma, alii sacerdotibus in Sanctuarium, alii Cæsari: ego quidem Herodi persoluta, interverso Sanctuarii reditu, sentio fuisse. Varia enim ab Herode & filiis ejus exacta tributa, ab Agrippa tandem remissa narrat Iosephus. Hoc autem tributum per se exiguum, multis aliis adjunctum, grave erat, gravia autem fuerint oportet de quibus hîc Christus loquitur, alioqui, in republica etiam, pauperes capite censi fuerunt. Hinc itaque Christus Herodis injustitiam arguendi, cujus sub ditione erat, occasionem cepit. Qui, cum cæteri reges terræ (siquidem patriæ parentes dici se cupiant) non filiis, id est civibus suis, sed alienis, bello nempe subactis graviora tributa imperare soleant, hic contra non alienos, sed filios opprimeret. Utcunque sit, sive filios hîc, cives regum proprios, sive filios Dei, id est fideles & in universum christianos intelligi concedas, ut intelligit Augustinus, certissimum est, si filius fuit Petrus, & proinde liber, nos etiam auctore Christo liberos esse: vel ut cives, vel ut christianos: non esse ergo juris regii à filiis & liberis tributa graviora exigere. Testatur enim Christus persolvisse se, non quod deberet, sed ne illos offendendo qui exigebant, negotium sibi privatus exhiberet: cum officium ac munus longissimè diversum in

illo vitæ suæ curriculo explendum sibi esset. Dum igitur negat Christus jus regium esse, graviora vectigalia liberis imponere, certe spoliare, diripere, occidere, excruciare proprios cives, & præsertim christianos, jus esse regium multò evidentius negat. Hunc in modum de jure regio cum & alias disputasse videatur, venire in suspicionem quibusdam cœpit, non se tyrannorum licentiam pro jure regio habere. Non enim de nihilo erat quòd Pharisei interrogatione hujusmodi animum ejus tentarent, quòd de jure regio percontaturi, eum neminem curare, non respicere personam hominum dixerint; neque de nihilo, quòd is proposita sibi istiusmodi quæstione irasceret, Matth. 22. Ante quispiam si insidiosè aggredi, si loquentem captare vellet, si elicere ex te quod fraudi futurum tibi sit, de jure regio sub rege interrogaret? an tu cuiquam de istoc interroganti irascere? non opinor. Vel hinc ergo perspicias, non id eum de jure regio sentisse quod regibus gratum erat. Idem ex responso ejus apertissimè colligitur, quo ille percontatores amandare à se potius quàm docere videtur. Poscit numisma census; *cujus*, inquit, *imago ista est? Caesaris.* Reddite ergo *Caesari quæ sunt Caesaris, quæ Dei sunt Deo* Immo quæ populi sunt populo reddenda esse quis nescit? Reddite omnibus quod de-

debetis, inquit Paulus, Rom. 13. non ergo Cæsari omnia. Libertas nostra non Cæsaris, verum ab ipso Deo natale nobis donum est; eam Cæsari cuivis reddere, quam ab eo non accepimus, turpissimum esset, & humana origine indignissimum. Si enim os hominis, & vultum aspiciens interrogaret quisquam, cujus ista imago esset, annon faciliè quivis responderet Dei esse? Cum igitur Dei simus, id est verè liberi, ob eamque causam soli Deo reddendi, profectò Cæsari nos, id est homini, & præsertim injusto, improbo, tyranno in servitutem tradere sine piaculo, & quidem maximo sacrilegio non possumus. Interim quæ Cæsaris sint, quæ Dei, in medio relinquit. Quòd si idem erat hoc numisma quod didrachmum illud Deo pendi solitum, ut certè postea sub Vespasiano fuit, tum sanè controversiam non minuit Christus, sed implicavit: cum impossibile sit Deo & Cæsari idem simul reddere. At enim ostendit quæ Cæsaris essent; numisma nempe illud Cæsaris imagine signatum. Quid igitur inde lucraris præter denarium vel Cæsari vel tibi? Aut enim Cæsari Christus præter denarium illud nihil dedit, cætera omnia nobis asseruit; aut si quicquid pecuniæ Cæsaris nomine inscriptum esset, id Cæsari dedit, contrarius jam sibi, nostra ferè omnia Cæsari dabit, qui duo modò didrachma regi-

bus non se ex debito persolvere, & suo & Petri nomine professus est. Ratio denique infirma est quâ niteris; non enim principis effigiem habet moneta ut principis esse, sed ut probam se esse moneat; utque se principis nomine insignitam ne quis audeat adulterare. Sin autem ad jus regium inscriptio tantum valeret, reges profectò nostras omnium facultates, uti essent suæ, sola nominis inscriptione statim perficerent; aut si nostra omnia jam sua sunt, quod tuum dogma est, non idcirco Cæsari numisma illud reddendum erat, quia Cæsaris nomen aut imaginem prætulit, sed quia Cæsaris jam antea jure erat, nulla licet imagine signatum. Ex quo manifestum est, Christum hoc in loco non tam nos officii nostri erga reges aut Cæsares ita perplexè atque ambigüe admonere voluisse, quàm Pharisæos hypocritas improbitatis & malitiæ arguere. Quid? rursus cum ei nuntiarent Pharisei, Herodem ejus vitæ insidias parare, an humile aut demissum ab eo responsum tyranno reddendum tulerunt? Immo *ite*, inquit, *& dicite vulpi illi*; innuens reges non jure regio sed vulpino civibus suis insidiari. Atqui *sub tyranno supplicium mortis subire sustinuit*. Enimverò qui potuit nisi sub tyranno? *supplicium sub tyranno passus est*; ergo ad injustissima quævis juris regii testis & assertor: egregius
tu

tu quidem officiorum ratiocinator es. Verum Christus quamvis nostri liberandi, non sub jugum mittendi causâ servum se fecerit, tamen ad hunc modum se gessit; nec juri quicquam regio præter æquum & bonum concessit. Nunc ad præcepta ejus hac de re aliquando veniamus. Zebedæi filios maximam in regno Christi, quod mox in terris futurum somniabant, dignitatem affectantes, sic Christus corripuit, ut omnes simul christianos commonefaceret quale jus magistratûs & imperii civilis apud eos constitui voluerit. Scitis, inquit, principes gentium in eas dominari, & magnates authoritatem exercere in eas, verum non ita erit inter vos. Sed quicumque volet inter vos magnus fieri, esto vester minister; & quicumque volet inter vos primus esse, esto vester servus? Hæc tu nisi mente captus tecum facere credidisses? hisne te argumentis vincere, ut reges nostros rerum dominos existimemus? Tales in bello hostes nobis contingant, qui in castra hostium (quanquam & armatos vincere sat scimus) uti tu soles, cæci atque inermes tanquam in suos incidunt: ita semper quod tibi maximè adversatur, id demens veluti firmissimum causæ tuæ subsidium comparare consuevisti. Petebant Israëlita regem, ut habebant omnes ista gentes: dissualit Deus multis verbis, quæ Christus hîc summatim comple-

xus est, *scitis principes gentium in eas dominari*: petentibus tamen iis dedit regem Deus, quamvis iratus: Christus, ne peteret omnino christianus populus, more gentium dominaturum, adhibitâ cautione antevertit; *inter vos non ita erit*. Quid hoc clarius dici potuit? non inter vos ista regum superba Dominatio, tametsi specioso titulo *Euergetæ* & benefici vocentur; sed qui magnus inter vos fieri vult, quis autem principe major, *esto vester minister*: & qui primus sive princeps (Luc. 22.) *esto vester servus*. Non erravit itaque advocatus ille quem insectaris, sed authorem habuit Christum, si regem christianum populi ministrum esse dixit, uti est certè omnis bonus magistratus. Rex autem inter christianos aut omninò non erit, aut erit servus omnium: si planè vult esse Dominus, esse simul christianus non potest. Quin & Moses, legis quodammodò servilis institutor, non populo superbè dominabatur, sed onus ipse populi ferebat; ferebat in sinu populum, ut nutritius lactentem. Num. 11. nutritius autem servus est. Plato non Dominos sed servatores & adjuutores populi appellandos esse magistratus docuit; Populum non servos, sed altores magistratuum, ut qui alimenta & stipendia magistratibus etiam regibus præbeant. Eosdem Aristoteles custodes & ministros legum vocat, Plato & mi-

& ministros & servos. Ministros Dei Apostolus quidem appellat, quod tamen nequaquam obstat quò minùs sint & legum & populi; tam leges enim quàm magistratus propter populum sunt. Et tamen hanc tu *Fanaticorum Anglia Molossorum opinionem* esse clamitas. Molossos esse Anglos certè non putarem, nisi quòd tu illos, hybrida, latratu tam degeneri oblatras; Lupi, si diis placeat, Sancti Dominus: Lupus nimirum sanctus queritur Molossos esse fanaticos. Germanus olim, cujus ille Lupus Trecaſſinus collega fuit, incesto apud nos regi Vortigerno autoritate suà regnum abrogavit. Sanctus itaque Lupus talem te Lupi non sancti, sed famelici cujuspiam & latrunculi Dominum, illo apud Martialem viperarum Domino vilior, aspernatur: qui & latrantem ipse domi, ut ferunt, Lyciscam habes, quæ tibi miserè dominatur; cujus partim impulsu etiam scripsisse hæc diceris; unde mirum non est velle te regiam dominationem aliis obtrudere, qui fœmineum ipse domi dominatum ferre tam serviliter assuevisti. Sis itaque Lupi Dominus, sit Lupa tui Domina, sis Lupus ipse, sis Lycanthropus, molossis meherculè Anglicanis ludibrium debes. Verùm lupos venari nunc non est otium; sylvis itaque egressi, in viam regiam redeamus. Qui contra omnem in ecclesia,

primatum nuper scripsisti, nunc *Petrum Apostolica corona principem appellas*. Quis tibi auctoritate tam fluxâ homunculo fidem habeat? Quid Petrus? *subjecti estote omni humana ordinationi propter Dominum, sive regi ut supereminenti sive praesidibus, ut qui per eum mittantur, ad ultionem quidem facinorosorum, laudem verò benefacientium; quoniam ita est voluntas Dei*. Scripsit hæc Petrus non solum privatis, sed etiam advenis per minorem ferè Asiam dispersis, atque dispalatis; qui in iis ubi degebant locis nullius juris præterquam hospitalis capaces erant. An tu incolas, liberos, nobiles, indigenarum conventus, comitia, parlamenta idem in sua patria, quod sparsos & pregrinos in aliena decere putas? an idem privatos decere in sua, quod senatores & magistratus, sine quibus ne reges quidem esse possunt? fac tamen indigenas fuisse, fac non privatos, sed Senatum ipsum Romanum, cui hæc scripta sunt. Quid inde assequeris? cum nullum præceptum cui ratio aliqua adjuncta est, quenquam ultra illam præcepti rationem obligare aut soleat aut possit. *Estote subjecti, ὑποτάγητε*, id est, si vim verbi spectes, subordinati, seu legitimè subjecti, *ἡ γὰρ τάξις νόμος*, inquit Aristoteles, lex est ordo. *Subjecti estote propter Dominum*. Quamobrem? quia cum rex, tum præses constituitur à Deo ad ultionem

tionem facinororum, laudem beneficientium. *Quoniam ita voluntas est Dei.* Videlicet ut talibus obsequamur, quales hîc describuntur; de aliis nullum hic verbum. Vides quam optimè hujus præcepti constet ratio; addit. v. 16. *ut liberi*, non ergo ut mancipia. Quid si versâ vice ad crucem & perniciem bonorum, ad impunitatem & laudem & præmia facinororum regnent? an in perpetuum subjecti erimus non privati solum, sed primores, sed magistratus omnes, ipse denique Senatus? Annon humana ordinatio dicitur? cur ergo potestas humana, ad constituendum quod hominibus bonum & salubre est, valebit, ad tollendum quod iisdem malum & exitiosum est, non valebit? At qui rex ille cui subjecti esse jubentur, erat Romæ eâ tempestate Nero tyrannus; ergo tyrannis etiam subjecti esse debemus. At inquam, & dubium hoc est, Nero an Claudius tunc temporis rerum potiretur, & illi qui subjecti esse jubentur, advenæ, dispersi, privati, non consules, non prætores, non Senatus Romanus erant. Nunc Paulum adeamus, (quoniam tu quod nobis de regibus licere non vis, id tibi de Apostolis licere autumas, ut principatum Petro modò des, modò eripias:) Paulus hæc ad Romanos, c. 13. *omnis anima potestatibus supereminentibus subjecta esto, non est enim potestas nisi*

nisi à Deo, qua autem sunt potestates à Deo sunt ordinata: Romanis hæc scribit, non, ut Petrus, advenis, disperlis, sed privatis tamen potissimum, & plebejis; ita etiam scribit, ut totam reipub. administrandæ rationem, originem; finem luculentissimè doceat. Quo magis obedientiæ quoque nostræ vera ac distincta ratio, ab omni servitute disjuncta eluceret. *Omnis anima*, hoc est quisque homo *subjectus esto.* Quid sibi Apostolus proponat hoc capite satis explanavit Chrysostomus, *τοῖς τῆς δεινῆς, &c. facit hoc*, inquit, ut ostendat Christum leges suas non ad hoc induxisse ut communem politiam everteret, sed ut in melius statueret. Non ergo ut Neronem, aut tyrannum quemvis alium supra omnem legem & pœnam constituendo, crudelissimum unius imperium in omnes mortales constabiliret. *Vtq; simul doceret superflua & inutilia bella non esse suscipienda*, non ergo bella damnat contra tyrannum, hostem patriæ intestinum, atque adeò periculosissimum suscepta. *Pervulgatus tunc erat hominum sermo traducens apostolos tanquam seditiosos, & novatores quasi omnia ad evertendum leges communes & facerent & dicerent; his nunc ora obstruit.* Non ergo tyrannorum defensiones conscripserunt apostoli, quod tu facis, sed ea fecerunt, ea docuerunt, quæ suspecta omnibus tyrannis defensione apud illos potius, & inter-

terpretatione quadam egebant. Propositum Apostolo quid fuerit ex Chrysostomo vidimus; nunc verba scrutemur. *Omnis anima potestatibus supereminentibus subiecta esto*, quæ tamen istæ sint non statuit: non enim jura atque instituta omnium nationum abolere, unius libidini omnia permittere in animo erat. Certè optimus quisque imperator auctoritatem legum & Senatûs auctoritate suâ longè superiorem semper agnovit. Idem apud omnes nationes non barbaras jus semper sanctissimum fuit. Vnde Pindarus apud Herodotum νόμον πάντων βασιλεία legem omnium regem esse dixit; Orpheus in hymnis non mortalium solùm, sed immortalium etiam regem appellat.

Ἀθανάτων καλέω καὶ θνητῶν ἀγνὸν ἀνακτα

Οὐρανίου νόμον.

Reddit rationem. Αὐτὸς γὰρ μόνος ζῶν οἰκ-
κα κραυῶν. *Lex enim sola viventium gub-*
naculum tenet. Plato in legibus τὸ κράτος ἐν
τῇ πόλει, id quod in civitate plurimum debet
posse, legem esse ait. In epistolis eam maximè
rempub. laudat, ubi lex, & domina & rex ho-
minum, non homines tyranni legum sunt.
Eadem Aristotelis sententia in Politicis, eadem
Ciceronis in legibus, ita leges præesse magi-
stratibus, ut magistratus præsent populo.
Cum itaq; sapientissimorum virorum judicio
prudentissimarum civitatum institutis lex
semper

semper potestas summa atque suprema habitata sit, nec euangelii doctrina cum ratione aut cum jure gentium pugnet, is utique potestatibus supereminentibus verissimè subiectus erit, qui legibus & magistratibus juxta leges Rempubl. gubernantibus ex animo pareret. Non ergo solum populo subjectionem hanc, sed regibus etiam præcipit; qui supra leges nequaquam sunt. *Non est enim potestas nisi à Deo*; id est nulla reipubl. forma, nulla homines regendi legitima ratio. Antiquissimæ etiam leges ad authorem Deum olim referebantur; est enim lex, ut Cicero in Philip. 12. nihil aliud nisi recta & à numine Deorum tracta ratio, imperans honesta, prohibens contraria. A Deo igitur est magistratuum institutio, ut eorum administratione gens humana sub legibus viveret: hanc autem vel illam administrationis formam, hos vel illos magistratus eligendi optio procul dubio penes liberas, hominum nationes semper fuit. Hinc Petrus & regem & præli-des ἀνθρωπίνω κτίσει, humanam creationem vocat; & Hosea. c. 8. *constituunt reges, at non ex me; præficiunt principes quos non agnosco*. In ista enim sola Hebræorum reipubl. ubi Deum variis modis consulere poterant, de regis nominatione ad Deum referri ex lege oportebat: cæteræ gentes mandatum à Deo nullum istiusmodi accepimus.

Ali-

Aliquando aut ipsa regiminis forma si vitiosa sit, aut illi qui potestatem obtinent, & ab hominibus, & à diabolo sunt, Luc. 4. *Tibi dabo potestatem hanc omnem, nam mihi tradita est, & cui volo do illam.* Hinc princeps hujus mundi dicitur, & Apocal. 13. dedit Bestiæ Draco potentiam suam, & thronum suum, & potestatem magnam. Propterea necesse est hîc intelligi non potestates quascunque, sed legitimas, prout etiam infra describuntur; necesse est intelligi potestates ipsas, non semper eos qui imperium obtinent. Hinc dilucidè Chrysostomus, *Quid ais?* inquit, *omnis ergo princeps à Deo constitutus est?* non dico: non enim de quovis principe, sed de ipsa re loquitur Apostolus; non dicit, non princeps nisi à Deo, sed non est potestas. Hæc Chrysostomus. *Quæ autem potestates sunt, à Deo sunt ordinatæ.* Legitimas ergo vult hîc intelligi Apostolus; malum enim & vitium, cùm ataxia sit, non est ut possit ordinari, & esse simul vitiosum. Hoc enim duo simul contraria ponit, taxin & ataxian. *Quæ autem sunt,* ita interpretaris ac si diceretur, *quæ nunc sunt;* quo facilius probare possis etiam Neroni, qui, ut opinaris, tunc imperavit, Romanos obtemperare debuisse; nostrâ sanè bonâ veniâ: quàm enim voles de Anglicanâ repub. malè sentias, in ea tamen Anglos acquiescere debere, quoniam *nunc est,* & à Deo ordi-

ordinatur, ut Neronis olim imperium, necesse habebis concedere. Neque enim Nero minùs quàm Tiberius *artibus matris imperium nihil ad se pertinens* occupaverat, ne legitimè partum fuisse respondeas. Quo sceleratior & doctrinæ retractator ipse tuæ, Romanos potestati quæ tunc fuit subiectos esse vis, Anglos potestati quæ nunc est, subiectos esse non vis. Verùm nullæ in hoc orbe terrarum res duæ magis è regione adversæ sibi sunt, quàm tu nequissimus nequissimo semper ferè adversus es tibi. Quid autem facies miser? acumine hoc tuo regem adolescentem planè perdidisti; ab ipsa enim tua sententia extorquebo ut fatearis, hanc potestatem in Anglia, quæ nunc est, à Deo ordinatam esse; atque omnes proinde Anglos intra ejusdem reipublicæ fines eidem potestati subiectos esse debere. Attendite igitur Critici, & manus abstinete, Salmasii nova hæc emendatio est, in epistola ad Romanos; non quæ sunt potestates, *sed qua nunc existunt* reddi debere adinvenit; ut Neroni tyranno tunc scilicet imperanti subiectos esse omnes oportuisset demonstraret. At ô bone, *ληκύνδιον αἰ πώλεσας*; ut regem modò, ita nunc interpretamentum hoc tam bellum perdidisti. Quam tu epistolam sub Nerone scriptam esse ais, sub Claudio scripta est principe simplici, & non malo: hoc viri docti certissimis argumentis

mentis compertum habent; quinquennium etiam Neronis laudatissimum fuit, unde argumentum hoc toties inculcatum, quod multis in ore est, multis imposuit, tyranno parendum esse, eo quod Paulus hortatus est Romanos ut Neroni essent subiecti, callidum indocti cuiuspiam commentum esse reperitur. *Qui obsistit potestati*, scilicet legitimæ, *Dei ordinationi obsistit*. Astringit etiam reges præceptum hoc, qui legibus & Senatui obsistunt. At verò qui potestati vitiosæ, aut potestatis non vitiosæ corruptori & everfiori obsistit, an is Dei ordinationi obsistit? sanus, credo, non dixeris. Tollit omnem dubitationem sequens versiculus, de legitima tantum potestate Apostolum hîc loqui. Definendo enim explicat, nequis errare, & opiniones hinc stolidas aucupari possit, qui sint magistratus potestatis hujus ministri, & quam ob causam subiectos esse nos hortetur; *Magistratus non sunt timori bonis operibus, sed malis; boni à potestate hac laudem adipiscuntur; Magistratus minister est Dei nostro bono datus; non frustra gladium gerit, vindex ad iram ei qui malum facit*. Quis negat, quis recusat, nisi improbus, quin huiusmodi potestati aut potestatis administro libens se subiciat? non solum ad vitandam iram & offensionem, aut poenæ metu, sed etiam *propter conscientiam*. Sine magistratibus enim, & ci-

vili

vili gubernatione, nulla respublica, nulla societas humana, nulla vita esse potest. Quæ autem potestas, qui magistratus contraria his facit, neque illa neque hic à Deo propriè ordinatus est. Vnde neque tali vel potestati, vel magistratui subjectio debetur aut præcipitur. neque nos prudenter obsistere prohibemur: non enim potestati, non magistratui obsistemus, qui hîc optimè depingitur, sed prædoni, sed tyranno, sed hosti; qui si magistratus tamen dicendus erit, eò duntaxat quòd habet potestatem, quòd ad pœnam nostram ordinari à Deo videri potest, etiam diabolus hoc modo magistratus erit. Sanè unius rei una vera definitio est: si ergò Paulus hîc magistratum definit, quod quidem accuratè facit, eàdem definitione, iisdem verbis tyrannum, rem maximè contrariam, definire non potuit. Vnde quem ipse magistratum definivit atque descripsit, ei duntaxat subjectos nos esse voluisse, non ejus contrario tyranno certissimè colligitur. *Propter hoc tributa solvitis*; rationem adjungit ad præceptum; unde Chrysostomus, *Cur, inquit, vestigalia regi damus. Annon tanquam nobis prospicienti, cura ac tuitionis mercedem solventes? atqui nihil illi solvissemus, nisi ab initio utilem nobis talem esse præfecturam cognovissemus.* Quapropter illud repetam quod suprà dixi; quandoquidem
sub-

subjectio hæc non simpliciter, sed cum adjuncta ratione à nobis requiritur, illa profectò ratio quæ adjungitur, subjectionis nostræ vera norma erit: Cum ista ratione non subjecti, rebelles; sine ista ratione subjecti, servi erimus & socordes. *At Angli*, inquis, *nihil minus quàm liberi, quia mali, quia flagitiosi*. Nolo ego Gallorum vitia commemorare, quamvis sub regibus sint; neque Anglorum nimis excusare; dico tamen illa esse flagitia, quæ sub regibus tanquam in Ægypto didicerunt; neque dum in deserto; licet Dei sub imperio, dediscere statim potuerunt. Spes est tamen de plerisque bona; ut ne sanctissimos hîc optimosque viros & veritatis studiosissimos collaudare incipiam; quorum apud nos non minorem credo esse numerum, quàm ubi tu maximum esse existimas. *At jugum Anglis durum imponitur*. Quid si illis, qui jugum cæteris civibus imponere studebant? Quid si suo deinde merito subactis? nam cæteri puto non moleste ferunt, exhausto civilibus bellis ærario, sumptibus propriis suam se tolerare libertatem. Relabitur jam ad Rabbinos nugivendos. Regem legibus adstrictum esse negat, ex iis tamen probat *lasa majestatis reum esse posse, si jus suum patiatur imminui*: astrictus itaque & non astrictus, reus & non reus rex erit: adeò frequenter enim solet repugnare sibi,

ut

ut ipsa Repugnantia huic homini germani
 atque gemella esse videatur. Atqui Deus, in-
 quis, multa regna Nebuchadnezzari in servi-
 tutem dedit. Fateor ad certum tempus de-
 disse, Ier. 27. 7. Anglos in servitutem Carolo
 Stuartho ad semihorulam dedisse ostende; per-
 misisse non negaverim, dedisse nunquam au-
 divi. Aut si Deus in servitutem dat popu-
 lum, quoties tyrannus plus populo potest, cur
 non idem liberare dicendus erit, quoties plus
 potest populus tyranno? an is Deo tyranni-
 dem suam, nos Deo libertatem nostram ac-
 ceptam non feremus? Non est malum in ci-
 vitate quod Deus non immittat, *Amos* 3. fa-
 mem, pestilentiam, seditionem, hostem; ec-
 quod nam horum civitas ab se non totis viri-
 bus amolietur? faciet profectò, si possit,
 quamvis ab ipso Deo immissa hæc esse sciat:
 nisi è cœlo ipse secus jusserit. Cur non tyran-
 nos pariter amovebit, si plus polleat? an ejus
 unius impotentiam ad commune malum esse
 magis à Deo credemus, quàm potentiam to-
 tius civitatis ad commune bonum? Absit à
 civitatibus, absit ab omni cœlu hominum
 ingenuorum doctrinæ tam stupidæ, tamque
 pestiferæ labes, quæ vitam omnem civilem
 funditus delet, gentem humanam universam
 propter unum atque alterum tyrannum, ad
 quadrupedum propè conditionem detrudit:
 cum illi supra omnem legem excelsi par in
 utrun-

utrunque genus & pecudum & hominum jus
 atque imperium obtinebunt. Mitto jam stul-
 ta illa dilemmata, in quibus ut te jactes, ne-
 scio quem fingis, *potestatem illam supere-*
minentem de populo velle intelligere; ta-
 meti affirmare non dubito omnem magi-
 stratus authoritatem à populo proficisci.
 Hinc Cicero pro Flacco, *Illi nostri sapien-*
tissimi, & sanctissimi majores, qua scisceret
plebs, qua populus juberet, juberi vetarique
voluerunt. Hinc Lucius Crassus Orator exi-
 mius, & Senatûs eo tempore princeps, cujus
 tum causam agebat ad populum. Nolite, in-
 quit, *sinere nos cuiquam servire nisi vobis*
universis, quibus & possumus & debemus.
 Quamvis enim Senatus Populum regeret, po-
 pulus tamen illam moderandi & regendi sui
 potestatem senatui tradiderat. Vnde majesta-
 tem, populo Romano frequentius quàm re-
 gibus olim attributam legimus. Idem Mar-
 cus Tullius pro Plancio, *Est enim conditio*
liberorum populorum, præcipuèque hujus
principis populi & omnium gentium domini,
posse suffragiis vel dare vel detrahare quod
velit cuique; nostrum est ferre modicè populi
voluntates: honores si magni non putemus,
non servire populo; sin eos expetamus, non
defatigari supplicando. Egone ut regem po-
 puli servum dicere metuam, cum Senatus Ro-
 manus tot regum dominus servum se populi

E

pro-

98 . PRO POPULO ANGLICANO
professus sit ? Vera sunt hæc, inquires, in populari statu ; nondum enim lex regia potestatem populi in Augustum , & successores ejus transtulerat. Hem tibi ergò Tiberium illum quem tu *tyrannum plus vice simplici* fuisse ais , ut revera fuit , is tamen dominus, etiam post legem illam regiam , appellatus à quodam, ut tradit Suetonius , denuntiavit ne se amplius contumeliæ causâ nominaret. Audisne ? tyrannus iste dominus dici contumeliæ sibi duxit. Idem in Senatu , *Dixi & nunc, & sæpe aliàs , Patres conscripti, bonum & salutarem principem , quem vos tantâ & tam liberâ potestate instruxistis, Senatui servire debere, & universis civibus sæpè, & plerunque etiam singulis ; neque id dixisse me pœnitet ; & bonos & equos & faventes vos habui Dominos, & adhuc habeo.* Nec simulata hæc ab eo si dixeris , ut erat simulandi callidissimus , quicquam proficies ; quis enim id videri se cupit , quod esse non debet. Hinc ille mos non Neroni solùm, quod scribit Tacitus , sed cæteris etiam imperatoribus fuit , populum in Circo adorandi. De quo Claudianus, VI. *Cons. Honorii :*

*O quantum populo secreti numinis addit
Imperii præsens species, quantamq; rependit
Majestas alterna vicem, cum regia Circi
Connexum gradibus veneratur purpuræ
vulgus,*

Con-

*Consensuque cava sublatuſ in athera vallis
Plebis odorata reboat fragor.*

Qua adoratione, quid aliud Imperatores Romani, niſi univerſam plebem, etiam poſt legem regiam, ſuos eſſe dominos fatebantur? Atque illud eſt quod initio ſtatim ſuſpicatuſ ſum, te gloſſariis pervolutandis, & tricis quibuſdam laborioſis magnificè divulgandis operam potiùs dediſſe, quàm bonis authoribus attentè & ſtudioſè perlegendis; qui veterum ſcriptorum ſapientia ne leviter quidem imbutuſ, rem præſtantiffimorum opinionibus Philoſophorum, & prudentiffimorum in republica principum dictis celebratiſſimam, novam eſſe proruſ & *Enthuſiaſtarum* tantummodò *deliriis* ſomniamatam cenſeſ. I nunc, Martinum illum ſutorem, & Guilielmum Pellionem quos adeò deſpicis, ignorantia collegas & myſtagogos tibi ſumme: quanquam erudire te poterunt illi, & illoſ tibi gryphoſ diſſolvere ſtolidiſſimoſ, *An in Democratia ſerviat Populuſ, cum ſerviat rex in Monarchia; utrùm totuſ an parſ ejuſ.* Ita illi, cum tibi Oedipi vice fuerint, tu illiſ Sphinx in malam rem præcepſ abeaſ licebit; alioqui fatuitatuſ tuarum & ænigmatuſ, finem nullum fore video. Rogaſ, *Cum reges Apoſtoluſ nominat, an de populo eoſ intelligemus.* Pro regibuſ quidem orandum eſſe Pauluſ docet, *1 Tim. 2. 2.* at priuſ pro populo

orandum esse docuerat, v. 1. Sunt tamen & de regibus, & de populo nonnulli pro quibus orare etiam vetamur. Pro quo non orem, eumne ex lege non puniam? quid vetat? Atqui *cum hac scriberet Paulus, imperabant vel pessimi*; hoc etiam falsum est, scriptam enim sub Claudio & hanc Epistolam fuisse certissimis argumentis evincit Ludovicus Capellus. De Nerone cum mentionem facit Paulus non regem, sed *Leonem*, id est belluam immanem vocat, cujus ex ore ereptum se gaudet, 2 Tim. 4. Pro regibus itaque, non pro belluis, *orandum, ut vitam tranquillam & quietam transigamus, cum pietate tamen omni & honestate*. Vides non tam regum hinc quam tranquillitatis, pietatis, honestatis etiam rationem esse habendam. Quis autem populus non se suosque liberos tuendo (contra tyrannum an contra hostem nihil interest) vitam *sollicitam, inquietam*, bellicosam, honestam agere, quam sub hoste vel tyranno, non solum æquè sollicitam & inquietam, sed turpem etiam, fervilem & inhonestam. Te ipsum testem adhibebo, non quo tanti sis, sed ut perspiciant omnes quam sis duplex, & fraudulentus, & mancipium regis mercenarium. Quis, inquis, non perferre mallet in republ. Aristocratica ex optimatum emulatione dissensiones oriri solitas, quam ex uno monarcha, tyrannico more imperare consueti,

cer-

certam miseriam ac perniciem? Populus Romanus prætulit statum illum Reipub. quumlibet discordiis agitata iugo Caesarum intolerabili. Populus qui vitanda seditionis causa monarchicum statum præoptavit, ubi expertus est levius esse malum quod vitare voluit, ad priora sæpè redire expetit. Hæc & plura tua verba sunt in illa de episcopis dissertatione, sub Walonis Messalini adscritio nomine editâ. p. 412. contra Petavium Lojolitam, cum ipse magis Lojolita sis, & eo de grege pessimus. Quid hac de re Scriptura sacra statuerit, & vidimus & omni diligentia investigasse non pœnitet: unde quid senserint Patres antiqui per tot ingentia volumina exquirere pretium fortasse operæ non erit. Si quid enim afferunt, quod scriptura non exhibuit, eorum authoritatem, quantacunque sit, meritò repudiamus. Quod autem ex Irenæo profers, *reges Dei jussu constitui aptos his qui in illo tempore ab iis reguntur*, cum scripturâ pugnat evidentissimè. Cum enim iudices ad regendum populum suum aptiores regibus esse palàm significasset Deus, id tamen totum voluntati atque arbitrio populi permittit, ut aptiorem sibi sub optimatibus formam reipubl. deteriore sub regibus, si vellent, permutarent. Legimus etiam sæpè regem malum bono populo datum, & contra, regem bonum populo malo. Virorum itaque sapien-

tissimorum est perspicere quid populo aptissimum & utilissimum sit : constat enim neque omni populo , neque eidem semper eundem reipub. statum convenire , sed vel hunc vel illum , prout civium virtus & industria nunc augefcit , nunc minuitur. Qui tamen potestatem adimit populo eligendi sibi quam velit reipub. formam , adimit profectò id in quo civilis libertas tota ferè consistit. Citas deinde Iustinum Martyrem Antoninis imperatorum optimis obsequium deferentem ; quis non iis tam egregiis & moderatis non detulisset ? *At quantò, inquis , nos hodie peiores Christiani ? tulerunt illi principem diversa religionis.* Privati scilicet , & viribus longè inferiores. *Nunc sanè pontificii regem non ferrent reformatum, nec reformati Pontificium.* Facis tu quidem prudenter, ut ostendas te nec pontificium esse , nec reformatum ; facis etiam liberaliter ; ultrò enim largiris quod nunc non petivimus , omnes hodie Christianos in hoc planè consentire, quod tu solus insigni audaciâ atque scelere oppugnas , Patrum etiam quos laudas dissimillimus ; illi enim pro Christianis , ad profanos reges , defensiones conscribebant , tu pro rege pontificio atque deterrimo contra Christianos & Reformatos. Multa deinde ex Athenagora, multa ex Tertulliano futiliter depromis , quæ ab ipsis Apostolis multò clariùs

rius & explanatius dicta jam sunt. Tertullianus autem longissimè à te dissentit, qui regem vis esse dominum : quod tu aut nescivisti, aut nequiter dissimulasti. Is enim Christianus ad Imperatorem Ethnicum in Apologetico ausus est scribere, non oportere imperatorem appellari Dominum. *Augustus*, inquit, *imperii formator ne dominum quidem dici se volebat, hoc enim Dei est cognomen: dicam planè imperatorem dominum, sed quando non cogor ut dominum Dei vice dicam: Caterùm liber sum illi, Dominus meus Deus unus est, &c.* & ibidem qui Pater patriæ est, quomodo Dominus est? Gratulare nunc tibi de Tertulliano, quem sanè præstabat missum fecisse. *At parricidas appellat qui Domitianum interfecerunt.* Rectè appellat; uxoris enim & famulorum insidiis, à Parthenio, & Stephano interceptarum pecuniarum reo est interfectus. Quod si Senatus Populusque Romanus hostem judicatum, ut Neronem prius judicabant, & ad supplicium quærebant, more majorum punivissent, eos parricidas appellaturum fuisse censes? imo si appellasset, dignus ipse supplicio fuisset; uti tu furca jam dignus es. Origeni responsum idem quadrabit quod Irenæo. Athanasius reges terræ ad humana tribunalia vocare nefarium esse dicit. Quis hoc dixit Athanasio? verbum enim Dei nullum hîc audio. Credam itaque

ego imperatoribus potius & regibus de se
 falsum hoc esse fatentibus, quàm Athanasio.
 Adfers deinde Ambrosium ex proconsule &
 catechumeno episcopum, verba illa Davidis,
tibi soli peccavi, imperitè, ne dicam assenta-
 toriè interpretantem. Volebat is omnes alios
 imperatori subjectos esse, ut imperatorem
 ipse subiceret sibi. Quàm enim superbè, &
 fastu plus quàm pontificio Theodosium im-
 peratorem Mediolani tractaverit, cædis
 Thessalonicensis reum ipse judicaverit, in-
 gressu ecclesiæ prohibuerit, quàm se deinde
 novitium & rudem evangelicæ doctrinæ
 ostenderit, omnibus notum est. Imperato-
 rem ad pedes ejus provolutum excedere sa-
 lutatorio jussit; sacris tandem restitutum,
 & postquam obtulisset, altari adstantem his
 vocibus extra cancellos exegit: *O impera-
 tor interiora loca tantum sacerdotibus sunt
 attributa, quæ cæteris contingere non licet.*
 Doctorne hic Evangelii, an Iudaïcorum
 pontifex rituum fuit? Hic tamen (quæ om-
 nium ferè ecclesiasticorum artes sunt) im-
 peratorem cæteris dominum imposuit, ut
 imperatoris ipse dominus esset. His itaque
 verbis Theodosium tanquam sibi subjectum
 repulit; *Coæqualium hominum es imperator
 & conservorum; unus enim omnium do-
 minus rex & creator.* Bellè profectò; quam
 veritatem calliditas & assentatio episcopo-
 rum

rum obscuravit, eam iracundia unius, & ut mollius dicam, zelus ineruditus protulit in lucem. Ambrosii imperitiæ tuam subjungis ignorantiam aut hæresin, qui disertè negas *sub veteri fœdere remissionem peccatorum per sanguinem Christi locum tunc habuisse, cum David Deo confitebatur ei soli se peccavisse.* p. 68. Orthodoxi, non nisi per sanguinem agni mactati ab initio mundi, peccata unquam remissa fuisse credunt; te novum hæreticum cujusnam discipulus sis nescio; certè summi Theologi discipulus ille quem exagitas, à vero non aberravit, cum dixit potuisse quemvis è populo pari jure cum Davide Deum his verbis inclamasse, *tibi soli peccavi.* Augustinum deinde ostentas, Clericos Hipponenses nescio quos producis; nam Augustini quæ sunt abs te allata nobis non ob sunt. Quidni enim fateamur cum propheta Daniele, Deum tempora mutare, regna dare, & regna auferre, per homines tamen. Si regnum Deus solus Carolo dedit, idem Carolo abstulit, optimatibus & Populo dedit. Si ea de causa præstandam Carolo obedientiam fuisse dicis, eandem nunc magistratibus nostris præstandam esse dicas necesse est. Nam Deum & nostris etiam magistratibus eandem dedisse potestatem quam dat malis regibus *ad castiganda populi peccata* ipse concedis; nostros itaque à Deo pariter constitutos

removere à magistratu nemo vel tuo iudicio nisi Deus potest. Atque ita, uti soles, tuum tibi ipse mucronem in temet vertis, tuus tibi ipse ficarius es; neque injuria, cum eò improbitatis & impudentiæ processeris, eò stuporis & insanix, ut quos digito violandos non esse tot argumentis probas, eosdem omnium suorum bello persequendos esse idem affirmes. Ismaelem Godolix Præfecti interfectorem ab Hieronymo parricidam esse nominatum ais, & meritò; præsidem enim Iudææ, virum bonum, sine ulla causa interemit. Idem Hieronymus in Ecclesiasten, præceptum illud Solomonis, *Os regis observa*, cum præcepto Pauli concordare dixit; & laudandus quidem, quod locum istum cæteris sui temporis moderatiùs exposuit. *Ad inferiora tempora post Augustinum non descendes, ut doctorum sententiam exquiras.* Ut omnes tamen intelligant faciliùs mentiri se posse quàm tacere, si quos adhuc haberes tuæ sententiæ fautores post unam statim periodum non temperas tibi quò minùs ad Hispalensem Isidorum, Gregorium Turonensem, Ottonem Frinsingensem etiam in mediam barbariem descendas. Quorum auctoritas quàm nullius apud nos pretii sit si modò scivisses, non huc eorum obscurum testimonium per mendacium adduxisses. Vultis scire cur ad hæc tempora descendere non audeat

det, cur abdit se, cur subito evanescit? dicam: quot sunt Ecclesiæ reformatæ præstantissimi doctores, tot videt acerrimos sibi adversarios fore. Faciat modò periculum, sentiet quàm facilè reluctantem, omnes in unum vires conferentem, Lutheris, Zwingliis, Calvinis, Buceris, Martyribus, Paræis in aciem eductis fundam atque obruam. Leiden-
ses etiam tuos tibi opponam, quorum Academia, quorum respub. florentissima, libertatis olim domicilium, isti denique literarum humaniorum fontes atque rivi, servilem illam æruginem tuam & innatam barbariem eluere non potuerunt. Qui cum Theologum orthodoxum habeas neminem tibi faventem, quem tuo commodo nominare possis, omnium præsidio reformatorum nudatus confugere ad Sorbonam non erubescis: quod tu Collegium doctrinæ pontificiæ addictissimum nullius apud orthodoxos autoritatis esse non ignoras. Sorbonæ igitur absorbendum tam sceleratum tyrannidis propugnatorum tradimus; tam vile mancipium, nostrum esse nolumus; qui *populum universum regi ignavissimo parem esse* negat. Frustra id in Papam deonerare atque transferre contendis, quod omnes liberæ nationes, omnis religio, omnes Orthodoxi sibi sumunt, in se suscipiunt. Papa quidem cum episcopis suis, dum tenuis, & nullarum virium erat tuæ hujus fœ-

diffimæ doctrinæ author primus extitit: iis de-
 mum artibus magnas opes, magnamque po-
 tentiam paulatim adeptus, tyrannorum ipse
 maximus evasit. Quos tamen omnes sibi fir-
 missimè devinxit, cum populis, quorum ani-
 mos jamdiu superstitione oppressos tenuerat,
 suaderet, non posse regibus quamlibet pessi-
 mis, nisi se fidelitatis sacramentum solvente,
 imperium abrogari. Verùm tu scriptores Or-
 thodoxos devitas, & quæ communis & no-
 tissima ipsorum sententia est, eam à Papa in-
 troducendam esse causatus, veritatem in invi-
 diam rapere conaris. Quod nisi astutè faceres,
 appareret te neque Papanum esse neque refor-
 matum, sed nescio quem semibarbarum Edo-
 mæum Herodianum, qui tyrannum quemque
 immaniissimum tanquam Messiam cœlo de-
 missum colas atque adores. *Demonstrasse te*
hoc dicis ex doctrina patrum, primorum qua-
tuor seculorum, quæ sola euangelica & Chri-
stiana censeari debet. Perit huic homini pu-
 dor; quàm multa sunt ab illis dicta atque scri-
 pta, quæ Christus & Apostoli neque docuerunt
 neque approbarunt? quàm multa in quibus re-
 formati omnes à patribus dissentiant? Quid
 autem ex patribus demonstravisti? *reges etiam*
malos à Deo constitui. Fac esse constitutos,
 ut omnia etiam mala quodammodò à Deo
 constituuntur: eos proinde *Deum solum habe-*
re judicem, supra leges esse, nulla lege scripta,
 non

non scripta, naturali, neque divina posse reos fieri à subditis, neque apud subditos suos. Quare? certè nulla lex vetat, nulla reges excipit: ratio, & jus, & fas omne animadverti in omnes qui peccant indiscriminatim jubet. Neque tu legem ullam scriptam, non scriptam, naturalem aut divinam protulisti quæ vetaret. Cur ergò non in reges quoque animadvertendum? quia sunt etiam mali à Deo constituti. Nebulonem te magis an bardum & caudicem esse dicam? nequissimus sis oportet qui doctrinam perniciosissimam in vulgus disseminare audeas, stupidissimus qui ratione tam stolidà maximè nitaris. Dixit Deus Isaïæ 54. *Ego creavi interfectorem ad perdendum; ergo interfecto suprà leges est; excute hæc, & pervolve quantum voles, parem utrobique consequentiam invenies. Nam & Papa etiam eodem modo quo tyrannus à Deo est constitutus, & ecclesiæ in pœnam datus, quod suprà ex scriptis etiam tuis ostendimus; tamen quia in fastigium potestatis non ferendum tyrannidi non absimilis primatum suum evexit, cùm eum, tum episcopos meliori jure tollendos esse affirmas quàm fuere constituti.* Wal. Mes. p. 412. Papam & episcopos quamvis ab irato Deo constitutos ex ecclesia tollendos esse ais, quia sunt tyranni; tyrannos ex republ. tollendos esse negas quia sunt ab irato Deo constituti. Inepte prorsus &

absurdè: cum enim Papa ipsam conscientiam, quæ sola regnum ejus est, invito quoquam lædere non possit, eum qui reverà tyrannus esse non potest, quasi tyrannum gravissimum tollendum esse clamas; tyrannum autem verum qui vitam & facultates nostras omnes in potestate sua habet, & sine quo Papa in ecclesia tyrannus esse nequit, eum in repub. omnino ferendum esse contendis. Hæc tua sibi invicem collata tam imperitum te tamque puerilem sive falsi sive veri argutorem produnt, ut levitas tua, inscitia, temeritas, incogitantia neminem posthac latere queat. At ratio subest altera, *rerum vi-ces inversa viderentur*, quippe in melius; actum enim esset de rebus humanis, si quæ res pessimo loco sunt, in eodem semper starent: in melius inquam; authoritas enim regia ad populum rediret, ab cujus voluntate atque suffragiis profecta primò, atque in unum ex suo numero derivata erat: potestas ab eo qui injuriam intulit, ad eum qui injuriam est passus æquissimâ lege transfiret; cum tertius nemo inter homines idoneus esse possit, alienigenam enim judicare quis ferret? omnes æquè homines legibus tenerentur, quo nihil justius esse potest: Deus mortalis nemo esset. Quem qui inter homines constituit, non minùs in repub. sceleratus est, quàm in Ecclesiam. Tuis iterum in
te

te armis utar. *Maximam hæresin esse ais, qua creditur unum hominem in loco Christi sedere: dua hæ notæ Antichristum signant, infallibilitas in spiritualibus, & omnipotentia in temporalibus*, Apparatus, ad Primat. pag. 171. An Reges infallibiles? Cur ergo omnipotentes? aut si hoc sunt, cur minùs exitiales rebus civilibus, quàm Papa spiritualibus? An verò Deus res civiles prorsus non curat? si non curat, certè nos curare non prohibet: si curat, eandem in Republica reformationem atque in Ecclesia vult fieri; præsertim si infallibilitatem & omnipotentiam attributam homini easdem malorum omnium utrinque causas esse exploratum sit. Non enim in negotiis civilibus eam patientiam præcepit: ut sævissimum quemlibet tyrannum respublica ferret, Ecclesia non ferret; imò contrarium potius præcepit: & Ecclesia quidem nulla arma præter patientiam, innocentiam, preces, & disciplinam euangelicam reliquit; reipublicæ & magistratibus simul omnibus non patientiam, sed leges & gladium, injuriarum & violentiæ vindicem in manus tradidit. Vnde hujus hominis perversum & præposterum ingenium aut mirari subit aut ridere; qui in Ecclesia, Helvidius est & Thraseas & planè tyrannicida; in republica, commune omnium tyrannorum mancipium & satelles. Cujus sententia si locum habeat, non

nos

nos solum rebellavimus, qui regem, sed reformati etiam omnes qui Papam dominum invitis regibus rejecerunt. Iam diu autem est quod suis ipse telis concisus jacet. Sic enim homo est, modò manus adversarii ne desit, ipse in se tela abunde suppeditat: nec quisquam ad refutandum se, aut irridendum commodiores ansas ministrat. Defessus etiam cædendo citius quis abscedat, quàm hic terga præbendo.

C A P I V.

Magnam à regibus iniisse te gratiam, omnes principes & terrarum dominos demeruisse defensione hac regiâ te fortè putas, Salmasi, cùm illi, si bona sua, remque suam ex veritate potius quàm ex adulationibus tuis vellent æstimare, neminem te pejus odisse, neminem à se longius abigere atque arcere debeant. Dum enim regiam potestatem supra leges in immensum extollis, admones eâdem operâ omnes ferè populos servitutis suæ nec opinatæ; eoque vehementius impellis ut veternum illum, quo se esse liberos inaniter somniabant, repente excutiant; moniti abs te quod non putabant, servos se esse regum. Eoque minùs tolerandum sibi esse regium imperium existimabunt,

bunt, quò magis tu iis persuasum reddideris tam infinitam potestatem non suâ patientiâ crevisse, sed ab initio talem atque tantam ipso jure regio natam fuisse. Ita te tuamque hanc defensionem, sive populo persuaseris, sive non persuaseris, omnibus posthac regibus funestam, exitialem, & execrabilem fore necesse erit. Si enim populo persuaseris, jus regum omnipotens esse, regnum amplius non feret; si non persuaseris, non feret reges, dominationem tam injustam pro jure usurpantes. Me si audiant, quibus integrum hoc est, seque circumscribi legibus patiantur, pro incerto, imbecillo, violento imperio quod nunc habent, curarum atque formidinum pleno, firmissimum, pacatissimum ac diuturnum sibi conservabunt. Consilium hoc tibi, suisque regnis adeò salutiferum si propter authorem contempserint, sciant non tam esse meum, quàm regis olim sapientissimi. Lycurgus enim Spartanorum rex, antiquâ regum stirpe oriundus, cum propinquos videret suos Argis & Messenæ rerum potitos, regnum quemque suum in tyrannidem convertisse, sibi que pariter suisque civitatibus exitio fuisse, ut patriæ simul saluti consuleret, & dignitatem in familia sua regiam quàm diutissimè conservaret, consortem imperii senatum, & Ephorum potestatem in ipsum regem quasi censuriam,

riam, firmamentum regno suo induxit. Quo facto regnum suis nepotibus firmissimum in multa secula transmisit. Sive, ut alii volunt, Theopompi, qui centum amplius annis post Lycurgum Lacedæmone regnabat, ea moderatio fuit, ut popularem Ephorum potestatem superiorem quàm suam constitueret, eoque facto gloriatus est, stabilivisse se regnum, multoque majus ac diuturnius filiis reliquisse; exemplum profectò haud ignobile hodierni reges ad imitandum habuerint, eundem etiam consilii tutissimi authorem egregium. Majorem enim legibus dominum ut perferrent homines hominem omnes unum, nulla lex unquam sanxit; ne potuit quidem sancire. Quæ enim lex leges omnes evertit, ipsa lex esse non potest. Cum itaque everforem te, & parricidam legum omnium rejiciant ab se leges, exemplis redintegrare certamen, hoc capite, conaris. Faciamus itaque periculum in exemplis: sæpe enim, quod leges tacent, & tacendo tantum innuunt; id exempla evidentius docent. Ab Iudæis auspicabimur voluntatis divinæ consultissimis; *postea ad Christianos tecum descendemus.* Initium autem altius petitum ab eo tempore facimus, quo Israëlitarum regibus quocunque modo subjecti, jugum illud servile cervicibus dejecerunt. Rex Moabitarum Eglon Israëlitas bello subegerat; sedem imperii

perii inter ipsos Hierichunte posuerat: numinis contemptor non erat, factâ enim Dei mentione, e solio surrexit: servierant Israëlitarum Egloni annos duodeviginti; non ut hosti, sed ut suo regi munus miserant. Hunc tamen dum publicè munerantur ut regem suum, interficiunt per insidias ut hostem. Verum Ehudes qui interfecit, Dei monitu id fecisse creditur. Quid factum huiusmodi commendare magis potuit? Ad honesta enim quæque & laudabilia hortari solet Deus, non ad injusta, infida, truculenta. Expressum autem Dei mandatum habuisse nusquam legimus, *clamarunt filii Israël ad Iehovam*; clamavimus & nos; excitavit iis Iehova servatorem; excitavit & nobis. Ille ex vicino domesticus, ex hoste rex factus erat; Noster ex rege hostis; non ergo rex erat; nam neque civis ullo modo esse potest, qui reipublicæ est hostis; neque Consul habebatur Antonius, neque Nero imperator, ex quo uterque hostis à Senatu est iudicatus. Quod Cicero quartâ Philippicâ de Antonio clarissimè docet: *Si Consul Antonius, Brutus hostis; si conservator Reipublicæ Brutus, hostis Antonius. Quis illum consulem nisi latrones putant?* Pari ego jure, quis tyrannum, inquam, regem nisi hostes patriæ putant? Fuerit itaque Eglon externus, fuerit Noster domesticus necne, quandoquidem
uter-

uterque hostis & tyrannus , parùm refert. Si illum Ehudes jure trucidavit , nos nostrum supplicio jure affecimus. Quin & heros ille Sampson, incusantibus etiam popularibus suis (Iud. 15.) *An nesciebas Phelistaos dominium habere in nos ?* suis tamen dominis bellum solus intulit , neque unum sed multos simul patriæ suæ tyrannos , sive Dei , sive propriæ virtutis instinctu occidit ; conceptis prius ad Deum precibus ut auxilio sibi esset. Non impium ergò sed pium Sampsoni visum est , dominos , patriæ tyrannos occidere ; cum tamen pars major civium servitutem non detrectaret. At David , rex & propheta , noluit Saulem interimere *unctum Dei*. Non quicquid noluit David , continuò nos obligat ut nolimus ; noluit David privatus ; id statim nolle synedrium, Parlamentum , totum populum necesse erit ? noluit inimicum dolo occidere , nolet ergò Magistratus noxium lege punire ? noluit regem occidere , timebit ergò Senatus tyrannum plectere ? religio erat illi *unctum Dei* interficere , an ergò religio erit populo *unctum* suum capitis damnare ? præsertim qui unctionem illam vel sacram vel civilem totus cruore civium delibutus tam longâ hostilitate aboleverat ? Equidem reges , vel quos Deus per prophetas unxit , vel quos ad certum opus , sicuti olim Cyrum , nominatim destinavit, Isa. 44.

unctos

unctos Domini agnosco; ceteros vel populi, vel militum, vel factionis tantummodo suæ unctos esse arbitror. Verum ut concedam tibi omnes reges esse unctos Domini; esse tamen idcirco supra leges, non esse ob scelera quæcunque puniendos, nunquam evinces. Quid enim? & sibi & privatis quibusdam interdixit David, ne extenderent manus suas in unctum Domini. At regibus interdixit ipse Dominus, Psal. 105, ne attingerent unctos suos, id est populum suum. Vnctionem sui populi prætulit unctioni, siqua erat, regum. An ergo fideles punire, si quid contra leges commiserint, non licebit? Vnctum Domini sacerdotem Abiatharem prope erat ut rex Solomon morte multaret; neque illi, quod unctus Domini esset, pepercit, sed quod patris fuerat amicus. Si ergo summum sacerdotem summum eundem in plerisque magistratum, unctio illa Domini & sacra & civilis eximere supplicio non potuit, cur unctio tantum civilis tyrannum eximeret? At *Saul quoque tyrannus erat, & morte dignus*; esto; non inde enim sequetur, dignum, aut idoneum fuisse Davidem qui sine populi auctoritate, aut magistratuum jussu Saulem regem quocunque in loco interficeret. Itane verò Saul tyrannus erat? Utinam diceret; quin imò dicis; cum tamen supra dixeris, *cap. 2. pag. 32. Tyrannum non fuisse,*
sed

sed bonum & electum. Ecquid causæ est nunc cur in foro quadruplator aut fallarius quispiam stigmatè notetur, tu eadem careas ignominia notâ? cum meliori profectò fide fycophantari soleant illi, quàm tu scribere, & res vel maximi momenti tractare. Saul igitur, si id ex usu est tuo, bonus erat rex, sin id minùs tibi expedit, repentè non rex bonus, sed tyrannus erit; quod certè mirum non est; dum enim potentia tyrannicæ tam impudenter lenocinaris, quid aliud facis quàm ex bonis regibus tyrannos omnes. At verò David quamvis regem focerum multis de causis, quæ ad nos nihil attinent, interimere nollet, sui tamen tuendi causâ copias comparare, Saulis urbes vel occupare vel insidere non dubitavit; & Cheilam oppidum contra Saulem etiam præsidio tenuisset, nisi oppidanos erga se malè animatos cognovisset. Quid si Saul urbe obsessâ, scalis muro admotis, primus ascendere voluisset, an censes Davidem arma protinus abjecturum, suos omnes uncto hosti proditurum fuisse? non existimo. Quidni enim fecisset quod nos fecimus, qui rationum suarum necessitate coactus, Phelifthæis patriæ hostibus operam prolixè suam pollicitus, id fecit contra Saulem quod nos in nostrum tyrannum credo nunquam fecissemus. Pudet me, & jam diu pertæsum est mendaciorum tuorum; *Inimicis*

cis potius parcendum quàm amicis, Anglorum esse dogma fingis; *seque regi suo parcere non debuisse, quia amicus erat*. Quis unquam hoc prius audivit, quàm à te confictum esset, hominum mendacissime. Verùm ignoscimus: deerat nempe huic capiti præstantissimum illud & tritissimum orationis tuæ pigmentum, jam quintò, & ante finem libri decies ex oculis tuis & myrotheciis expromendum, *molossis suis ferociores*. Non tam Angli suis molossis ferociores sunt, quàm tu cane quovis rabido jejuniore, qui ad illam, quam toties evomisti, cramben duris ilibus identidem redire sustines. *David* denique *Amalechitam* interfici jussit, Saulis, ut simulavit ipse, interfectorem; nulla hîc neque facti neque personarum similitudo. Quòd nisi *David* ad *Phelithæos* defecisse, & pars eorum exercitûs fuisse visus, eò diligentius omnem à se suspicionem maturandæ regi necis amovere studuit, non erat, meo quidem judicio, cur virum illum tam malè exciperet, qui moribundum jam regem & ægrè morientem opportuno vulnere se confecisse nuntiavit. Quod idem factum in *Domatiano*, qui *Epaphroditum* similiter capite damnavit, eò quòd *Neronem* in adipiscenda morte adjuvisset, ab omnibus reprehenditur. Novâ deinde audaciâ quem tyrannum modò dixeras, & *malo spiritu agitatum*, hunc non jam satis habes

habes unctum Domini, sed *Christum Domini* vocare; adeò tibi vile Christi nomen videtur, ut illo tam sancto nomine vel Dæmoniacum tyrannum impertire non metuas. Venio nunc ad exemplum illud, in quo qui jus populi jure regis antiquius esse non videt, cæcus sit oportet. Mortuo Solomone populus de constituendo ejus filio Sechemi comitia habebat; profectus est eò Roboamus candidatus, ne regnum tanquam hæreditatem adire, ne populum liberum tanquam paternos boves possidere videretur: proponit populus conditiones regni futuri; ad deliberandum rex triduum sibi dari postulat; consulit seniores; nihil illi de jure regio, sed ut populum obsequio & pollicitationibus conciliet sibi suadent, penes quem erat, vel illum creare regem vel præterire. Consulit deinde æquales suos, secum à pueris educatos; illi Salmasiano quodam œstro perciti, nil præter jus regium intonare, scuticas & scorpiones ut minitetur hortari. Horum ex consilio respondit Roboamus populo. Videns itaque totus Israël regem *non auscultasse sibi*, suam protinus libertatem & populare jus liberis palam vocibus testatur. *Qua nobis portio cum Davide? ad tentoria tua Israël: jam ipse videris de domo tua David.* Missum deinde à rege Adoram lapidibus obruerunt; exemplum fortasse aliquod etiam

etiam in regem edituri, nisi maximâ celeritate se in fugam contulisset. Parat ingentem exercitum, quo in suam ditionem Israëlitas redigeret: prohibet Deus; *ne ascendite*, inquit, *ne pugnate contra fratres vestros, filios Israëlitis, nam à me facta est res ista.* Adverte jam animum; populus antea regem volebat, displicuit id Deo; eorum tamen juri noluit intercedere: nunc Populus Roboamum non vult regem, id Deus non solum penes populum esse finit, sed regem eo nomine bella moventem vetat ac reprimit: nec ideò rebelles, sed nihilo minùs fratres eos qui desciverant appellandos esse docet. Collige te nunc jam; sunt omnes, inquis, reges à Deo, ergo populus vel tyrannis resistere non debet. Vicissim ego, sunt, inquam, populi conventus, comitia, studia, suffragia, plebiscita pariter à Deo, teste hîc ipso; ergò & rex itidem resistere non debet populo, auctore etiam eodem Deo. Quàm enim certum est, esse hodie reges à Deo, quamque hoc valet ad imperandam populo obedientiam, tam est certum esse à Deo etiam hodie libera populi concilia, tamque hoc valet vel ad cogendos in ordinem reges, vel ad rejiciendos; neque magis propterea bellum populo inferre debebunt, quàm debuit Roboamus. Quæris, cur ergò non defecerint Israëlita à Solomone? Quis præter te

F

tàm

tam stulta interrogaret , cum defecisse constet impunè à tyranno ? In vitia quædam lapsus est Solomon ; non idcirco statim tyrannus : sua vitia magnis virtutibus , magnis de re-pub. meritis compensabat : fac tyrannum fuisse ; sæpe est ut populus nolit tyrannum tollere , sæpe est ut non possit : satis est sustulisse cum potuerit. At *factum Ieroboami semper improbatum fuit & Apostasia ejus detestata , successores ejus pro rebellibus semper habiti.* Apostasiam ejus non à Roboamo , sed à vero cultu Dei reprehensam sæpiùs lego ; & successores quidem ejus sæpe reprobos , rebelles nusquam dictos memini. *Si quid fiat ,* inquis , *juri & legibus contrarium , ex eo jus fieri non potest.* Quid quæso tum fiet juri regio ? Sic tuus ipse perpetuò refutator es. *Quotidie ,* inquis , *adulteria , homicidia , furta impunè committuntur.* An nescis nunc te tibi respondere quærenti cur toties tyrannis impunè fuerit ? *Rebelles fuerunt isti reges , propheta tamen populum ab eorum subjectione non abducebant.* Cur ergò , sceleste , & pseudopropheta , populum Anglicanum à suis magistratibus , tuo sint licet judicio rebelles , abducere conaris ? *Allegat ,* inquis , *Anglicani latrocinii factio , se ad id scelus , quod tam nefariè suscepit , nescio qua voce cœlitùs missâ impulsos fuisse.* Primum delirasse te cum hæc scriberes planè video , neque men-

mentis neque latinitatis compotem satis fuisse: deinde Anglos hoc unquam allegasse, de innumeris mendaciis & figmentis tuis est unum. Sed pergo exemplis tecum agere; *Libna* Vrbs validissima ab Ioramo rege defecit, quia dereliquerat Deum; defecit ergo rex, non urbs illa, neque defectione istâ notatur; sed si adjectam rationem spectes, approbari potius videtur. *In Exemplum trahi non debent huiusmodi defectiones.* Cur ergo tantâ vaniloquentiâ pollicitus es, exemplis te nobiscum toto hoc capite decertaturum, cum exempla ipse nulla præter meras negationes, quarum nulla vis est ad probandum, afferre possis: nos quæ certa & solida attulimus, negas in exemplum trahi debere? Quis te hoc modo disputantem non explodat? Provocasti nos exemplis; exempla protulimus; quid tu ad hæc? tergiversaris, & diverticula quæris; progredior itaque. Iehu regem à Propheta iussus occidit, etiam Achaziam suum regem legitimum occidendum curavit. Si noluisset Deus tyrannum interimiri à cive, si impium hoc, si mali exempli fuisset, cur iussit fieri? si iussit, certè licitum, laudabile, præclarum fuit. Non tamen tyrannum perimi, quia Deus iussit, idcirco bonum erat & licitum, sed quia bonum & licitum erat, idcirco Deus iussit. Iam septem annos regnantem Athalias Iehojada sacerdos regno

pellere & trucidare non est veritus. *At regnum*, inquis, *non sibi debitum sumpserat*. Annon Tiberius multò postea *imperium ad se nihil pertinens*? illi tamen, & id genus tyrannis aliis, ex doctrina Christi obediendum esse suprà affirmabas: ridiculum planè esset, si potestatem regiam non ritè adeptum interficere liceret, pessimè gerentem non liceret. At per leges regnare non potuit utpote foemina, *constitues autem super te regem*, non reginam. Hoc si sic abibit, *constitues*, inquam, *super te regem*, non tyrannum. Pares ergo jam sumus. Amaziam regem ignavum & idololatram non conjurati quidam, sed principes & populus, quod veritimilius est, morte affecerunt: nam fugientem Hierosolymis, & adjutum à nemine, Lachisum usque persecuti sunt. Hoc consilium iniisse dicuntur *ex quo is Deum* deseruerat, neque ullam ab Azaria filio de morte patris quæstionem habitam fuisse legimus. Multum rursus nugaris ex Rabbinis, ut Regem Iudaicum supra synedrium constituas; ipsa regis verba Zedechiæ non attendis. Ier. 38. *Non is est rex qui possit contra vos quicquam*. Sic principes alloquitur; passus se planè suo senatu inferiorem; *Fortasse*, inquis, *nihil negare illis ausus metu seditionis*. At tuum illud *fortasse* quanti quæso est, cujus asseveratio firmissima non est pili? quid enim

enim te levius, quid inconstantius; quid instabilius? quoties te varium & versicolorem, quoties tibi met discordem, dissidentem à temetipso, & discrepantem offendimus? Rursus comparationes instituis Caroli cum bonis Iudææ regibus. Davidem imprimis quasi contemnendum aliquem nominas; *Sume tibi Davidem*, inquis, *adulterii simul & homicidii reum; nihil tale in Carolo. Salomon ejus filius qui sapiens audit vulgo.* Quis non indignetur maximorum & sanctissimorum virorum nomina ab impurissimo nebulone & vappâ hunc in modum jactari? Tunc Carolum cum Davide, regem & prophetam religiosissimum cum supersticioso & Christianæ doctrinæ vix initato, sapientissimum cum stolido, fortissimum cum imbelli, justissimum cum iniquissimo conferre sustinuit? castimoniam tu ejus & continentiam laudes, quem cum Duce Buchingamio flagitiis omnibus coopertum novimus? secretiora ejus & recessus perscrutari quid attinet, qui in Theatro medias mulieres petulanter amplecti, & suaviari, qui virginum & matronarum papillas, ne dicam cætera, pertractare in propatulo consueverat? Te porro moneo Pseudoplutarche, ut istiusmodi Parallelis ineptissimis dehinc supersedeas, ne ego, quæ tacerem alioqui libens de Carolo, necesse

F 3

habeam

habeam enuntiare. Contra tyrannos quid tentatum à Populo aut peractum fuerit, & quo jure, per ea tempora quibus ipse Deus Hebræorum rempub. suo nutu ac verbo quasi præsens regebat, hætenus liquet. Quæ sequuntur ætates non nos sua authoritate ducunt, sed ad majorum suorum normam & rationem omnia dirigentes, imitatione sua nostram tantummodo confirmant. Cum itaque Deus post captivitatem Babylonicam nullum iis de repub. mandatum dedisset novum, quamvis regia soboles extincta non esset, ad antiquam & Mosaicam reipub. formam reverterunt. Antiocho Syriæ regi, cui erant vectigales, ejusque præsidibus, quod is vetita imperaret, per Maccabæos pontifices restiterunt; seque armis in libertatem vindicarunt; dignissimo deinde cuique principatum dederunt: donec Hyrcanus Simonis Iudæ Maccabæi fratris filius, expilato Davidis sepulcro, militem externum alere, & regiam quandam potestatem adjicere sacerdotio cœpit; unde filius ejus Aristobulus diadema sibi primus imposuit. Nihil in eum populus quamvis tyrannum movit aut molitus est; neque mirum, annum tantummodo regnantem. Ipse etiam morbo gravissimo correptus, & suorum facinorum pœnitentiâ ductus mortem sibi optare non destitit, donec in-

ter ea vota expiravit. Ejus frater Alexander proximus regnabat. *Contra hunc* ais *neminem insurrexisse*, tyrannus cum esset. O te securè mendacem si periisset Iosephus, restaret tantum *Iosippus* tuus, ex quo pharisæorum quædam nullius usus apopthegmata depromis. Res itaque sic se habet; Alexander, cum & domi & militiæ rempub. malè administraret, quamvis magna Pisidarum & Cilicum manu conductitia se tutaretur, populum tamen cohibere non potuit, quin ipsum etiam sacrificantem, utpote indignum eo munere, thyrsis palmeis & citreis penè obrueret; exinde per sexennium gentis ferè totius gravi bello petitus est; in quo Iudæorum multa millia cum occidisset, & pacis tandem cupidus interrogaret eos quid vellet à se fieri, responderunt uno ore omnes, ut moreretur; vix etiam mortuo se veniam daturus. Hanc historiam tibi incommodissimam, quoquo modo avertere ut posses, fraudi tuæ turpissimæ pharisaïcas quasdam sententiolas obtendisti; cum exemplum hoc aut omnino prætermisisse, aut rem, sicuti gesta erat, fideliter narrasse debuisses, nisi veterator & lucifugus mendaciis longè plus quàm causæ confideres. Quinetiam Pharisaï illi octingenti, quos in crucem tolli iussit, ex eorum numero erant, qui contra ipsum arma ceperant: quique

omnes cū cæteris unâ voce testati sunt , se regem morte affecturos fuisse , si bello victus in suam potestatem venisset. Post maritum Alexandrum Alexandra regnum cepellit ; ut olim Athalia , non legitimè , nam regnare fœminam leges non sinebant , quod ipse modò passus es , sed partim vi, extraneorum enim exercitum ducebat ; partim gratiâ , nam Phariseos , qui apud vulgus plurimum poterant , sibi conciliaverat hac lege , ut nomen imperii penes illam , imperium ipsum penes illos foret. Haud aliter atque apud nos nuper Scoti Presbyteri nomen Regis Carolo concesserunt , eâ mercede ut regnum sibi reservare possent. Post Alexandræ obitum Hyrcanus & Aristobulus ejus filii de regno contendunt ; hic viribus & industriâ potior fratrem natu majorem regno pellit. Pompejo deinde in Syriam à Mithridatico bello divertente , Iudæi nactos se jam æquissimum libertatis suæ arbitrum Pompejum rati , legationem pro se mittunt ; fratribus utrisque regibus renuntiant ; ad servitutem se ab iis adductos queruntur ; Pompejus Aristobulum regno privavit ; Hyrcano pontificatum reliquit & principatum more patrio legitimum ; exinde Pontifex & Ethnarcha dictus est. Iterum sub Archelao Herodis filio Iudæi , missis ad Augustum Cæsarem quinquaginta legatis , & Herodem mor-

mortuum & Archelaum graviter accusarunt ; regnum huic pro sua virili parte abrogarunt, Cæsarem orant ut Populum Iudaicum sine regibus esse permetteret. Quorum Cæsar precibus aliquantum permotus, non regem eum, sed Ethnarcham duntaxat constituit. Ejus anno decimo rursus eum Populus per legatos ad Cæsarem tyrannidis accusat ; quibus Cæsar benignè auditis Romanam accersitum, & judicio damnatum Vienne in exilium misit. Iam mihi velim respondeas ; qui suos reges accusatos, qui damnatos, qui punitos volebant, annon ipsi, si potestas facta, si optio data sibi esset, annon ipsi, inquam, judicio damnassent, ipsi supplicio affecissent ? Iam in Romanos præfides avarè & crudeliter provinciam administrantes, populum & primores etiam sæpius arma sumplisse non negas ? causas more tuo stultissimas affingis, *nondum jugo erant assueti* ; sub Alexandro scilicet, Herode, ejusque filiis. At C. Cæsari, & Petronio *bellum inferre noluerunt*. Prudenter illi quidem, non poterant. Vis ipsorum audire verba, πολεμεῖν μὲν ἔβλεπόντες ἅλ' αὖτὸ μὴδ' ἂν δυνάμεσθαι. Quod ipsi fatentur imbecillitatis esse suæ, hoc tu hypocrita ad religionem refers ? Magno dein molimine prorsus nihil agis, dum ex patribus probas, quod & antea tamen pari oscitatione feceras, pro regibus oran-

dum esse. Nam pro bonis quis negat ? pro malis quoad spes est ; pro latronibus etiam & pro hostibus ; non ut agros depopulentur, aut nos occisione occidant, sed ut resipiscant. Oramus pro utrisque ; illos tamen legibus, hos armis vindicare quis vetat ? *Liturgias Ægyptiacas* nil moror ; sacerdos autem ille qui orabat, uti ais , ut *Commodus patri succederet*, meo quidem iudicio non orabat, sed Romano imperio pessima imprecatus est. *Fidem*, ais, *fregisse nos, de authoritate & maiestate regis conservanda solenni conventionem non semel interposita*. Expecto te fusiùs ista de re infra , illic te rursus conveniam. Redis ad patrum commentationes , de quibus hoc summatim accipe ; Quicquid illi dixerint, neque ex libris sacris , aut ratione aliqua satis idonea confirmaverint, perinde mihi erit , ac si quis alius è vulgo dixisset. Primum adfers Tertullianum , scriptorem haud orthodoxum , multis erroribus notatum, ut si tecum sentiret, pro nihilo tamen hoc esset. Quid autem ille ? damnat tumultus, damnat rebelliones, damnamus & nos , neque hinc statim de jure omni populorum , de privilegiis, & Senatusconsultis, de potestate magistratuum omnium cæterorum præterquam unius regis, præjudicatum esse volumus : loquuntur isti de seditionibus temerè conflatis , & multitudinis insaniâ, non de magi-

magistratibus , non de Senatu , aut Parlamento ad legitima arma populum contra tyrannos convocante. Vnde Ambrosius quem citas, *Non repugnare, flere, gemere, hæc sunt munimenta Sacerdotis, & quis est qui potest vel unus vel inter paucos dicere Imperatori, Lex tua mihi non probatur: non permittitur hoc dicere Sacerdotibus, permittitur Laïcis?* Vides jam planè de quibus hic loquatur, de Sacerdotibus, de Laïcis privatis, non de Magistratibus: vides quàm infirmâ tamen & præposterâ ratione usus, dissensionî inter Laïcos & Sacerdotes, de legibus etiam civilibus, postmodum futuræ facem prætulit. Sed quoniam primorum Christianorum exemplis urgeri nos maximè, & redargui putas, quòd illi omnibus modis vexati *bellum in Cæsares non moverent*, ostendam primò non potuisse, deinde quoties poterant movisse, postremò etiam si, cum possent, non movissent, non esse tamen cæteroqui dignos quorum ex vita & moribus, tantis in rebus, exempla sumamus. Primùm ignorare hoc nemo potest, ex quo Romana respublica nulla fuit, omnes imperiî vires rerumque summam ad unum Cæsarem rediisse; omnes legiones sub uno Cæsare stipendia meruisse: adeò ut Senatus ad unum omnis, totus ordo Equester, plebs universa, si novis rebus studisset, poterant se quidem internecioni

objecisse, ad libertatem tamen recuperan-
 dam nihil prorsus effecissent; nam impera-
 torem si forte sustulissent, imperium tamen
 mansisset. Iam verò Christiani, innumeri li-
 cet, at sparsi, inermes, plebeji & plerunque
 infirmi, quid potuerunt? quantam eorum
 multitudinem una legio in officio facile con-
 tinuisset? Quod magni sæpè duces cum in-
 teritu suo & veteranorum exercituum dele-
 tione incassum tentarunt, isti è plebecula ferè
 homuli posse se ad exitum perducere spera-
 rent? cum annis à Christo nato prope trecen-
 ris, ante Constantinum plus minus viginti,
 imperante Diocletiano, sola Thebæa legio
 Christiana esset; eoque ipso nomine à reli-
 quo exercitu in Gallia ad Octodurum oppi-
 dum cæsa est. *Cum Cassio, cum Albino, cum*
Nigro non conjurarunt: idne illis gratiæ vult
 apponi Tertullianus, quod sanguinem pro in-
 fidelibus non profuderunt? Constat igitur
 Christianos ab imperatorum imperio libe-
 rare se non potuisse: cum aliis conjurare
 non Christianis nequaquam sibi expedivisse,
 quamdiu imperatores Ethnici regnabant.
 Bellum autem tyrannis postea intulisse Chri-
 stianos aut armis se defendisse, aut tyranno-
 rum facta nefaria sæpè ultos esse nunc osten-
 dam. Primus omnium Constantinus jam
 Christianus consortem imperii Licinium O-
 rientalibus Christianis gravem bello sustulit;

quo

quo facto illud simul declaravit , posse à magistratu in magistratum animadverti ; cùm is Licinium pari jure secum regnantem subditorum ejus causâ supplicio affecerit , nec Deo soli pœnam reliquerit : poterat enim Licinius Constantinum , si Constantinus populum sibi attributum iis modis oppressisset , eodem supplicio affecisse. Postquam igitur à Deo ad homines redacta res est , quod Licinio Constantinus erat , cur non idem Carolo Senatus ? Constantinum enim milites , Senatum jura constituerunt regibus parem , imo superiorem. Constantio imperatori Arriano Byzantini , quoad poterant , armis restiterunt ; missum cum militibus Hermogenem , ad pellendum ecclesiâ Paulum orthodoxum episcopum , facto impetu repulerunt , & incensis ædibus , quo se receperat , semiustum & laniatum interfecerunt . Constans fratri Constantio bellum minatur , ni Paulo & Athanasio episcopis sedes suas restituat ; videsne ut istos sanctissimos patres , de episcopatu cùm agitur , bellum fraternum in regem suum concitare non puduit ? Haud multò post Christiani milites , qui tunc temporis quos volebant imperatores creabant , Constantem Constantini filium dissolutè & superbè regnantem interfecerunt , translato ad Magnentium imperio. Quid ? qui Iulianum nondum apo-

statam, sed pium & strenuum, invito Constantio imperatore suo imperatorem salutarunt, annon ex illis Christianis fuerunt, quos tu exemplo nobis proponis? Quod factum Constantius cum suis literis ad populum recitatis acriter prohiberet, clamarunt omnes, fecisse se ut Provincialis, & miles, & reipublicæ authoritas decreverat. Idem bellum Constantio indixerunt, & quantum in se erat, imperio ac vita spoliarunt. Quid Antiocheni, homines apprimè Christiani? orarunt credo pro Iuliano jam Apostata, quem palàm adire, & convitiis proscindere solebant, cujus barbam illudentes promissam, funes ex ea conficere jubebant. Cujus morte auditâ supplicationes, epulas, & lætitiâ publicè indixerunt, ejus pro vita & incolumitate preces fudisse censēs? Quid? quòd eundem etiam à Christiano commilitone interfectum esse ferunt. Sozomenus certè scriptor ecclesiasticus non negat; imò, si quis ita fecisset, laudat, & γὰρ ἀπεινός πνῆ τῶν τότε στρατοπέδων, &c. Non est mirum, inquit, aliquem ex militibus hoc secum cogitasse; non Gracos solùm, sed omnes homines ad hanc usque ætatem tyrannicidas laudare solitos esse, qui pro omnium libertate mortem appetere non dubitant; nec temerè quis hunc militem reprehendat, Dei & religionis causâ tam strenuum. Hæc Sozomenus ejusdem ætatis

tis scriptor, vir bonus & sanctus ; ex quo quid reliqui ea tempestate viri boni hac de re senserint, facile perspicimus. Ipse Ambrosius ab imperatore Valentiniano minore iussus urbe Mediolano excedere, parere noluit, sed circumseptus armato populo se atque basilicam suam contra regios præfectos armis defendit; & summæ potestati resistere, contra quam docuit ipse, est ausus. Constantinopoli haud semel propter exilium Chrysostomi contra Arcadium imperatorem seditio maxima commota est. In tyrannos igitur quid antiqui Christiani fecerint, non milites solum, sed populus, sed ipsi patres, vel resistendo, vel gerendo bellum, vel concitando, usque ad Augustini tempora, quoniam tibi ulterius progredi non libet, breviter exposui. Valentinianum enim Placidiaë filium interfectum à Maximo patricio, ob stuprum uxori ejus illatum, taceo : Avitum etiam imperatorem dimissis militibus suis luxuriâ disfluentem à Senatu Romano confestim exutum imperio non memoro : quia annos aliquot post Augustini obitum ista acciderunt. Verum dono tibi hoc omne, tu nihil horum exposuisse me finge, paruerint per omnia suis regibus veteres christiani, quicquam contra tyrannos ne fecerint, aut fecisse voluerint, non esse tamen eos quorum autoritate niti debeamus, aut à quibus exempla petere salutari-

ter

ter possimus, quod superest, nunc docebo. Iam diu ante Constantinum populus christianus multum de primæva illa sanctimonia & sinceritate cū doctrinæ tum morum perdiderat. Postquam immensis opibus ditata ab eo ecclesia, honores, dominatum, & potentiam civilem adamare cœpit, statim omnia in præceps ruere. Primò luxur & segnitates, errorum deinde omnium & vitiorum catterva, veluti solutis aliunde carceribus, in ecclesiam immigravit; hinc invidentia, odium, discordia passim redundabat; tandem haud mitius inter se charissimo religionis vinculo fratres quàm hostes acerrimi dissidebant; nullus pudor, nulla officii ratio restabat; milites, & copiarum præfecti, quoties ipsis visum erat, nunc imperatores novos creabant, nunc bonos pariter ac malos necabant. Quid Vetranniones & Maximos, quid Eugenios à militibus ad imperium subito erectos, quid Gratianum optimum principem, quid Valentinianum minorem non pessimum, occisos ab iis commemorem? Militum hæc quidem facinora & castrensiū, sed tamen christianorum illius ætatis, quam tu maximè euangelicam & imitandam esse ais. Iam ergò de ecclesiasticis pauca accipe: Pastores & Episcopi, & nonnunquam illi, quos admiramur, patres, sui quisque gregis ductores, de episcopatu non
secus

secus quàm de tyrannide certabant : nunc per urbem , nunc in ipsa ecclesia , ad ipsum altare Sacerdotes , & Laïci promiscuè digladiabantur ; cædes faciebant , strages utrinque magnas nonnunquam ediderunt. Damasi & Vrficini , qui cum Ambrosio floruerunt , potes meminisse. Longum esset Byzantinos , Antiochenos , & Alexandrinos illos tumultus , sub Cyrillo præsertim , quem tu laudas obedientiæ prædicatorem , duce ac patre ; occiso pænè à monachis in illo urbico prælio , Oreste Theodosii præfecto : Iam tua quis vel impudentia vel supinitate non obstupescat ? *Vsque ad Augustinum, inquis, & infra ejus ætatem, nulla cujusquam privati aut præfecti, aut plurium conjuratorum extat in historiis mentio, qui regem suum necaverint, aut contra eum armis pugnarent : nominavi ego ex historiis notissimis & privatos, & procures, qui non malos tantum, sed, vel optimos reges suâ manu trucidaverint ; totos christianorum exercitus, multos cum iis episcopos ; qui contra suos imperatores pugnaverint. Adfers patres, obedientiam erga regem, multis verbis aut suadentes aut ostentantes ; adfero ego partim eosdem, partim alios patres haud paucioribus factis obedientiam, etiam licitis in rebus detrectantes, armis se contra imperatorem defendentes, alios præsidibus ejus vim & vulnera*
in-

inferentes, alios, episcopatus competitores, civilibus præliis inter se dimicantes; scilicet de Episcopatu christianos cum christianis, ci-
 ves cum civibus configere fas erat, de liber-
 tate, de liberis & conjugibus, de vita, cum
 tyranno, nefas. Quem non pœniteat hujus-
 modi patrum? Augustinum inducis *de pote-
 state domini in servos, & regis in subditos*
 idem pronuntiantem; respondeo, ista si dicat
 Augustinus, ea dicere quæ neque Christus
 neque ejus Apostoli unquam dixerunt; cum
 eorum tamen sola autoritate rem alioqui
 apertissimè falsam commendare videatur.
 Quæ supersunt hujus capitis tres vel quatuor
 paginæ, aut mera esse mendacia, aut oscita-
 tiones identidem repetitas, ex iis quæ à no-
 bis responsa jam sunt, per se quisque depre-
 hendet. Nam ad Papam quod attinet, in
 quem multa gratis peroras, facile te patior ad-
 ravim usque declamitare. Quod tamen ad
 captandos rerum imperitos tam prolixè ad-
 struis, *regibus sive justis sive tyrannis subje-
 ctum fuisse omnem christianum, donec po-
 testas Papa regali major agnosci cœpta est,*
& subjectos sacramento fidelitatis liberavit,
 id esse falsissimum plurimis exemplis & us-
 que ad Augustinum, & infra ejus ætatem
 prolatis demonstravimus. Sed neque illud
 quod postremò dicis *Zachariam pontificem*
Gallos juramento fidelitatis absolvisse, mul-
 to

tò verius esse videtur. Negat Franciscus Hoto-
 manus, & Gallus, & jurisconsultus, & vir
 doctissimus in Francogallia sua *cap.* 13. ab-
 dicatum autoritate Papæ Chilpericum, aut
 regnum Pipino delatum; sed in magno gen-
 tis concilio pro sua pristina autoritate trans-
 actum fuisse id omne negotium, ex annalibus
 Francorum vetustissimis probat. Solvi deinde
 illo sacramento Gallos omnino opus fuisse,
 negant ipsa Gallorum monumenta, negat
 ipse Papa Zacharias. Monumentis enim
 Francorum traditur, teste non solum Hoto-
 mano, sed Girardo historiarum illius gentis
 notissimo scriptore, veteres Francos ut eli-
 gendi, sic abdicandi, si videretur, suos reges
 jus sibi omne antiquitus reservasse; neque al-
 liud sacramentum regibus, quos creabant,
 dicere consuevisse, quam se illis hoc pacto
 fidem & officium præstituros, si vicissim illi
 quod eodem tempore jurati etiam spondent,
 præstiterint. Si ergò Reges rempublicam si-
 bi commissam malè gerendo, fidem jusju-
 randi fregerint priores, nil opus est Papa,
 ipsi sua perfidia populum sacramento solve-
 runt. Papa denique Zacharias, quam tu au-
 thoritatem sibi ais arrogasse, eam in epistola
 illa ad Francos ab te citata ipse sibi deroga-
 vit, populo attribuit. *Nam si princeps po-
 pulo, cujus beneficio regnum possidet, obno-
 xius est, si plebs regem constituit, & desti-*
tuere

tuere potest, quæ ipsius verba sunt Papæ, verisimile non est voluisse Francos de antiquo jure suo, ullo postmodum jurejurando, præjudicium facere; aut unquam ita sese obstrinxisse, quin semper sibi liceret quod majoribus licuit, reges bonos quidem colere, malos amovere; nec eam præstare fidem tyrannis, quam bonis regibus sese dare arbitrati sunt. Tali obstrictum juramento populum, vel tyrannus ex rege factus, vel ignavia corruptus, suo ipse perjurio solvit, solvit ipsa justitia, solvit naturæ lex ipsa: unde Pontifex quod solveret, etiam ipsius Pontificis judicio nihil prorsus erat.

C A P. V.

Quamquam in ea sum opinione, Salmasi, semperque fui, legem Dei cum lege naturæ optimè consentire, adeoque, si satis ostendi quid divina lege sit de regibus statutum, quid à populo Dei factum & Iudaïco & Christiano, ostendisse me eodem tempore eademque operâ quid legi naturali maximè consentaneum sit; tamen quia *confutari nos lege natura validissimè nunc posse* arbitraris, quod supervacuum esse modò existimabam, id nunc ultrò necessarium fatebor; ut contra hoc capite planum faciam, nihil congruentius

tius naturæ etiam legibus esse, quàm tyrannos plecti. Id nisi evincam, non recusò quin Dei quoque legibus puniri non posse, è vestigio tibi concedam. Non est consilium de natura jam, deque origine civilis vitæ longam orationem contexere; istud enim argumentum viri disertissimi cum Græci tum Latini copiosè pertractarunt; ipse & brevitati, quantum licet, studeo, & huic rei do operam, ut non tam ego, qui labori huic parvissem libens, sed tute te redarguas, teque subvertas. Ab eo igitur quod ipse ponis, incipiam, & disputationis hujus futuræ fundamenta jacciam. *Lex, inquis, natura est ratio omnium hominum mentibus insita, bonum respiciens universorum populorum, quatenus homines inter se societate gaudent. Bonum illud commune non potest procurare, nisi etiam, ut sunt quos regi necesse est, disponat quoque qui regere debeant. Ne scilicet ut quisque fortior est, debiliorem opprimat; atque ita quos mutua salus ac defensio unum in locum congregaverat, vis atque injuria distrahat, & ad vitam agrestem redire cogat. Estne hoc quod volebas, etsi verbosius? Ex ipsorum itaque numero qui in unum convenere, deligi ais oportuisse quosdam sapientia aut fortitudine ceteris prestantes, qui vel vi vel persuadendo malè morigeros in officio continerent, sapè unum id præstare potuisse, cujus excellens*

cellens sit Virtus & prudentia; interdum plures, qui mutuis consiliis id faciant. Ceterum cum unus omnia providere & administrare non possit, necesse est ut consilia cum pluribus participet, & in societatem regiminis alios admittat. Ita sive ad unum revocetur imperium, sive ad universum redeat populum, quia nec omnes simul rempub. gubernare possunt, nec unus omnia, ideo reverà penès plures semper regimen consistit. Et infra. Ipsa autem regendi ratio sive per plures, sive per pauciores, sive per unum dispensetur, aequè naturalis est, cum ex natura ejusdem principis descendat, quæ non patitur ita unius singularitatem gubernare, ut non alios socios imperandi habeat. Hæc cum ex Aristotelis tertio Politicorum decerpisse potueram, malui abs te decerpta transcribere, quæ tu Aristoteli, ut ignem Iovi Prometheus, ad everlionem monarcharum, & perniciem ipsius tuam surripuisti. Iam enim prolatam à temetipso naturæ legem excute quantum voles; nullum juri regio, prout tu jus illud explicas, in natura locum, nullum ejus vestigium prorsus invenies. Lex, inquis, natura cum disponderet qui regere alios deberent, universorum populorum bonum respexit. Non igitur unius, non monarchæ. Est itaque rex propter populum: populus ergò rege potior & superior; superior cum sit & potior populus,

pulus, nullum jus regis existere potest, quo populum is affligat, aut in servitute habeat, inferior superiorem. Ius malè faciendi cum sit regi nullum, manet jus populi naturâ supremum; ut quo jure homines consilia & vires mutuæ defensionis gratiâ, ante reges creatos, primò consociavere, quo jure ad communem omnium salutem, pacem, libertatem conservandam unum vel plures cæteris præfecerunt, eodem jure quos propter virtutem & prudentiam cæteris præposuerant, possent eosdem aut quoscunque alios rempub. malè gerentes, propter ignaviam, stultitiam, improbitatem, perfidiam vel coërcere vel abdicare: cum natura non unius vel paucorum imperium, sed universorum salutem respexerit semper & respiciat. Iam verò populus quosnam delegit? *sapientiâ*, inquis, *aut fortitudine cæteris præstantes*, nempe qui naturâ maximè regno idonei visi sunt, *cujus excellens virtus, & prudentia præstare id muneris potuit*. Ius igitur successionis naturâ nullum, nullus naturâ rex, nisi qui sapientiâ & fortitudine cæteris omnibus præcellit: Cæteri vel vi, vel factione contra naturam reges sunt, cum servi potius esse deberent. Dat enim natura sapientissimo cuique in minùs sapientes imperium, non viro malo in bonos, non stolido in sapientes: his igitur imperium qui abrogant, omnino convenienter

nienter naturæ faciunt. Cui fini sapientissimum quemque natura constituat regem ex temetipso audi; ut vel naturæ vel legibus *malè morigeros in officio contineat*. Contingere autem in officio potestne is alios, officium qui negligit, aut nescit, aut pervertit ipse suum? Cedo jam quodvis naturæ præceptum quo jubeamur instituta naturæ sapientissima in rebus publicis & civilibus non observare, non curare, pro nihilo habere. Cum ipsa in rebus naturalibus & inanimatis ne suo fine frustretur, sapientissimè res magnas atque miras efficere soleat. Ostende ullam vel naturæ vel naturalis justitiæ regulam, quâ oporteat reos minores puniri; reges & maiorum omnium principes impunitos esse, imò inter maxima flagitia coli, adorari, & Deo proximos haberi. Concedis *ipsam regendi rationem, sive per plures, sive per pauciores, sive per unum dispensetur, a quæ naturalem esse*. Non est ergò rex vel optimatibus vel populi magistratibus naturâ sanctior, quos cum puniri posse ac debere, si peccant, supra sis largitus, idem de regibus, eidem fini ac bono constitutis fateare necesse est. Non enim *patitur natura*, inquis, *ita unius singularitatem gubernare, ut non alios socios imperandi habeat*. Minimè ergò patitur monarcham, minimè unum ita imperare, ut cæteros omnes sui unius imperii servos habeat.

Socios autem imperandi qui tribuis regi, *penes quos semper regimen consistat*, das eidem collegas & æquales; addis qui punire, addis qui abdicare possint. Ita, uti semper facis, dum potestatem regiam, non jam exauges, sed tantummodo natura constituis, aboles: adeo ut nihil putem inauspicatius accidere regibus potuisse, quàm te defensorem. O infelicem ac miserum, quæ te mentis caligo in hanc impulit fraudem, ut latentem antehac diu, & quasi personatam improbitatem atque inscientiam tuam nunc tanto conatu insciens nudares ipse, & omnibus patefaceres, tuoque met opprobrio operam ipse tuam locares, tuo ipse ludibrio tam gnaviter inservires. Quæ te ira numinis quasve pœnas luentem, in lucem & ora hominum evocavit, ut tanto apparatu causam teterrimam impudentissimè simul & stolidissimè defenderes, atque ita defendendo invitus, perque inscientiam proderes? Quis te pejus perditum vellet, quis miseriorem, cui jam sola imprudentia, sola vœcordia saluti esse potest ne sis miserimus, si tyrannos quorum causam suscepisti, imperita ac stulta defensione tanto magis invisos ac detestabiles omnibus, contra quam sperabas, reddideris, quanto iis majorem malefaciendi & impunè dominandi licentiam de industria attribueris; eoque plures eorundem hostes inconsultò excitaveris.

ris. Sed redeo ad tua tecum dissidia. Cum tantum in te scelus admiseris, ut tyrannidem naturâ fundare studeas, præ cæteris gubernandi rationibus monarchiam primò laudandam tibi esse vidisti; id, uti soles, incæptare sine repugnantia nequis. Cum enim modò dixeras, *ipsam regendi rationem sive per plures sive per pauciores sive per unum aque naturalem esse*, statim eam qua per unum exercetur ex his tribus magis naturalem esse ais, imò qui etiam recens dixeras, *non patitur natura unius singularitatem gubernantis*. Iam tyrannorum necem objice cui voles, qui & monarchas omnes, & monarchiam ipsam tuâ fatuitate jugulasti. Verum quæ sit melior administrandi rempub. ratio, per unum an per plures, non est nunc differendi locus. Et monarchiam quidem multi celebres viri laudarunt, si tamen is qui solus regnat, vir omnium optimus, & regno dignissimus sit; id nisi contingat, nihil monarchia proclivius in eam tyrannidem, quæ pessima est, labitur. Iam quòd ad unius *exemplar Dei expressam esse* dicis, quis potentiam divinæ similem in terris obtinere dignus est, nisi qui cæterorum omnium longè præstantissimus, etiam bonitate ac sapientia est Deo simillimus; is autem solus, meâ quidem sententiâ, expectatus ille Dei filius est. Quod regnum in familiam rursus contrudis, ut patrifamilias

regem assimiles, pater certè suæ familiæ regnum meretur, quam omnem vel generavit, vel alit: in rege nihil est hujusmodi, sed planè contra sunt omnia. Animalia deinde nobis gregalia, imprimis *aves*, & in iis *apes*, siquidem te Physiologo aves istæ sunt, imitandas proponis. *Apes regem habent.* Tridentinæ scilicet, annon meministi? cæterarum te teste *respub. est.* Verùm tu desine de apibus fatuari, Musarum sunt, ode- runt te scarabæum, & ut vides: redarguunt. *Coturnices sub Ortygometra.* Istos onocrotalis tuis tende laqueos; nos tam stolido aucupio non capimur. Atqui jam tua res agitur, non nostra, *Gallus gallinaceus*, inquis, *tam maribus quàm feminis imperitat.* Qui pote hoc fieri? Cum tu ipse Gallus, &, ut ferunt, vel nimium gallinaceus, non tuæ gallinæ, sed illa tibi imperitet, & in te regnum exerceat: si gallinaceus ergò plurimum fœminarum rex est, tu gallinæ mancipium tuæ, non gallinaceum te, sed stercorearium quendam esse Gallum oportet. Pro libris certè nemo te majora edit sterquilinia, & gallicinio tuo stercoreo omnes obtundis; hoc unicum galli gallinacei habes. Iam ego multa hordei grana daturum me tibi promitto, si totum hoc vertendo sterquilinium tuum, vel unam mihi gemmam ostenderis. Sed quid ego tibi hordeum? qui

non hordeum, ut Æsopicus ille, simplex & frugi gallus, sed aurum, ut Plautinus ille nequam, scalpturiendo quæfisti; quamvis exitu adhuc dispari; tu enim centum Iacobæos aureos inde reperisti, cum Euclionis fuste potius, quo misellus ille Plautinus, obtruncari dignior sis. Sed pergendum est. *Eadem utilitatis & incolumitatis omnium ratio naturalis postulat, ut qui semel ad gubernandum constitutus est, conservetur.* Quis negat, quatenus ejus conservatio cum incolumitate omnium consistit? ad perniciem autem omnium conservari unum, quis non videt alienissimum à natura esse? At *malum etiam regem conservari, imò pessimum omnino vis, eo quod non tantum mali civitati procurat malè gubernando, quantum creatur cladium ex seditionibus quæ ad eum tollendum suscitantur.* Quid hoc ad jus regum naturale? An si natura me monet, ut latronibus diripiendum me permittam, ut captum me totis facultatibus redimam potius, quam ut dimicare de vita cogar, latronum tu inde jus naturale constitues? suadet natura populo, ut tyrannorum violentiæ nonnunquam cedat, cedat temporibus; tu istâ populi necessitate ac patientiâ jus etiam naturale tyrannorum fundabis? Quod illa jus populo sui conservandi causâ dedit, tu illum tyranno perdendi populi causâ jus idem de-

dedisse affirmabis? Docet natura ex duobus malis, eligendum esse minus; & quandiu necesse est, tolerandum; an tu hinc tyranno, utpote minori fortasse interdum malo, jus impunè malefaciendi exoriri naturale statues? Recordare saltem ea quæ jampridem ipse de Episcopis contra Lojolitam scripsisti, à me supra tertio capite recitata, his planè contraria; *Illic seditiones, dissentiones, discordias optimatum & populi, longe levius esse malum affirmas, quàm sub uno monarcha tyranno certam miseriam ac perniciem.* Et vera tu quidem affirmabas; nondum enim insaniebas, nondum Carolinis Iacobæis delinitus & deauratus in morbum regium incideras. Dicerem fortasse, nisi is esses qui es, pudeat te tandem prævaricationis tuæ turpissimæ; tibi verò dirumpi facilius est quàm erubescere, qui ut rem faceres, pudorem jam diu amisisti. Annon ipse memineras Romanos florentissimam & gloriosissimam Rempub. post exactos reges habuisse? potuit fieri ut Batavorum obliviscerere? quorum respub. Hispaniarum rege pulso post bella diutina, feliciter tamen gesta, libertatem fortiter & gloriose consequuta est, teque grammaticastrum Equitem stipendio alit suo, non ut juvenus Batavica te prævaricatore & sophistâ tam nihil sapere discat, ut ad servitutem Hispanicam redire mallet,

quam paternæ libertatis ac gloriæ hæres esse; istam doctrinæ pestem ad Riphæos ultimos, & glaciale oceanum, quo te in malam rem abire par est, tecum auferas licebit: Exemplo denique sunt Angli, qui Carolum tyrannum bello captum, & insanabilem obtruncarunt. At *insulam beatam sub regibus, & luxu affluentem discordiis deformarunt*. Imò luxu penè perditam quo tolerantior servitutis esset, extinctis deinde legibus, & mancipata religione, servientem liberarunt. En autem Epiæteri cum Simplicio editorem, stoicum gravissimum, cui *luxu affluens insula* beata esse videtur! Ex porticu Zenonis nunquam tale sat scio, documentum prodiit. Quid refert? an te doctore quicquid libet regibus licebit, tibi ipsi non licebit Lupi domino ex Lupanari tuo, tanquam ex novo quodam lyceo quamcunque libet emittere philosophiam? sed resume nunc quam suscepisti personam. *Nunquam sub ullo rege tantum cruoris haustum est, tot familia desolata*; Hoc totum Carolo imputandum est, non Anglis; qui exercitum Hibernicorum prius in nos paraverat, omnes Hibernos conjurare contra Anglos suo ipse diplomate jusserat; per illos ducena circiter millia Anglorum unà in provincia Ultonia occiderat; de reliquis nihil dico; binos exercitus in exitium Parlamenti Anglicani urbisque

bisque Londini sollicitaverat : multa alia hostiliter fecerat , priusquam à populo aut magistratibus tuendæ Reipub. causâ vel unus miles conscriptus esset. Quæ doctrina, quæ lex, quæ unquam religio sic homines instituit, ut otio consulendum, ut pecuniæ, ut sanguini, ut vitæ potius parcendum esse ducerent, quàm hosti obviam eundum? nam externo an intestino, quid interest? cum interitus reipub. sive ab hoc, sive ab illo funestus æquè, & acerbus impendeat. Vidit totus Israël non posse se sine multo sanguine Levitæ uxorem stupro enectam ulcisci; an igitur quiescendum sibi esse duxit, an bello civili quamvis truculentissimo supersedendum, an unam igitur mulierculam mori inultam est passus? Certè si natura nos docet quamvis pessimi regis dominatum potius pati, quàm in recuperanda libertate, plurimorum civium salutem in discrimen adducere, doceret eadem non regem solùm perferre, quem tamen solum perferendum esse contendis, sed optimatum, sed paucorum quoque potentiam; laronum etiam nonnunquam & servorum rebellantium multitudinem. Non Fulvius aut Rupilius bellum servile post cæsos exercitus prætorios, non Crassus in Spartacum post deleta consularium castra, non Pompejus ad piraticum bellum exiisset. Romani vel servis, vel piratis, ne tot ci-

vium sanguis effunderetur, hortante scilicet naturâ, succubuiſſent. *Hunc* itaque *sensum*, aut huiusmodi ullum *gentibus impressiſſe naturam*, nusquam ostendis: & tamen non desinis malè ominari, & vindictam divinam, quam in te augurem tuique similes avertat Deus, nobis denuntiare; qui nomine tantum regem, re hostem acerbissimum debito supplicio ulti sumus; & innumerabilem bonorum civium cædem authoris poenâ expiavimus. Nunc magis naturalem esse monarchiam ex eo probari ais, quod *plures nationes & nunc & olim regium statum receperint, quam optimatē & popularem*. Respondeo primum neque Deo neque naturâ suadente id factum esse; Deus nisi invitus, populum suum sub regio imperio esse noluit; natura quid suadeat & recta ratio, non ex pluribus, sed ex prudentissimis nationibus optimè perspicitur. Græci, Romani, Itali, Carthaginenses, multique alii suo apte ingenio vel optimatum vel populi imperium regio prætulērunt; atque hæc quidem nationes cæterarum omnium instar sunt. Hinc Sulpitius Severus, *regium nomen cunctis fere liberis gentibus semper invisum* fuisse tradit. Verum ista non jam huc pertinent, nec quæ sequuntur multa, inani futilitate à te sæpius repetita: ad illud festino, ut quod rationibus firmavi, id exemplis nunc ostendam, esse vel maxime

ſe

secundum naturam, tyrannos quoque modo puniri; id omnes gentes, magistra ipsa natura, sæpius fecisse; ex quo impudentia tua prædicanda, & turpissima mentiendi licentia omnibus innotescere dehinc poterit. Primos omnium inducis Ægyptios; & certè quiste per omnia Ægyptizare non videat? *Apud hos inquis nusquam mentio extat ullius regis à populo per seditiones occisi, nullo bellum illatum; aut quicquam factum à populo quo è solio deiceretur.* Quid ergo Ostris rex Ægyptiorum fortasse primus? annon à fratre Typhone, & viginti quinque aliis conjuratis interemptus est? quos & magna pars populi secuta magnum cum Iside & Oro, regis conjuge, & filio prælium commisit? prætereo Sesostrin à fratre per insidias penè oppressum; Chemmin etiam & Cephrenem, quibus populus meritò infensus, quos vivos non poterat, mortuos se discerpiturum minatus est. Qui reges optimos obtruncare sunt ausi, eosne putas naturæ lumine, aut religione aliquâ retentos, à pessimis regibus manus abstinuisse? qui reges mortuos, & tum demùm innocuos, sepulcro eruituros se minitabantur, ubi etiam pauperculi cujusque corpus inviolatum esse solet, vivosne illi & nocentissimos propter naturæ legem punire, si modò viribus valerent, vererentur? Affirmares hæc, scio, quamlibet

absurda; at enim ego ne affirmare audeas e-
 linguem te reddam. Scito igitur multis antè
 Cephrenem seculis regnasse apud Ægyptios
 Ammosin, & tyrannum, ut qui maximè,
 fuisse: eum Ægyptii æquo animo pertule-
 runt. Lætari; hoc enim est quod vis. At
 reliqua audi vir optime & veracissime, Dio-
 dori enim verba sunt quæ recito, *μήτε μὲν
 πινθὶ ἐναγέτην ἔδυναυον, &c.* tolerabant
 aliquandiu oppressi, quia resistere potentiori-
 bus nullo modo poterant. Quamprimùm
 verò Actisanes Æthiopum rex bellum gere-
 re cum eo cœpit, nacti occasionem plerique
 defecerunt, eoque faciliè subactò, Ægyptus
 regno Æthiopum accessit. Vides hîc Ægy-
 ptios, quamprimùm poterant, arma con-
 tra tyrannum tulisse, copias cum externo
 rege conjunxisse, ut regem suum eisque po-
 steros regno privarent, bonum & modera-
 tum regem, qualis erat Actisanes, maluisse
 externum, quàm tyrannum domesticum.
 Iidem Ægyptii consensu omnium maximo
 Aprien tyrannum suum, conductitiis copiis
 præfidentem, duce Amasi prælio victum
 strangularunt; Amasi viro nobili regnum
 dederunt. Hoc etiam adverte; Amasis ca-
 ptum regem ad tempus in ipsa regia honestè
 asservabat: incusante demùm populo, injustè
 eum facere qui suum & ipsorum hostem ale-
 ret, tradidit populo regem; qui cum prædicto
 sup.

supplicio affecit. Hæc Herodotus & Diodorus. Quid amplius tibi quæris? ecquem tyrannum censes non maluisse vitam securi quàm laqueo finire? Postea sub Persarum imperium *reducti* Ægyptii *fideles*, inquis, *existere*; Quod falsissimum est; in fide enim Persarum nunquam permansere; sed quarto post anno quàm subacti à Cambyse fuerant, rebellaverunt. Domiti deinde à Xerxe, haud multò post ab ejus filio Artaxerxe defecerunt, regem Inarum quendam sibi adsciverunt. Quo occiso iterum fidem mutant, & constituto rege Tacho Artaxerxi Mnemoni bellum indicunt. Sed neque suo regi fideliores, ablatum patre regnum filio Nectanebo tradunt: donec tandem ab Artaxerxe Ocho in ditionem Persarum rediguntur. Sub Macedonum etiam imperio, quantum in se erat, tyrannos coercendos esse factis indicarunt; statuas & imagines Ptolemæi Physconis dejecerunt, ipsum mercenario exercitu præpollentem interficere nequiverunt. Alexander ejus filius ob eadem matris concursu populi in exilium agitur: filium item ejus Alexandrum insolentiùs dominantem Alexandrinus populus vi abreptum ex regia in gymnasio publico interfecit: Ptolemæum denique Auleten ob multa flagitia regno expulit. Hæc tam nota cùm non possit nescire vir doctus, non debuerit qui hæc docere

profiteatur, qui fidem tantis in rebus haberi sibi postulet, quis non pudendum & indignissimum esse dicat, hunc, vel tam rudem & indoctum tantâ cum infamia bonarum literarum pro doctissimo circumferre se tumidum, & stipendia regum & civitatum ambire, vel tam improbum & mendacem, non insigni aliquâ ignominia notatum, ex omnium communitate & consortio tum doctorum tum bonorum exterminari. Postquam Ægyptum lustravimus, ad Æthiopes jam proximos visamus. Regem à Deo electum, ut credunt, quasi Deum quendam adorant: quoties tamen eum Sacerdotes damnant, ipse mortem sibi consciscit. Sic enim, Diodoro teste, omnes alios maleficos puniunt; non ipsi morte afficiunt, sed ipsos reos lictore misso mori jubent. Ad Assyrios deinde & Medos & Persas regum observantissimos accedis: *jus illic regium summa cum licentia quidlibet faciendi conjunctum fuisse* contra omnium Historicorum fidem affirmas. Narrat imprimis Daniel ut regem Nebuchadnezzarem plus nimio superbientem homines à se depulerint, & ad bestias ablegaverint. Ius eorum non regium, sed Medorum & Persarum id est populi jus appellatur; quod cum irrevocabile esset, reges etiam obligavit. Darius itaque Medus eripere manibus satraparum Danielem, quam

quam id maximè agebat , non potuit. *Populi*, inquis, *nefas esse tum credebant regem repudiare quòd illo jure abuteretur*. Inter ipsa tamen hæc verba adeò miserè obtorpes, ut dum istorum populorum obedientiam & modestiam laudas , ereptum Sardanapalo regnum ab Arbacc tuâ sponte commemoras. Eripuit autem is non solus , sed partim à Sacerdotibus juris peritissimis , partim à populo adjutus , atque hoc præsertim nomine eripuit , quòd is jure regio , non ad crudelitatem, sed ad luxuriam tantummodò & molitiam abuteretur. Percurre Herodotum, Ctesiam, Diodorum, intelliges omninò contrà esse quàm dicis, à *Subditis ut plurimum ex regna destructa fuisse, non ab externis*: Assyrios reges à Medis, Medos à Persis , utriusque tum *Subditis*, sublatos fuisse. *Cyrum ipse rebellasse, & arreptas tyrannides in diversis imperii locis fateris*. Hocine est jus regium apud Medos & Persas , & observantiam eorum in reges , quod instituisti , asserere? Quæ te Anticyra tam delirum sanare potest? *Persarum reges quali jure regnarint ex Herodoto, inquis, liquet*. *Cambyses*, cum sororem in matrimonio habere cuperet, iudices regios consulit, delectos *ex populo viros*, legum interpretes , ad quos omnia referri solebant. Quid illi ? negant se invenire legem quæ jubeat fratrem secum in matrimo-

nium sororem jungere; aliam tamen invenisse, quâ liceat Persarum regi facere quæ libeat. Primum si rex omnia pro suo jure poterat, quid alio legum interprete quàm ipso rege opus erat? supervacanei isti judices ubi vis potius quàm in regia mansissent. Deinde si Regi Persarum quidvis licuit, incredibile est id adeò nescivisse Cambysem dominationis cupidissimum, ut quid licitum esset, judices illos percontaretur. Quid ergo? vel *gratificari volentes regi*, ut fateris ipse, vel à tyranno sibi metuentes, ut ait Herodotus, facilem quandam se reperisse legem simulant, palpum regi obtrudentes: quod in iudicibus & legum peritis hac etiam ætate novum non est. At verò *Artabanus Persa dixit ad Themistoclem*, nullam legem apud Persas esse meliorem illâ quâ sancitum fuerat; regem esse honorandum & adorandum. Præclaram tu quidem legem de adoratione regum introducis etiam à patribus antiquis damnatam; præclarum etiam legis commendatorem Artabanum, qui ipse haud multo postea sua manu Xerxem regem suum trucidavit. Probos regum defensores regicidas nobis adfers: suspicor te regibus insidias quasdam moliri. Claudianum citas poetam, Persarum obedientiæ testem. At ego te ad res eorum gestas & annales revoco, defectio-nibus Persarum, Medorum, Bactrianorum,

Ba.

Babyloniorum, etiam cædibus regum re-
fertissimos. Proximus tibi author est Ota-
nes Persa, ipse etiam Smerdis interfecto sui
regis, qui cum odio potestatis regiæ, in-
jurias & facinora regum exponat, violatio-
nes legum, cædes indemnatorum, stupra,
adulteria, hoc tu jus regium vis appellari, &
Samuelis iterum calumniandi in mentem ti-
bi venis. De Homero qui reges esse ab Io-
ve cecinit, supra respondi: Philippo regi jus
regium interpretanti tam credam quàm Ca-
rolo. Ex Diotogenis deinde Pythagoréi fra-
gmento quædam producis, at quali is de
rege dicat taces. Accipe igitur quo ille usus
est exordio; ad quod referri quæ sequuntur
cuncta debent. βασιλεὺς κ' εἶναι ὁ δίκαιός τε, &
&c. *Rex ille fuerit, qui justissimus est,*
justissimus autem, qui maximè legitimus,
nam sine justitia nullus rex esse poterit, ne-
que justitia sine lege. Hæc cum jure tuo re-
gio è regione pugnant. Eadem abs te reci-
tatus Ecphantas philosophatur. δεῖ δὲ καὶ τὸν
εἰς αὐτὸν καλεσθῆναι, &c. oportet qui regnum
suscipit purissimum & lucidissimum naturâ
esse: & infra ὁ καὶ δρεῖν ἐξάεχων, &c. ille
qui imperat secundum virtutem, nomina-
tur rex, & est. Quem tu igitur regem vo-
cas, Pythagoreorum judicio rex non est. Iam
tu vicissim Platonem audi in Epistola octava
δρῶν γρηγόρως καὶ δυνάμει βασιλικῇ, &c. Sit
regia

regia potestas reddenda rationi obnoxia; leges dominantur & aliis civibus & ipsis etiam regibus si quid prater leges fecerint. Ad-
do Aristotelem Polit. 3. ἐν ᾧ τὸ τοῦ ἀρχαίου καὶ
ἰσότης ἐστὶν συμφέρον ἐστίν, &c. inter similes &
aquaes neque utile est neque justum, esse u-
num omnium dominum, neque ubi leges non
sunt, neque ut ipse lex sit, neq; ubi sunt leges;
neque bonum bonorum, neq; non bonum non
bonorum dominum esse. Et lib. quinto, Quem
populus non vult, statim is non rex, sed ty-
rannus est, c. 10. Hem tibi etiam Xeno-
phontem in Hierone ἀντὶ τῆς πικρῆς αἰχμῆς πο-
λεὶς ἀντὶ τῆς, &c. tantum abest ut tyrannorum
necem civitates ulciscantur, ut magnis ho-
noribus afficiant eum, qui tyrannum inter-
fecerit, imagines etiam tyrannicidarum in
templis statuunt. Testem oculatum adjiciam
Marcum Tullium pro Milone. Graci homi-
nes deorum honores tribuunt iis viris qui
tyrannos necaverunt: quæ ego vidi Athenis,
quæ aliis in urbibus Græciæ, quas res divi-
nas talibus institutas viris, quos cantus, quæ
carmina? prope ad immortalitatem, & re-
ligionem, & memoriam consecrantur. Poly-
bius denique author gravissimus, Historia-
rum 6to τὸ τε δὲ τοῦ ἐπιθυμίας ἐπὶ ἀρχῶν, &c.
cum principes, inquit, cupiditatibus obse-
qui cœperunt; tum de regno facta est tyrannis;
& conspiratio in caput dominantium ini-
batur;

batur ; *cujus quidem authores erant non deterrimi civium , sed generosissimi quique & maximi animi.* Longè plura cùm mihi suppetent, hæc pauca delibavi : obruor enim copiâ . A Philosophis ad Poëtas jam provocas, eò te libentissimè sequimur. *Potestatem nullis legibus , nullis judiciis obnoxiam in Gracia reges obtinuisse vel unus ,* inquis, *Æschylus potest docere; qui in tragœdia, Supplices , Regem Argivorum ἀρχὸν πρύτανιν* vocat, non judicabilem rectorem. Verùm tū scito , præcipitem enim te & nullius judicii esse, quocunque te vertis, eò magis perspicio, scito, inquam, non quid Poëta, sed quis apud Poëtam, quidque dicat , spectandum esse : variæ enim personæ inducuntur, nunc bonæ, nunc malæ, nunc sapientes , nunc simplices, non semper quid Poëtæ videatur, sed quid cuique maximè conveniat loquentes. Danaï filix quinquaginta ex Ægypto profugæ ad Argivorum regem supplices pervenerant ; orant uti se contra vim Ægyptiorum classe insequentium defendat ; respondet rex non posse se , nisi rem prius cum populo communicet.

Εγὼ δ' ἂν εἰ κεράνοιμι ὑποχέσιν πάρος

Ἀγῶν δὲ πᾶσι τοῖσδε γενέσθαι πύελ.

Mulieres peregrinæ & supplices incerta populi suffragia veritæ, regem denuò blandiùs compellant.

Σὺ τοι πόλις, σὺ ἢ τὸ δῆμιον,
 Πρῦτανις ἀρχὴ αἶν.
Tu instar urbis es & populi,
Prator injudicatus.

Rursus rex,

Εἶπον ἢ καὶ πρὶν, ὅτι ἄνδρ' ἄνδρ' ἄνδρ' ἄνδρ'
 Πράξαιμι' αἶν ἐδέπερ κρατῶν —
Dixi antea, non sine populo hac faciam,
Ne si possem quidem.

De re itaque tota ad populum refert,

Εἰ γὰρ ἢ λάβας σιωπηλῶν ἐγχωρεῖς
 Πείσω τὸ κρινόν.

Populus itaque decernit opem Danai filiabus
 ferendam ; unde illa senis Danai lætantis :

Θαρεεῖτε παῖδες, οὐτὶ τῷ ἐγχωρεῖν
 Δῆμις δέδωκεν παλιελῆ ψηφίσματα.

Bono estote animo filia, benè decreverunt
Indigenarum, in conventu populari, perfe-
ctissima suffragia.

Hæc nisi protulisset, quàm temerè statuisset
 sciolus iste de jure regio apud Græcos ex ore
 mulierum, & peregrinarum, & supplicum ;
 cùm & ipse rex, & ipsa res gesta longè aliud
 nos doceat. Idem etiam docet Euripidis O-
 restes, qui, mortuo patre, Argivorum ipse rex,
 ob eadem matris à populo in judicium vo-
 catus, ipse causam dixit, & suffragiis populi
 capite damnatus est. Athenis regiam pote-
 statem legibus obnoxiam fuisse testatur idem
 Euripides etiam in Supplicibus, ubi hæc The-
 seus Athenarum Rex —

εἰ γὰρ

ἔγδ' ἄρχεται.

Ἐνὸς ὡς ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐλευθέρῃ πόλιν,

Δῆμος δ' ἀνάσσει —

non regitur

Ab uno viro, sed est libera hac civitas,

Populus autem regnat —

Sic ejus filius Demophoon Rex item Atheniensium apud eundem poetam in Heraclidis.

Οὐ γδ' τυραννίδ' ὥς τε βαρβαράων ἔχω.

Ἀλλ' ὡς δίκαια δρῶ, δίκαια πέισμαι.

*Non enim iis tyrannicè tanquam barbaris
impero,*

*Sed si facio justa qua sunt, justa mihi re-
penduntur.*

Non aliud Thebis jus regium antiquitus fuisse testatur Sophocles in Oedipo tyranno, unde & Tiresias & Creon Oedipo ferociter respondent, ille

ἔγωγ' ἐπὶ σοὶ ζῶ δ' ἔλθω.

Non servus tibi sum.

Hic,

Καὶ μοι πόλεως μέτεσι τῆς δ' ἐστὶ μόνῳ.

Est & mihi jus in hac civitate non tibi solū.

Et Æmon Creonti in Antigone.

Πόλις γδ' οὐκ ἔσθ', ἥ τις ἀνδρὸς ἔσθ' ἐνός.

Non est civitas, qua unius est viri.

Iam verò Lacedæmoniorum reges in iudicium sæpe adductos, & interdum morte multatos nemo ignorat. Atque hæc quidem antiquum in Græcia jus regium quale fuerit satis

tis declarant. Ad Romanos veniamus. Tu ad illud imprimis recurris non Sallustianum, sed C. Memmii apud Sallustium, *impune quidvis facere* : cui supra responsum est. Sallustius ipse disertis verbis author est, Romanos imperium legitimum, nomen imperii regium habuisse ; quod cum se in dominationem convertit, ut nôsti, expulerunt. Sic M. Tullius in Pisonem, ego Consulem esse putem, qui Senatum esse in republ. non putavit ? & sine eo consilio consulem numerem, sine quo Romæ ne reges quidem esse potuerunt ? Audin' regem Romæ sine Senatu nihil fuisse ? *At Romulus, ut libitum Romanis imperitaverat, ut ait Tacitus.* Nondum enim fundata legibus, colluvies potius convenarum quàm respubl. erat : omnes olim mortales sine legibus vivebant, cum respublicæ nondum essent. Post Romulum autem, authore Livio, etsi regem omnes volebant, libertatis dulcedine nondum expertâ, *Populo tamen summa potestas permissa est, ut non plus darent juris quam detinerent ; jus illud à Cæsaribus vi ademptum fuisse* idem ait. Servius Tullius dolo primùm quasi Tarquinii Prisci vicarius regnabat ; postea verò ad populum ipse retulit, *vellent juberentne se regnare* ; tandem ut ait Tacitus, *'sanctorum legum fuit quæis etiam reges obtemperarent.* Fecissetne hanc sibi & posteris

ris injuriam, si supra leges prius fuisse jus regium sensisset? Ultimus illorum regum Tarquinius superbus *morem de omnibus Senatum consulendi primus solvit*; ob hæc & alia flagitia populus L. Tarquinio Regi imperium abrogavit; exulemque esse cum conjuge ac liberis jussit. Hæc fere ex Livio & Cicerone; quibus alios juris regii apud Romanos haud tu interpretes attuleris meliores. Ad dictaturam quod attinet, temporaria tantum fuit, nunquam adhibita nisi difficillimis reipublic. temporibus, & intra sex menses deponenda. Ius autem imperatorum quod vocas, non jus illud, sed vis planè erat; imperium nullo jure præterquam armis partum. At Tacitus, inquis, *qui sub imperio unius floruit*, ita scripsit. *Principi summum rerum arbitrium dii dederunt, subditis obsequii gloria relicta est.* Nec dicis quo loco; tibi conscius nimirum insigniter lectoribus imposuisse; quod mihi quidem statim suboluit, quamvis locum illum non statim reperi. Non enim Taciti hæc verba sunt, scriptoris boni, & tyrannis adversissimi, sed apud Tacitum M. Terentii cujusdam equitis Romani, qui capitis reus¹, inter alia quæ metu mortis ab eo dicta sunt, sic Tiberium adulatur, annalium sexto. *Tibi summum rerum judicium dii dederunt, nobis obsequii gloria relicta est.* Hanc tu quasi Taciti sententiam

tiam profers ; qui sententias tibi commodas non ex pistrina solum aut constraia , sed ex ipsa carnificina oblatas non respueres : ita omnia vel ostentationis causa , vel imbecillitatis conscientia undecunque corradis. Tacitum ipsum si legere maluisses, quam alicubi decerptum negligentius transcribere, docuisset te is , jus illud imperatorum unde ortum sit. *Post Actiacam victoriam, verso civitatis statu nihil usquam prisca aut integri moris ; omnes exuta aequalitate jussa principis assequere ; docuisset idem annalium tertio, unde tuum omne jus regum ; Postquam exui aequalitas , & pro modestia ac pudore ambitio & vis incedebat, provenire dominationes, multosque apud populos aeternum mansere.* Idem ex Dione poteras didicisse, si innata levitas & inconstantia tua quicquam te altius percipere pateretur. Narrat enim is l. 53. abs te citato, ut partim armis , partim dolo & simulatione Octaviani Caesaris effectum sit, ut imperatores legibus soluti essent ; dum enim pro concione pollicetur se principatu abiturum, legibus & imperiis etiam aliorum obtemperaturum , per causam belli in provinciis suis gerendi , retentis apud se semper legionibus , dum simulatè renuit imperium , sensim invasit. Non est hoc legibus rite solutum esse, sed legum vincula, quod gladiator ille Spartacus potuit , vi solvere ; non

men

men deinde principis aut imperatoris & αὐτοκράτορος sibi arrogare, quali Deus aut naturæ lex omnes & homines & leges illi subjecisset. Vis altiùs paulo juris Cæsarei originem cognoscere? Marcus Antonius, jussu Cæsaris, qui armis in rempublicam nefariè sumptis tum plurimum poterat, Consul factus, cùm Lupercalia Romæ celebrarentur, ex composito, ut videbatur, diadema capiti Cæsaris cum gemitu & plangore, populi imposuit: ascribi deinde jussit in fastis ad Lupercalia, C. Cæsari Antonium Consulem, jussu populi, regnum detulisse. Quâ de re Cicero in secunda Philippica; *Ideone L. Tarquinius exactus, Spurius Cassius, Sp. Melius, M. Manlius necati, ut multis post seculis à M. Antonio, quod fas non est, rex Romæ constitueretur?* Tu verò omni malo cruciatu atque infamiâ sempiternâ etiam ipso Antonio dignior es; quanquam tu hinc noli superbire, non enim te hominem despiciatissimum, ullâ re aliâ quàm scelere cum Antonio conferendum putem, qui in hisce tuis Lupercalibus nefandis non uni tantum, sed omnibus tyrannis diadema cunctis legibus solutum, nullâ solvendum imponere studuisti. Certè si ipsorum Cæsarum oraculo credendum est, sic enim appellant Christiani imperatores Theodosius & Valens edictum suum, cod. l. i. tit. 14. de authoritate juris, imperatorum pendet authoritas.

thoritas. Majestas ergo regnantis, vel ipsorum Cæsarum sive judicio sive oraculo, submittenda legibus est, de quibus pendet. Hinc adultâ jam potestate imperatoriâ ad Trajanum Plinius in Panegyrico; *Diversa sunt naturâ, dominatio, & principatus.* Trajanus regnum ipsum arcet ac summovet, *sedemque obtinet principis, ne sit domino locus.* Et infra *omnia qua de aliis principibus à me dicta sunt, eò pertinent ut ostendam, quàm longa consuetudine corruptos, depravatosque mores principatus parens noster reformet, & corrigat.* Quod depravatos principatus mores Plinius, id tene pudet jus regium perpetuò vocitare? Verum hactenùs de jure regio apud Romanos breviter. Quid illi in tyrannos suos, sive reges, sive Imperatores fecerint, vulgo notum est. Tarquinium expulerunt. Sed *quomodo, inquis, expulerunt, an in jus vocarunt? nequaquam; Portas venienti clauferunt.* Ridiculum caput, quid ni clauderent advolanti cum parte copiarum? quid refert exulare jussus fuerit an mori, modò pœnas dedisse constat? Ca. Cæsarem tyrannum excellentissimi ejus ætatis viri in Senatu interfecerunt; id factum M. Tullius & ipse vir optimus, & pater patriæ publicè dictus, miris laudibus, cum alibi passim, tum in 2da Philippica celebravit. Pauca recitabo. *Omnes boni quantum in ipsis fuit, Cæsarem occi-*

occiderunt ; aliis consilium , aliis animus , aliis occasio defuit , voluntas nemini. Et infra. Qua enim res unquam , proh sancte Iupiter , non modo in hac urbe , sed in omnibus terris est gesta major , qua gloriosior , qua commendatior hominum memoria sempiterna ? in hujus me consilii societatem , tanquam in equum Trojanum , includi cum principibus non recuso. Illud Senecæ tragicæ & ad Græcos referri potest , & ad Romanos :

— Victima haud ulla amplior

Potest , magisque opima mactari Iovi

Quam rex iniquus —

Nam si ad Herculem spectes , cujus hæc sententia inducitur , quid senserint illa ætate Græcorum summi viri ostendit : si ad poëtam , qui sub Nerone floruit (& sensum fere suum poëtæ personis optimis affingere solent) significabat & quid ipse , & quid omnes viri boni , ætate etiam Neronis , faciendum tyranno censuerint ; quamque pium , quamque diis gratum esse duxerint tyrannicidium. Sic optimi quique Romanorum , quantum in se erat , Domitianum occiderunt. Palàm hoc profitetur Plinius secundus in illo ad Trajanum imperatorem Panegyrico. *Iuvabat illidere solo superbissimos vultus , instare ferro , scire securibus , ut singulos ictus sanguis dolorque sequeretur : nemo tam temperans gaudii , quin instar ultionis videtur*

H

cerne-

cernere laceros artus, truncata membra, postremo truces horrendasque imagines abjectas excoctasque flammis. Et deinde, non satis amant bonos principes, qui malos satis non oderint. Tum inter flagitia Domitiani ponit, quod is Epaphroditum Neronis utcunque interfectorem trucidaverit. An excidit dolori nostro modo vindicatus Nero, permetteret credo famam vitamque ejus carpi, qui mortem ulcisceretur? Planè quasi sceleri proximum esse judicaret, non interfecisse Neronem, scelus gravissimum vindicasse interfectum. Ex his manifestum est, Romanorum præstantissimos quosque viros non solum tyrannos quoquo modo, quoties poterant, occidisse, sed factum illud, ut Græci olim, in maxima laude posuisse: Vivum enim tyrannum quoties judicare non poterant viribus inferiores, mortuum tamen & judicabant, & lege Valeriâ damnabant. Valerius enim Publicola Iunii Bruti collega cum videret non posse stipatos suis militibus tyrannos ad iudicium perducere, legem tulit qua indemnatum quovis modo occidere liceret; deinde facti rationem reddere. Hinc C. Caligulam, quem Cassius ferro, omnes votis interfecerunt, Valerius Asiaticus, vir consularis cum non adesset, ad milites tamen ob necem ejus tumultuantes exclamat, utinam ego interfecissem; Senatus eodem tempore abolendam

dam Cæsarum memoriam, ac diruenda templa censuit; tantum abfuit ut Cassio irasceretur; Claudium à militibus imperatorem mox salutatum vetant per tribunum plebis principatum capeßere; vis autem militum vicit. Neronem Senatus hostem judicavit, & ut puniretur more majorum, quærebat; id genus pœnæ erat, ut nudi cervix infereretur furcæ, corpus virgis ad necem caderetur. Vide quanto mitiùs & moderatiùs Angli cum tyranno egerint suo, qui multorum judicio plus ipso Nerone sanguinis fundendi author fuerat. Sic Domitianum mortuum Senatus damnavit; quod potuit, imagines ejus coràm detrahi, & solo affligi jussit. Commodus à suis interfectus, non vindicatus à Senatu aut Populo, sed hostis judicatus est, qui etiam cadaver ejus ad supplicium querebant. Ea de re Senatusconsultum extat apud Lampridium; *Hosti patriæ honores detrahantur, Parricida trahatur, in spoliario lanietur, hostis deorum, carnifex Senatus unco trahatur, &c.* Idem Didium Iulianum imperatorem frequentissimo Senatu capitis damnarunt; & misso Tribuno, occidi in Palatio jusserunt. Idem Maximino imperium abrogarunt, hostemque judicarunt. Iuvat ipsum Senatusconsultum ex Capitolino recitare. *Consul retulit; Patres Conscripti, de Maximinis quid placet?* responsum est, ho-

stes, hostes, qui eos occiderit pramium merebitur. Vis scire populus Romanus & provinciæ Maximino imperatori an Senatui paruerint? audi eundem Capitolinum. *Litteras mittit Senatus* ad omnes provincias, ut communi salutis, libertatique subveniant; quæ auditæ sunt ab omnibus. Vbique amici, administratores, duces, tribuni, milites Maximini interfecti sunt: paucae civitates fidem hosti publico servaverunt. Eadem tradit Herodianus. Quid plura de Romanis? Iam apud finitimas nationes quale jus regum illâ ætate fuerit videamus. Apud Gallos rex eorum Ambiorix *sua ejusmodi esse imperia fatetur, ut non minus haberet in se juris multitudo, quàm ipse in multitudinem.* Iudicabatur ergo non minùs quàm judicabat. Rex item Vercingetorix proditoris infum-latus est à suis; tradit hæc Cæsar bellum Gallicum scribens. Nec *Germanorum regibus infinita aut libera potestas erat, de minoribus rebus principes consultant, de majoribus omnes. Rex aut princeps auditur autoritate suadendi magis quàm jubendi potestate; si displicuit sententia, fremitu aspernantur.* Hæc Tacitus. Tu vero quod inauditum prorsus esse modò exclamabas, nunc sæpiùs factum concedis, quinquaginta nimirum *Scotorum reges aut expulsos aut incarceratos, aut necatos, quosdam etiam in publico capiali*

tali supplicio affectos. Quod in ipsa Britannia factitatum est, cur tu, tyrannorum vespillo, infandum, inauditum esse tanta ejulatione vociferaris? Pergis Iudæorum & Christianorum erga tyrannos suos religionem extollere, & mendacia ex mendaciis serere, quæ jam toties refutavimus. Modò Assyriorum & Persarum obedientiam latè prædicabas, nunc eorum rebelliones enumeras; & quos nunquam rebellasse paulò antè dixeras, nunc cur iidem toties rebellaverint multas causas affers. Ad narrationem deinde sumpti de rege supplicii tandiu intermissam revertis, ut, si tunc fortè satis sedulò ineptus & ridiculus non eras, nunc esses. *Per aula sua membra ductum* narras. Quid per aulae membra intelligas scire gestio Romanorum calamitates ex regno in rempub. verso recenseres, in quo te tibi met turpissimè mentiri supra ostendimus. Qui ad Lojolitam, *seditiones tantum sub optimatibus & populo, certam sub tyranno perniciem esse* demonstrabas, nunc hominum vanissime & corruptissime *ob reges olim ejectos seditionum illa mala tanquam supplicia illos hausisse* audes dicere? scilicet quia centum Iacobæis donavit te postea rex Carolus, idcirco reges expulsos luent Romani. At malè cessit Iulii Cæsaris interfectores. Sanè si cui unquam tyranno, huic parcitum vellem; quamvis enim regnum in republic.

violentiùs invadebat, erat tamen regno for-
 tasse dignissimus : nec ideo quenkum magis
 putem interfecti Cæsaris pœnas pependisse,
 quàm deleti Catilinæ Cajum Antonium Ci-
 ceronis collegam : quo postea de aliis cri-
 minibus damnato, ut inquit Cicero pro Flac-
 co, *sepulchrum Catilinæ floribus ornatum*
est. Fautores enim Catilinæ tunc exulta-
 bant, *iusta Catilina tum facta esse dictita-*
bant, ad invidiam cæteris conflandam, qui
 Catilinam sustulerant. Hæ sunt improbo-
 rum artes, quibus viros præstantissimos à
 supplicio tyrannorum, & puniendis etiam
 sæpè facinorosissimis deterreant. Dicerem
 ego contrà, quod facile esset, quoties bene
 cessit, & prosperè tyrannorum interfectori-
 bus, si quid certi de eventu rerum colligere
 quis posset. Objectas, quòd *regem haredi-*
tarium Angli non illo affecerint supplicio,
quo tyranni solent mactari, sed eo quo la-
trones & proditiõis rei. Primùm hæredi-
 tas ad maleficiorum impunitatem quid con-
 ferat nescio : conferre quicquam ut credat
 sapiens fieri vix potest. Quod tu deinde ad
immanitatem refers, in eo lenitas potiùs An-
 glorum, & moderatio prædicanda erat ; qui,
 cum tyrannum esse, omnes in patriam im-
 pietates, latrocinia, proditiões, perduellio-
 nes in se complectatur, satis habebant suppli-
 cium haud gravius de tyranno sumere, quàm
 de

de simplici latrone quovis, aut proditore vulgari sumere solebant. Speras exoritu-
ros esse aliquos Harmodios & Thrasibulos, qui,
nostrorum cade, tyranni manibus parentent.
 At tu citius animum despondebis, & vitam
 te dignam, omnibus bonis execrandus, antè
 suspendio finieris, quàm Harmodios Har-
 modiorum sanguine litantes tyranno videas.
 Tibi enim illud accidere, verisimillimum est,
 deque te tam scelerato quis augurari rectius
 possit: alterum est impossibile. Tyranno-
 rum triginta mentionem facis qui sub Gallie-
 no rebellarunt. Quid si tyrannus tyrannum
 oppugnat, an omnes ergo qui oppugnant
 tyrannum, aut tollunt, tyranni erunt ipsi?
 haud tu id persuaseris, mancipium equestre;
 neque is qui author tibi est, Trebellius Pol-
 lio, historicorum propè ignobilissimus. Si
qui hostes, inquis, à Senatu judicati sunt,
factio id fecit, non jus. Nobis in memoriam
 revocas quid fecit Imperatores; factio nem-
 pe, & vis & ut planius dicam, furor Antonii,
 non jus fecit, ut contra Senatum populum-
 que Romanum ipsi prius rebellarent. Dedit,
 inquis, *pœnas Galba qui contra Neronem in-*
surrexit. Dic etiam quas pœnas dedit Ve-
 spasianus, qui contra Vitellium. *Tantum,*
 inquis, *absuit Carolus à Nerone, quantum*
isti Ianiones Anglicani à Senatoribus illius
temporis Romanis. Trifurcifer, à quo lau-

dari vituperium est, vituperari laus magna: Paucis modò periodis interpositis hac ipsa de re scribens, *Senatum sub imperatoribus togatorum mancipiorum confessum fuisse* ajebas, nunc eundem *Senatum* ais *confessum regum fuisse*: hoc si ita est, quid obstat quin reges, te authore, togata mancipià sint. Beatos hoc laudatore reges! quo inter homines nihil nequius, inter quadrupedes nihil amentius: nisi si hoc illi peculiare dicam esse, quòd nemo literatiùs rudit. *Senatum Angliæ Neroni vis esse similiorem quàm Senatui Romano*: Cogit me cacoëthes hoc tuum ineptissimas conglutinandi similitudines, ut corrigam te; & quàm similis Neroni fuerit Carolus, ostendam. *Nero*, inquis, *matrem suam ferro necavit*. Carolus & patrem & regem veneno; nam ut alia omittam indicia, qui Duce[m] veneficii reum legibus eripuit, fieri non potuit quin ipse reus quoque fuerit. Nero multa millia Christianorum occidit, Carolus multo plura. Non defuerunt, teste Suetonio, qui Neronem mortuum laudarent, qui desiderarent, qui per longum tempus, *vernīs astivisque floribus tumulum ejus ornarent*, ejus inimicis omnia mala ominarentur: non desunt qui Carolum eadem insaniā desiderent, & summis laudibus extollant, quorum tu, patibularis eques, chorum ducis. *Milites Angli molossis suis*
fero-

ferociores novum & inauditum tribunal instituerunt. En acutissimum Salmafii sive symbolum sive adagium, jam sexies inculcatum, *Molossis suis ferociores*; adeste rhetores, vosque ludimagistri, delibate, si sapitis, flosculum hunc elegantissimum, qui tam Salmasio in deliciis est; codicillis vestris & capsulis mandate copiosissimi hominis pigmentum, ne intereat. Adeone etiam verba tua consumpsit rabies, ut cuculi in modum eadem identidem occinere cogaris? Quid hoc monstri esse dicam? Rabies, ut fabulantur, vertit Hecubam in canem, te S^ci Lupi dominum vertit in cuculum. Iam novas exorditis repugnantias: supra p. 113. affirmaveras *Principem legibus solutum esse, non cogentibus solum, sed dirigentibus, nullas esse omnino quibus teneatur*; nunc dicturum te ais *infra de regum differentia quatenus potestate alii minore alii majore in regnando fuerunt.* Vis probare, *reges non potuisse judicari, nec damnari à subjectis suis argumento*, ut ipse ais, *firmissimo*, revera stolidissimo; nihil, inquis, *aliud inter judices & reges discrimen fuit: atqui Iudæi iudicium tadio odioque adducti reges postulabant.* An quia iudices illos magistratum malè gerentes judicare & damnare poterant, ideone putas tadio odioque eorum adductus postulasse reges quos jura omnia violantes punire, aut

in ordinem cogere non poterant? quis, excepto te uno, tam fatuè ratiocinari solet? Aliud igitur quiddam erat cur regem peterent, quàm ut haberent dominum legibus superiorem; de quo nunc divinare nihil attinet: quicquid erat, haud prudenti consilio factum & Deus & Propheta ejus testatus est. Iterum Rabbiniis tuis, ex quibus probasse te supra asserebas regem Iudæorum non judicari, nunc litem acerrimam intendis, quòd regem & judicari & verberari posse tradiderint: quod idem planè est ac si faterere ementitum te tunc esse, quod ex Rabbiniis probasse dixeras. Eo demùm descendis ut de numero equilium Solomonis, quot *is equorum præsèpia habuerit*, oblitus regis defensionis, controversias putidulas concites. Tandem ab agasone ad equitem redis aretalogum & tautologum, vel potiùs ad id monstri quod prius eras, cuculum rabiosum. Quæreris enim *postremis hisce seculis disciplina vigorem laxatum, regulam corruptam*; quòd uni scilicet tyranno cunctis legibus soluto disciplinam omnem laxare, mores omnium corrumpere impunè non liceat. Hanc doctrinam *Brunistas inter reformatos* introduxisse ais. Ita Lutherus, Calvinus, Zwinglius, Bucerus & Orthodoxorum quotquot celeberrimi Theologi fuere, tuo iudicio Brunistæ sunt. Quo æquiore animo tua maledicta per-

perferunt Angli, cum in ecclesiæ doctores præstantissimos, totamque adeò ecclesiam reformatam, iisdem propè contumeliis debacchari te audiant.

CAP. VI.

POst legem Dei & naturæ agitātam abs te frustra, & pessimè tractatam, unde nihil præter ignorantiae simul & improbitatis ignominiam retulisti, quid deinde, in hac causâ regiâ, præter nugas agere possis, non video. Cùm autem omnibus & bonis & doctis viris, huic etiam causæ nobilissimæ abunde me satisfacisse sperem, etiamsi hoc loco finem respondendi facerem, tamen ne interea videar aliis varietatem potius & acumen tuum, quàm immodicam loquacitatem defugisse, quo voles usque progrediar: eâ tamen brevitate, ut facilè appareat, me iis omnibus perfunctum, si minus quæ dignitas, at saltem quæ necessitas causæ requirebat, nunc hominum quorumvis expectationi, vel etiam curiositati morem gerere. *Hinc alius, inquis, & major argumentorum mihi surget ordo.* An major eo argumentorum ordine quem lex Dei & Naturæ suppeditabat? Fer ophem, Lucina, parturit Mons Salmasius; non de nihilo nupsit uxori; foetum aliquem ingen-

tem exspectate mortales. Si is qui rex est ac dicitur, postulari posset apud aliam potestatem, eam omnino regia maiorem esse porteret, quæ autem major statuetur, hanc vere regium dici & esse necesse esset. Sic enim definienda potestas regia: Quæ summa est in repub. & singularis, & supra quam nulla alia agnoscitur. O murem verè montanum, & ridiculum! Succurrite grammatici grammatico laboranti; actum est non de lege Dei aut naturæ, sed de glossario. Quid si sic responderem tibi? cedant nomina rebus, non est nostrum nomini cavere, qui rem sustulimus; curent id alii quibus cordi sunt reges; nos nostrâ utimur libertate: responsum sanè haud iniquum auferres. Verùm ut me per omnia ex æquo & bono tecum agere intelligas, non est mea solùm, sed ex optimorum olim & prudentissimorum virorum sententia respondebo, qui & nomen & potestatem regiam cum potestate legum & populi maiore, posse optimè consistere judicarunt. Lycurgus imprimis, vir sapientia clarissimus, cum vellet maximè potestati regiæ consulere, ut author est Plato, nullam aliam ejus conservandæ rationem invenire potuit, quàm ut Senatus & Ephorum, id est, populi potestatem regia maiorem in sua patria constitueret. Idem sensit Theseus Euripideus, qui cum Athenarum rex esset, populo tamen Atheniensi in liber-

bertatem cum magna sua gloria vindicato ,
& potestatem popularem extulit supra re-
giam , & regnum nihilo secius in illa civitate
suis posteris reliquit. Vnde Euripedes in Sup-
plicibus ita loquentem inducit.

Δῆμον καί τις κ' αὐτὸν εἰς μοναρχίαν
Ἐλευθερώσας τλήθ' ἰσότητην πόλιν.
*Populum constitui ipsum in monarchiam ,
Liberans hanc Urbem aequale jus suffragii
habentem.*

Et rursus ad præconem Thebanum.

Πρῶτον μὲν ἤρξω τῷ λόγῳ ψεύδως ξένη
Ζητῶν τύραννον ἐνθάδ' ὃ γὰρ ἀρχεῖται
Ἐνὸς παρὰ ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐλευθερὰ πόλις,
Δῆμος δ' ἀνάσσει. —
*Primum incæpisti orationem falsò hospes
Quarens tyrannum hic , non enim regitur
Ab uno viro , sed est libera hac civitas ,
Populus autem regnat —*

Hæc ille ; cum tamen rex in illa civitate &
esset & dictus esset. Testis est etiam divinus
Plato in epistola octava , *Induxit Lycurgus
senatum & Ephorum potestatem, τῆς βασι-
λικῆς δρχῆς σιλήειον potestati regia maxime
salutarem. qua hac ratione per tot sæcula ma-
gna cum laude conservata est ; postquam lex
domina , rex facta est hominum.* Lex autem
rex esse non potest , nisi sit qui in regem quo-
que , si usus venerit , lege possit agere. Sic
temperatam potestatem regiam Siciliensibus

commendat, ἐλευθερία γιγνέσθω μετὰ βασιλικῆς ἀρχῆς; &c. *sit libertas cum regia potestate; sit regia potestas ὑπεύθυνος reddenda rationi obnoxia; dominetur lex etiam regibus siquid prater legem fecerint.* Aristoteles denique politicorum 3^{tio}, *In repub, Spartanorum videtur*, inquit, *regnum esse maximum, eorum regnorum quæ sunt secundum legem: omnes autem regni species secundum legem fuisse ait, præter unam quam vocat παμβασιλείαν*; neque talem usquam extitisse meminit. Tale itaque regnum maximè omnium propriè & dici & esse regnum sensit Aristoteles, quale apud Spartanos fuit; talem proinde regem non minus propriè & dici & esse regem, ubi tamen populus supra regem erat, negare non potuit. Cum tot tantique authores & nomen & rem regiam suâ fide salvam regi præstiterint, etiam ubi populus penes se summam potestatem, tamen exercere non solet, tamen, quoties opus est, obtinet, noli tam angusto animo summæ rerum Grammaticæ, hoc est vocabulorum, sic timere, ut potius quàm glossarii tui ratio turbetur, aut detrimenti quid capiat, prodere libertatem omnium, & rempub. velis. Scito etiam dehinc, nomina rebus servire, non res nominibus; ita plus sapiens, nec *in infinitum*, quod metuis, *abis.* Frustra ergo Seneca tria illa genera statuum ita describit. Frustratur Seneca, nos liberi

beri simus ; & nisi fallor , non ii sumus quos Flores Senecæ in servitutem reducant. Seneca autem, si summam in uno potestatem esse dicit, *populi* tamen *eam* dicit *esse*, commissam videlicet regi ad salutem omnium , non ad perniciem ; nec mancipio , sed usu duntaxat à populo datam. *Non jam ergo per Deum reges regnant , sed per populum.* Quasi verò Deus non ita regat populum , ut cum Deus vult, regnum tradat populus ; cum in ipsis institutionibus Imperator Iustinianus palam agnoscat , exinde Cæsares regnasse , ex quo *lege regiâ populus iis & in eos omne imperium suum , & potestatem concessit.* Sed quousque ista recoquemus ? quæ jam toties refutavimus. Rursus , quod ingenium tuum importunum & agreste, mores odiosissimos indicat, id nostra repub. quæ ad te nihil pertinet , alienigena & peregrinus curiosum te infers. Accede igitur , ut te tanto ardelione dignum est , cum insigni solæcisimo. *Quicquid , inquis , illi perditii homines dicunt , ad populum decipiendum pertinent.* O scelerate ! hoc cine erat, quòd deminutus capite Grammaticus in nostram rempub te ingerere cupiebas, ut solæcismis nos tuis & barbarismis oppleres ? Verùm tu dic populum quo modo decipimus ? *Forma regiminis quam introducere non popularis est , sed militaris.* Ista scilicet grex ille perfugarum mercedula conductum jussit

jussit te scribere : non tibi igitur , qui ea blatis , quorum nihil intelligis , sed iis qui te pretio conduxerunt respondebitur. Quis *ordinem procerum à parlamento ejecit ? an populus ?* Imo populus ; eoque facto servitutis jugum à cervicibus suis haud ferendum dejecit. Ipsi milites , à quibus hoc factum dicis , non exteri , sed cives , & magna pars populi fuere ; idque cætero ferè consentiente populo & cupiente , nec sine Parlamenti etiam authoritate fecerunt. *An populus , inquis , plebejum ordinem domus inferioris mutavit , alios fugando , &c.* Populus inquam ; quod enim Senatus pars potior , id est sanior , fecit , in quo vera populi potestas residebat , quid ni id populum fecisse dicam ? Quid si servire , quid si vænum rempub. dare , in Senatu plures maluerint , annon id impedire , & libertatem retinere , si in manu est sua , paucioribus licebit ? *At duces hoc fecerunt cum militibus suis.* Habenda igitur gratia est ducibus quod operas & tabernarios Londinenses qui paulo antè , veluti fax illa Clodiana , ipsam curiam obsederant ; ferocientes repulerint , reipub. non defuerint. Tunc idcirco jus Parlamenti primarium ac proprium , ut libertati imprimis populi sive pace sive bello prospiciat , *militarem dominationem* appellabis ? Verum hoc à perduellibus dici , qui tibi ista dictarunt , non est mirum ; sic enim perditissi-
ma

mā olim Antoniorum factio Senatum Romanum contra hostes patriæ ad saga euntem, *Castra Pompeji* appellare solebat. Iam verò fortissimo nostri exercitus ductori Cromuello, quòd is amicorum læto agmine stipatus, non sine favore populi secundo, votis etiam bonorum omnium prosequentibus, in bellum Hibernicum Deo gratisimum proficeretur, invidisse tuos gaudeo; auditis enim postea tot ejus victoriis, jam arbitror eos livore contabuisse. Multa prætereo quæ de Romanis militibus prolixè nugaris: quod sequitur à veritate remotissimum esse quis non videt? *Populi*, inquis, *potestas esse desinit ubi regis esse incipit*. Quo tandem jure? cum satis constet, omnes fere ubique gentium reges sub certis conditionibus traditum sibi regnum à populo accipere: quibus si rex non steterit, cur illa potestas, quæ fiduciaria tantum fuit, ad populum redire non debeat, tam à rege quàm à consule, vel ab alio quovis magistratu, tu velim doceas: nam quòd *salutem reipub. id ais postulare*, ineptias dicis; cum salutis ratio eadem omnino sit, sive à rege, sive ab optimatibus, sive à triumviris imperio sibi tradito perperam utentibus *potestas illa ad populum revertatur*; posse autem à magistratibus quibuscunque præterquam à rege solo ad populum reverti ipse concedis. Sanè si neque regi, neque

ullis

ullis magistratibus imperium in se populus
 mentis compos dederit, nisi tantummodò
 communis omnium salutis causâ, nihil ob stare
 potest quo minus ob causas planè contrarias
 ne interitus omnium sequatur, haud secus regi
 quàm aliis magistratibus, quod dedit impe-
 rium adimere possit: quid quòd uni etiam
 facilius quàm pluribus ademerit? & potesta-
 tem in se plusquam fiduciariam cuiquam
 mortalium tradere summæ esset insanix: ne-
 que credibile est ullum ab orbe terrarum
 condito populum, qui quidem suæ spontis
 esset, adeò miserè desipuissè, ut vel omnem
 prorsus potestatem ab se alienaret, aut suis
 magistratibus concreditam sine causis gra-
 vissimis ad se revocaret. Quod si discordiæ, si
 bella intestina inde oriantur, regium certè jus
 nullum inde oritur illius potestatis per vim re-
 tinendæ, quam populus suam sibi vindicat. Ex
 quo efficitur, quod ad prudentiam populi, non
 ad jus regis referendum est, quodque nos non
 negamus, *rectorem non facile mutandum esse*:
 nunquam ergo aut nulla prorsus de causa, nul-
 lo modo sequitur: neque tu adhuc quicquam
 allegasti, neq; jus ullum regis expromisti, quo
 minus liceat consentienti populo, regem haud
 idoneum regno privare; siquidem id, quod et-
 iam in Gallia tua sæpius factum est, sine tumultu
 ac civili bello fieri possit. Cum itaque salus
 populi suprema lex sit non salus tyranni, ac
 pro-

proinde populo in tyrannum non tyranno in populum prodesse debeat, tu, qui tam sanctam legem, tam augustam tuis præstigiis pervertere es ausus, qui legem inter homines supremam, & populo maximè salutarem ad tyrannorum duntaxat impunitatem valere voluisti, tu inquam scito, quandoquidem Angli *Enthusiasta*, & *Enthei*, & *vates* toties tibi sumus, me vate scito, Deum tibi atque homines tanti piaculi ultores imminere: quanquam universum genus humanum subjicere tyrannis; id est, quantum in te fuit, ad bestias damnare, hoc ipsum scelus tam immane sua partim in te ultio est, suis te furiis quocunque fugis terrarum, atque oberas, vel citiùs vel seriùs insequetur; & pejore etiam ea, quam nunc insanis, insanià agitat. Venio nunc ad alterum argumentum tuum, prioris haud dissimile; si populo resumere liceret potestatem suam, *nihil tum esset discriminis inter popularem & regalem statum, nisi quòd in hoc singuli rectores constituuntur, in illo plures.* quid si nihil aliud interesset, nunquid inde respub. detrimenti caperet? Ecce autem aliæ differentiæ à temet ipso allatæ, *temporis nimirum & successionis; cum populares magistratus annui ferè sint, reges, nisi quid committant, perpetui; & in eadem plerunque familia.* Differant ergo inter se aut non differant, de istis enim minutiis nihil

hil laboro, in hoc certè conveniunt, quod utrobique populus quoties id interest reipub. potest quam alteri potestatem salutis publicæ causâ tradiderat, eam ad se rursus nec injuriâ eandem ob causam revocare. *At lege regiâ Romæ sic appellata de qua in institutis, Populus Romanus principi & in eum omne imperium suum, & potestatem concessit.* Nempe vi Cæsarum coactus, qui honesto legis titulo suam tantummodò violentiam sanxerunt; de quo supra, id quod ipsi jurisconsulti in hunc locum non dissimulant. Quod igitur legitime, & volente populo concessum non est, id revocabile quin sit non dubitamus. Veruntamen rationi maximè consentaneum est, populum Romanum non aliam potestatem transfuisse in principem, atque prius concesserat suis magistratibus; id est imperium legitimum & revocabile, non tyrannicum & absurdum; quocirca & consularem, & tribuniciam potestatem Cæsares recepere; dictatorem nemo post Iulium; populum in Circo adorare etiam solebant, ut ex Tacito & Claudiano suprâ meminimus. Verùm ut *multi olim privati se in servitutem alteri vendiderunt. sic potest populus universus.* O equitem ergastularium & mangonem, patriæ etiam tuæ æternum opprobrium! quem servitutis tam fœdum procuratorem ac lenonem publicum etiam servitia infima cujusvis catastæ ab-

abhorrere atque conspuere deberent ! Sanè si populus hunc in modum se regibus mancipasset, possent & reges eundem populum alteri cuivis domino mancipare, aut pretio addicere ; & tamen constat regem ne patrimonium quidem coronæ posse alienare. Qui igitur coronæ, quod ajunt, & patrimonii regii usumfructum solum à populo concessum habet, is populi ipsius manceps erit ? Non si pertusis auribus utrisque perforatus eques, non si gypsatis pedibus cursitares, tam esses omnium servorum vilissimus, quàm nunc es, hujus tam pudendæ author sententiæ. Perge pœnas tuorum scelerum invitus, quod nunc facis, de temetipso sumere. Multa postremò de jure belli balbutis quæ hîc locum non habent ; nam neque Carolus nos bello vicit, & majores ejus, etsi maximè vicissent, isti tamen juri sæpius renuntiaverant ; nec verò tam unquam victi fuimus, ut nos in eorum nomen, illi in nostras leges non vicissim jurarent ; quas cum Carolus insigniter violasset, vel olim victorem, vel nunc regem perjurum priùs ab ipso lacessiti armis debellavimus : ex tua autem sententia *quod armis quaritur, transit in ejus dominium qui acquisivit.* Sis itaque deinceps hac in parte quàm voles verbosus, sis quod in Solino dudum fuisti, exercitator Plinianus ; blateronum omnium verbosissimus quicquid

quid exinde argutaris, quicquid turbas, quicquid rabbinicaris, quicquid rauces ad finem usque hujus capitis, id totum non jam pro rege devicto, sed pro nobis divinâ ope victoribus contra regem desudare te scias.

C A P. VII.

PROpter duo incommoda sanè maxima, & pro tuo pondere gravissima, potestatem populi esse regia majorem proximo capite negasti: quippe, si concederes, quærendum regi aliud nomen esset, translato in populum regis vocabulo; & partitiones quædam politicæ conturbarentur: quorum alterum vocabularii dispendium foret, alterum, tuorum crux politicorum. Ad ea sic à nobis responsum est, ut primum salutis & libertatis nostræ, deinde etiam nomenclaturæ tuæ & politices habita nonnulla ratio esset. Nunc *aliis rationibus evincendum esse ais, regem à sibi subjectis judicari non posse, quarum hac erit maximè potens & valida, quòd rex parem in suo regno non habeat.* Quid ais? non habet rex in suo regno parem? quid ergo illi regis Franciæ duodecim vetustissimi Pares; an fabulæ sunt & nugæ? an frustra & ad ludibrium sic nominati? Cave istam viris Galliæ Principibus contumeliam dixeris. Quòd
nisi

nisi revera sint regis pares, ut nominantur, vide ne in Franciæ regno potius quàm in nostra repub. quod unicum tuâ interest, glossario illudatur. Age verò, fac planum, non esse regi in regno suo parem. *Quia*, inquis, *populus Romanus post reges exactos, duos constituit Consules, non unum; ut si unus peccaret, coërceri à collega posset.* Vix fingi quicquam potuit ineptius: cur igitur unus duntaxat Consulum fasces apud se habuit, non uterque, ad alterutrum coërcendum alter datus erat? quid si etiam uterque contra rempub. conjurasset, an meliore loco res fuisset, quam si collegam alteri nullum dedissent? Constat autem & ambos Consules & Magistratus omnes obtemperare Senatui semper debuisse, quoties id è repub. esse, patribus & plebi visum est. Illustri exemplo esse poterunt Decemviri; qui cùm potestate consulari, & summa præditi essent, eos tamen omnes simul, etiam renitentes, patrum autoritas in ordinem coëgit; Consules etiam nonnullos, antequam magistratum deposuerant, hostes judicatos & contra eos sumpta arma esse legimus: hostilia enim facientem, esse consulem nemo putabat. Si bellum contra Antonium Consulem Senatus auctoritate est gestum: in quo victus poenas capitis dedisset, nisi Octavianus Cæsar regnum affectans evertendæ reipub. consilium cum

cum eo iniisset. Iam quòd *hoc proprium esse* ais *Majestatis regalis*, ut *imperium penes unicum sit*, haud minùs lubricum est, & à te quidem ipso statim refellitur: *Iudices enim Hebraorum & singuli, & toto vita spatio imperium obtinebant; Scriptura quoque reges eos vocat; & tamen à Synedrio magno judicabantur.* Ita fit, dum dixisse omnia vis videri, ut nihil fere nisi pugnancia loquaris. Quæro deinde qualem tu formam regiminis esse dicas, cùm Romanum imperium duo simul tresve imperatores habuerunt; an imperatores tibi, id est reges, an optimates, an triumviri videntur fuisse? An verò dices Romanum imperium sub Antoino & Vero, sub Diocletiano & Maximiano, sub Constantino & Licinio, non unum imperium fuisse? Iam ista tua *statuum tria genera* tuismet ipsius argutiis periclitantur, si reges isti non fuere: si fuere, non est ergo proprium imperii regii, ut penes unicum sit. *Alter*, inquis, *horum si delinquat, potest alter de eo referre ad populum vel ad senatum, ut accusetur & condemnetur.* Annon ergo judicat vel populus vel Senatus ad quos alter ille refert? Si quid igitur ipse tribuis tibi, collega opus non erat ad judicandum collegam. Heu te defensorem, nisi execrabilis potius esses, planè miserandum! undiquaque ictibus adeò opportunum, ut si forte
per

per lusum destinare quis vellet, quovis te loco punctim ferire, vix esse credo ubi temerè possit aberrare. *Ridiculum esse statuis, regem in se judices dare velle à quibus capite damnaretur.* Atqui ego non rediculum, sed optimum tibi oppono imperatorem Trajanum; qui præfectum prætorio Saburanum, cum ei insignis potestatis, uti mos erat, pugionem daret, crebrò sic monuit. *Accipe hunc gladium pro me, si rectè agam, sin aliter, in me magis, quòd moderatorem omnium vel errare minùs fas sit.* Hæc Dion & Aurelius Victor. Vides ut judicem in se statuerit imperator egregius quamvis non parem. Hoc idem Tiberius per simulationem & vaniloquentiam fortasse dixisset; Trajanum autem virum optimum & sanctissimum non id ex animo dixisse quod verum, quod jus & fas esse sentiebat, scelestus penè sit qui arbitretur. Quanto justius ergo Senatui, cum viribus superior potuerit non parere, planè ex officii ratione paruit; & jure superiorem est fassus. De quo Plinius in Panegyrico. *Senatus ut susciperes quartum Consulatum & rogavit & jussit; imperii verbum hoc non adulationis esse obsequio tuo crede: & paulo pòst, hac nempe intentio tua ut libertatem revoces ac reducas.* Quod Trajanus de se, idem Senatus de Trajano sensit, suamque authoritatem revera esse supremam; nam qui imperatorem jubere

potuit eundem & judicare. Sic Marcus Aurelius imperator, cum præfectus Syriæ Cassius regnum ei eripere conaretur, obtulit se in iudicium vel Senatui vel Populo Romano; paratus regno cedere siquidem iis ita videretur. Iam verò quis rectius aut melius de jure regio existimare & statuere queat, quàm ex ore ipso regum optimorum. Profectò jure naturali rex quisque bonus vel senatum vel populum habet sibi semper & parem & superiorem: Tyrannus autem cum naturâ infimus omnium sit, nemo non illi par atque superior existimandus est, quicumque viribus plus valet. Quemadmodum enim à vi olim ad leges duce natura deventum est, ita ubi leges pro nihilo habentur, necessariò, eadem etiam duce, ad vim est redeundum. *Hoc sentire*, inquit Cicero pro Sestio, *prudencia est; facere, fortitudinis; & sentire verò & facere, perfecta cumulataque virtutis*. Maneat hoc igitur in natura, nullis parasitorum artibus concutiendum, rege sive bono, sive malo, vel senatum vel populum esse superiorem. Quod & ipse confiteris, cum potestatem regiam à populo in regem transiisse dicis. Quam enim regi potestatem dedit, eam natura; ac virtute quadam, vel ut ita dicam virtualiter, etiam cum alteri dederit, tamen in se habet: Quæ enim causæ naturales isto modo per eminentiam quandam

DEFENSIO. CAP. VII. 195

dam quidvis efficiunt, plus semper suæ retinent virtutis quàm impertiunt; nec impertiendo se exhauriunt. Vides, quo propius ad naturam accedimus, eò evidentius potestatem populi supra regiam eminere. Illud etiam constat, populum, modò id ei liberum sit, potestatem regi suam simpliciter & mancipio nunquam dare, neque naturâ posse dare; sed tantùm salutis & libertatis publicæ causâ, quam cum rex procurare destiterit, intelligitur populum nihil dedisse; quia certo fini tantummodò dedit, monente ipsâ naturâ; quem finem si neque natura neque populus assequitur, non erit magis ratum quod dedit, quàm pactum quodvis aut fœdus irritum. His rationibus firmissimè probatur superiorem rege esse populum; unde argumentum hoc tuum *maximè potens & validum, non posse regem judicari quia parem in suo regno non habet, nec superiorem*, diluitur. Id enim assumis quod nullo modo concedimus. *In populari statu*, inquis, *Magistratus à populo positus ab eodem ob crimen plecti potest; In statu Aristocratico optimates, ab iis quos habent collegas, sed promonstro est, ut rex in regno suo cogatur causam capitis dicere.* Quid nunc aliud concludis quàm miserrimos esse omnium & stultissimos, qui regem sibi constituunt? Sed quamobrem, quælo, non poterit populus tam re-

gem punire reum , quàm popularem magistratum , aut optimates ? An putas omnes populos qui sub regibus vivunt , amore servitutis usque eò deperiisse , ut , liberi cum essent , servire maluerint , seque omnes , seque totos in unius dominium viri sæpe mali , sæpe stulti ita tradere , ut contra dominum , si fors ferat , immanissimum nullum in legibus , nullum in natura ipsa præsidium salutis , aut perfugium sibi reliquerunt ? cur ergo regibus primò regnum ineuntibus conditiones ferunt , cur leges etiam dant regnandi , an ut sperni se eò magis atque irrideri paterentur ? adeòne populum universum se abjicere , se deserere , sibi deesse , spem omnem in uno homine ; eoque fere vanissimo , collocare ? cur item jurant reges nihil se contra legem factururos ? ut discant nempe miseri mortales suo maximo malo , solis licere regibus impunè pejerare . Id quod hæc tua nefanda consecraria demonstrant . *Si rex qui eligitur , aliqua vel cum sacramento promiserit , qua nisi promississet , fortasse nec sumptus esset , si stare nolit conventis , à populo judicari non potest . Imò si subditis suis juraverit in electione , se secundum leges regni justitiam administraturum , & nisi id faciat , eos sacramento fidelitatis fore solutos , & facto ipso abiturum esse potestate , à Deo non ab hominibus pœna in fallentem exposcenda est .* Descripti hæc

hæc, non ob elegantiam, sunt enim incultissima, nec quod amplius refutationis indigeant, etenim ipsa se refutant, se explodunt, se damnant apertissimâ falsitate sua, atque turpitudine; sed eò feci, ut ob merita tua egregia commendarem te regibus: qui inter officia aulæ tam multa aliquem dignitatis locum, aut munus idoneum tibi prospiciant: cum enim alii sint à rationibus, alii à poculis, alii à voluptatibus, tu iis commodissimè sanè eris à perjuriis; tu regiæ non elegantiae, nam inscitus nimium es, sed perfidiæ summus arbiter eris. Verùm ut summam in te stultitiam summâ improbitate conjunctam esse omnes fateantur, expendamus paulo accuratiùs præclara illa, quæ proximè affirmasti: *Rex, inquis, etsi subditis juraverit in electione, se secundum leges regnaturum, & ni faciat, eos sacramento fidelitatis solutos fore, & se factò ipso abiturum potestate*, abdicari tamen aut puniri ab iis non poterit. Quî minus quæso rex quàm popularis magistratus? quia in eo regimine populus non omnem transfundit potestatem suam ad magistratum. An hic igitur in regem? cui regnum in se non diutius tradunt, quàm id benè gesserit. Tam itaq; rex juratus in leges, reus abjici aut puniri poterit, quàm popularis magistratus. Nam argumento illo Pancratico omnes in regem translatae potestatis, amplius uti non potes, quod tuis

ipse machinis imprudens arietasti. Cogno-
 scite nunc *aliā potentissimā & invictā*
ejus rationem cur subditi regem judicare ne-
 queant, *qui legibus solutus est, quia leges*
solus rex omnes fert; quæ cum falsissima esse
 jam toties probaverim, hæc etiam invicta
 tua ratio cum priore ad nihilum recidit. Cæ-
 terum rex ob delicta quævis privata, utpote
 stuprum, adulterium, & similia, si rarò plecti-
 tur, non tam justitiâ quàm æquitate id fit, ne
 plus turbarum ex morte regis, & rerum mu-
 tatione populo eveniat, quàm boni ex uno
 atque altero vindicato. Ex quo verò omni-
 bus gravis & intolerandus esse incipit, tum
 quidem, quoquo possunt modo, judicatum
 vel injudicatum omnes nationes tyrannum
 occidere fas esse semper credidere. Vnde
 Marcus Tullius in secunda Philippica de Cæ-
 saris interfectores. *Hi primi cum gladiis*
non in regnum appetentem, sed in regnantem
impetum fecerunt: quod cum ipsum factum
per se præclarum atque divinum est, tum est
positum ad imitandum. Quàm hujus tu dis-
similis! Homicidium, adulterium, injuria,
non hæc crimina regia sunt, sed privata.
 Euge parasite, lenones jam omnes & propu-
 dia aulica hac voce demeruisti; O quàm le-
 pidè simul & parasitaris, & eadem operâ le-
 nocinaris! *Rex adulter bene potest regnare,*
& homicida, ideoque vita privari non de-
bet,

*bet, quia cum vita regno quoque exuere-
tur; at nunquam hoc fuit probatum legibus
divinis aut humanis, ut duplex vindicta de
uno crimine sumeretur. Os impurum & infame!
eadem ratione nec populares magistratus,
nec optimates, ne duplici pœna afficerentur,
ne iudex quidem, aut senator flagitiosus
pœnas capite ullas persolvere debebit;
cum vita enim & ipsi suo magistratu privarentur.
Ut potestatem, sic majestatem etiam populo
adimere & regem conferre studes; vicariam
si vis & translatitiam, primariam certe non
potes, uti nec potestatem. Crimen, inquis,
majestatis non potest committere rex
adversus populum suum; potest autem populus
adversus regem. Et tamen rex propter populum
duntaxat rex est, non populus propter regem.
Populus igitur universus aut pars major plus
semper regē debet posse: negas, & calculos
ponis plus potest quàm singuli, bini, terni,
deni, centeni, milleni, decies milleni. Esto.
Plus quàm dimidia pars populi. Non repugno.
Quid si alterius dimidia pars altera accedat,
annon adhuc plus poterit? Minimè. Progredere;
quid aufers abacum, peritissime Logista,
an progressionem Arithmeticam non calles?
Vertit rationes, & annon rex cum optimatibus
plus potestatis habeat, quærit; iterum nego,
Vertumne, si pro optimatibus procures intelligas;
quoniam ac-*

cidere potest, ut nemo inter eos optimatis nomine sit dignus: fit etiam sæpius, ut multo plures de plebe sint, qui virtute & sapientiâ procures antecellant; quibus cum pars populi major vel potior accedit, eos universi populi instar esse haud verear dicere. *At si plus quam universi non potest, ergo rex erit tantum singulorum, non omnium universim sumptorum*, rectè, nisi ipsi voluerint. Rationes jam subducito; comperies te imperitè supputando sortem perdidisse. *Dicunt Angli penes populum jus maiestatis ex origine & natura residere, hoc verò est omnium statuum ever- sionem inducere* Etiamne Aristocratiae, & Democratiae? Credibile sanè narras: quid si etiam Gynæocratiae, sub quo statu ferunt te domi propemodum vapulare, annon bearent te Angli, O perpusilli homo animi? sed hac frustra speraveris; æquissimè enim est comparatum, ut qui tyrannidem foris imponere omnibus cupias, ipse domi tuæ servitutum servias turpissimam, & minimè virilem. *Doceamus te oportet*, inquis, *quid nomine populi intelligi velimus*. Per multa sunt, quæ te doceri potius oporteret; nam quæ te propius attingunt, videris ea penitus nescire, & præter literulas nihil unquam didicisse, ne percipere quidem potuisse. Hoc tamen scire te putas, nos populi nomine plebem solum intelligere quòd *optimatum confessum abrogavi-*
mus.

mus. At illud est ipsum quod demonstrat nos populi vocabulo omnes ordinis cuiuscunque cives comprehendere; qui unam tantummodo populi curiam supremam stabilivimus, in qua etiam procures, ut pars populi, non profese quidem solis, ut antea, sed pro iis municipiis, à quibus electi fuerint, suffragia ferendi legitimum jus habent. Inveheris deinde in plebem, *coecam eam & brutam, regendi artem non habere, nil plebe ventosius, vanius, levius, mobilius;* Conveniunt in te optimè hæc omnia; & de infima quidem plebe sunt etiam vera, de media non item; quo ex numero prudentissimi fere sunt viri, & rerum peritissimi: cæteros hinc luxus & opulentia, inde egestas & inopia à virtute, & civilis prudentiæ studio plerunque avertit. *Plures nunc esse modos asseris regum constituendorum, qui nihil populo debent hoc nomine, & imprimis illi, qui regnum habent hæreditarium.* At verò servæ sint istæ nationes oportet, & ad servitutem natæ, quæ talem agnoscant dominum, cui se sine assensu suo hæreditate obvenisse credant: pro civibus certè, aut ingenuis & liberis haberi non possunt; nec rempubl. habere ullam censendæ; quin immò inter facultates, & possessiones quasi heri sui, & herilis filii numerandæ sunt: nam quod ad jus domini, quid distent à servitiis & pecoribus non video. Secundo, *qui armis sibi*

regnum fecit, populum, inquis, non potest authorem agnoscere imperii prolati vel usurpati. At nobis non de victore, sed de subacto rege sermo nunc est; quid victor possit, aliàs disputabimus, tu hoc age. Quod autem regi jus patrisfamilias antiquum toties attribuis, ut inde *absoluta potestatis in regibus exemplum* petas, dissimillimum id esse jam sæpiùs ostendi: Aristoteles etiam ille quem crepas vel initio politicorum, si legisses, idem te docuisset: ubi ait malè eos judicare, qui inter patremfamilias & regem parùm interesse existimant; *regnum enim à familia, non numero solum, sed specie differre.* Postquam enim pagi in oppida & urbes crevere, evanuit paulatim jus illud regale familiæ, & agnosci desitum est. Hinc scribit Diodorus. l. 1. *regna antiquitus dari non regum filiis, sed iis quorum maxima in populum beneficia extiterunt.* Et Iustinus, *Principio rerum, gentium, nationumque imperium penes reges erat; quos ad fastigium hujus majestatis, non ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio provehebat.* Vnde perspicuum est, in ipso gentium principio, imperium paternum & hæreditarium virtuti, & populari statim juri cessisse. Quæ origo imperii regii & ratio & causa maximè naturalis est. Ob eam enim ipsam causam primò homines in unum convenere, non ut unus omnes insultaret, sed
ut

ut quocunque alterum lædente, ne lex deesset, neve iudex inter homines, quo læsus aut defendatur aut saltem vindicetur. Dispersos olim homines & dispersatos disertus aliquis, & sapiens ad vitam civilem traduxit; tu *hoc maximè consilio*, inquis, *ut in congregatos imperium haberet*. Nimbrotum fortasse intelligis, qui tyrannorum primus fuisse dicitur: vel hæc tua solius malitia est, quæ in illos olim magnos & excelsi animi viros cadere non potuit, tuum solius commentum, à nemine, quod sciam, ante te traditum; cum utilitatem & salutem generis humani, non sua commoda, suumque dominatum respexisse illos primos urbium conditores, antiquorum omnium monumentis proditum sit. Vnum præterire non possum, quo tu veluti emblemate quodam exornare credo cætera huius capitis voluisti: si *consulem*, inquis, *in iudicium venire oportuisset, priusquam magistratu abisset, dictator ad hoc creandus fuisset*, cum initio dixeris, *ideo collegam ei fuisse datum*. Sic tua semper inter se congruunt, & quid de quaque re dicas, quidve scribas, quàm nullius momenti sit, paginis fere singulis declarant. *Sub antiquis regibus Anglo-saxonice plebem*, ais, *ad comitia regni nunquam vocari solitam esse*. Si quis nostrorum hoc affirmasset, possem eum haud multo negotio erroris arguere; tua ista peregrina affir-

matione res nostras hallucinante minùs mō-
veor. Et de communi regum jure quæ ha-
buiſti hæc ferè ſunt. Reliqua multa, nam &
ſæpiſſimè devius eſſe ſoles, prætermitto, vel
quæ fundamento nituntur nullo, vel quæ ex-
tra cauſam poſita ſunt : non enim id operam
do, ut tibi par eſſe loquacitate videar.

C A P. VIII.

SI de communi regum jure, Salmaſi, quæ
ſentires, ea ſine contumelia cujuſquam
protuliſſes, quamvis in hac rerum apud An-
glos mutatione, tamen, cum libertate ſcri-
bendi uterere tuâ, neque erat cur quiſquam
Anglorum tibi ſuccenſeret, neque in aſſeren-
da, quam tueris, ſententia minus effeciſſes.
Nam ſi hoc & Moſis & Chriſti præceptum
eſt, *omnes regibus ſuis tam bonis quàm malis
ſubjici ſive Hiſpanos, ſive Gallos, ſive Italos,
ſive Germanos, ſive Anglos, ſive Scotos,* quod
ſupra (p. 127.) affirmabas, quid attinebat te
exterum & ignotum jura noſtra balbutire,
eaque velle nobis è cathedra quaſi ſchedulas
tuas, & miſcellanea prælegere, quæ utcun-
que legibus divinis debere cedere multis antea
verbis docueras. Nunc ſatis conſtat non tam
tuopte ingenio ad cauſam regiam adjeciſſe te
animum, quàm partim pretio, pro ejus, qui te
con-

conduxit, copia, maximo, partim spe præmii
 cuiusdam majoris conductum fuisse, ut An-
 glos vicinorum nemini molestos, rerum tan-
 tummodo suarum arbitros libello infami la-
 cerares. Hoc nisi esset, quenquamne tanta
 credibile est impudentia esse aut insania, ut
 longinquus & extraneus immergere se gratis
 in res nostras, ad partes etiam se adjungere
 non dubitaret? Nam quid tua malum re-
 fert quid rerum Angli inter se gerant? Quid
 tibi vis Ole, quid tibi quæris? nihilne domi
 habes quod ad te pertinet? Utinam eadem
 haberes quæ habuit ille notissimus in epi-
 grammate Olus; & fortasse habes; dignus
 profecto es. An uxor tua stimulatix illa,
 quæ ut in gratiam exulis Caroli hæc scribe-
 res etiam currentem incitasse fertur, amplio-
 res forte in Anglia professiones, & hono-
 raria nescio quæ, redeunte Carolo, omina-
 ta tibi est? At scitote fœmina Virque, non
 esse locum in Anglia neque lupo neque Lu-
 pi Domino. Vnde mirum non est te toties
 in molossos nostros tantam rabiem effu-
 disse. Quin redis ad illustres illos in Gallia
 titulos tuos, & imprimis ad famelicum il-
 lum Lupi dominatum, deinde ad consisto-
 rium illud regis Christianissimi sacrum; ni-
 mis longo intervallo consiliarius peregrè
 abes à patria. Verùm illa, quod planè video,
 neque te desiderat neque consilia tua; ne cum

redires quidem paucis abhinc annis, & culinam Cardinalitiam olfacere & sectari cœpisses: sapit mehercule, sapit, teque oberrare semivirum Gallum cum uxore viro, & refertissimis inaniarum scriniis facile finit; donec stipem sive equiti grammatistæ, sive illustri Hippocritico satis largam alicubi gentium inveneris; si cui fert animus regi vel civitati, doctorem erraticum & venalem mercede maximâ liceri. Sed eccum tibi licitatore; vendibilis necne sis, & quanti, jam statim videbimus. *Pertendunt*, inquis, *Parricida, regni Anglicani statum mixtum esse, non merè regium*. Pertendit idem sub Eduardo VI. Smithus noster, juris-consultus idem bonus, & politicus, quem fuisse parricidam non dices, ejus libri ferè initio, quem de republ. Anglicana scripsit; neque id de nostrâ solùm, sed de omni penè republ. idque ex Aristotelis sententia verum esse affirmat; neque aliter ullam republ. stare posse. At enim quasi piaculum esse crederes quicquam dicere sine repugnantis, ad priores illas & jam tritissimas fœdè revolveris. Nullam gentem ais esse nec fuisse unquam qua regis appellatione non intellexerit eam potestatem qua solo Deo minor est, quaque solum Deum judicem haberet; & tamen paulo pòst fateris, nomen regis datum vel olim fuisse ejusmodi potestatibus & magistratibus qui ple-

*num & liberum jus non haberent, sed à populi nutu dependens, ut sufetes Carthaginiensium, judices Hebraorum, reges Lacedæmoniorum, & postremò Aragonensium. Satisne bellè tibi constas? Tum quinque monarchiæ species ex Aristotele recenset, quarum una tantùm jus illud obtinuit quod tu regibus commune omnibus esse dicis. De qua haud semel jam dictum est, nullum ejus exemplum vel ab Aristotele allatum, vel usquam extitisse: quatuor reliquas, & legitimas, & legibus fuisse minores dilucidè ostendit. Primum horum erat regnum Laconicum, & maximè quidem ejus sententiâ regnum, eorum quatuor quæ legitima erant. Secundum erat barbaricum, hoc solo diuturnum quia legitimum, & volente populo: nolente autem, omnis rex continuò non erit rex sed tyrannus, si invito populo regnum retinuerit, eodem teste Aristotele. lib. 5. Idem de tertia regum specie dicendum est, quos ille *Æsymnetas* vocat, electos à populo, & ad certum plerunquè tempus, certasque causas, quales ferè apud Romanos fuere Dictatores. Quarta species eorum est, qui Heroicis temporibus regnabant, quibus ob egregia merita regnum ultro à populo delatum erat, sed legitimum tamen; neque verò hi nisi volente populo regnum tenebant, nec aliâ re magis differre has quatuor regni species à ty-*

à tyrannide ait, quàm quòd illic volente, hîc invito populo regnetur. Quinta denique regni species, quæ *παµεασλεία* dicitur, & est cum summa potestate, quale tu jus regum omnium esse vis, à philosopho planè damnatur, ut neque utile, neque justum, neque naturale, nisi sit ut populus ferre possit istiusmodi regnum, iisque deferat qui virtute aliis omnibus longè prælucent. Hæc tertio politicorum, cuiusvis obvia sunt. Verùm tu, credo, ut vel semel ingeniosus & floridus esse viderere, *has quinque monarchia species quinque zonis mundi assimilare gestiebas; Inter duo extrema potentia regalis tres alia species interposita magis temperata videntur, ut inter zonas torridam & frigidam, qua media jacent.* Festivum caput! quam pulchras nobis similitudines semper concinnas! Tu igitur, quò regnum *absoluta potestatis* ipse damnas, ad zonam frigidam hinc ocyùs amolire; quæ post adventum illic tuum plus duplo frigebit: nos interim à te novo Archimede sphaeram illam, quam describis, mirabilem expectamus, in qua duæ sint extremæ zonæ, una torrida, altera frigida, tres mediæ temperatæ. Reges, inquis, *Lacedamoniorum in vincula conjici fas erat, morte multari fas non erat.* Quare? an quia damnatum capite Agidem lictores & peregrini milites rei novitate perculsi, regem ducere ad mortem non esse fas existi-

existimabant? Et populus quidem Spartanus
 ejus mortem ægrè tulit, non quod rex capi-
 tali supplicio affectus fuerit, sed quòd bonus,
 & popularis, factione divitum judicio illo
 circumventus esset. Sic itaque Plutarchus,
primus rex Agis ab ephoris est morte mul-
tatus; quibus verbis non quid fas, sed quid
 factum sit, tantummodò narrat. Nam qui
 regem in jus ducere, vel etiam in vincula pos-
 sunt, illos non posse eundem supplicio ulti-
 mo afficere, puerile est credere. Accingeris
 jam tandem ad jus regum Anglicorum. Rex,
 inquis, *in Anglia unus semper fuit*. Hoc eo
 dicis, quia modò dixeras, *rex non est nisi unus*
sit & unus. Quod si ita est, aliquot sanè
 quos credebam Angliæ reges fuisse, non erant:
 nam ut multos omittam Saxoniorum, qui
 consortes imperii vel filios vel fratres habue-
 re, constat Henricum 2^{dum} è stirpe Norma-
 nica cum filio regnasse. *Ostendant*, inquis, *ali-*
quod regnum sub unius imperio cui non pote-
stas absoluta adjuncta fuerit, in quibusdam
tamen magis remissa, in aliis magis intentæ.
 Ostende tu potestatem absolutam remissam,
 a line; annon absoluta est summa? Quomodo
 ergò summa & remissa simul erit? quoscun-
 que fateberis reges cum remissa potestate es-
 se, eos non esse cum absoluta facile vincam;
 inferiores proinde esse populo natura libero,
 qui & suus ipse legislator est, & potestatem

re-

regiam vel intendere , vel remittere potest. Britannia , an tota olim regibus paruerit , incertum : Verisimilius est , prout tempora ferebant , nunc hanc nunc illam reipub. formam adhibuisse. Hinc Tacitus, *Britanni olim regibus parebant , nunc per principes factionibus & studiis trahuntur.* Deserti à Romanis, XI circiter annos sine regibus fuere ; *regnum* itaque *perpetuum* , quod affirmas , antiquitus non fuit ; fuisse autem hæreditarium præcisè nego ; quod & regum series , & mos creandi eorum demonstrat : disertis enim verbis petuntur populi suffragia. Postquam enim rex consuetum juramentum dedit , accedens archiepiscopus ad quatuor partes exstructi suggesti , toties rogat populum universum his verbis , *consentire vultis de habendo ipsum regem?* planè ac si Romano more dixisset , vultis , jubetis hunc regnare ? quod opus non foret , si regnum jure esset hæreditarium ; verùm apud reges usurpatione pro jure sæpissimè obtinet. Tu Caroli bello toties victi jus regium jure belli fundare adniteris : Guilielmus scilicet cognomento *conqueror* nos subjugavit. At sciunt qui in nostra historia peregrini non sunt , Anglorum opes uno illo prælio Hastingenfi non adeò attritas fuisse , quin bellum facile instaurare potuissent. Sed regem accipere , quàm victorem & tyrannum pati malebant. Dant itaque

jus-

jusjurandum Guilielmo, se fidem ei servaturos; dat pariter Guilielmus juramentum illis, admotus altari, se omnia, quæ par est bonum regem, iis esse vicissim præstiturum. Cum falleret fidem, & rursus Angli arma caperent, diffusus ipse suis viribus juravit denuò, tactis Euangeliiis, antiquas se leges Angliæ observaturum. Si postea igitur Anglos miserè afflixit, non id jure belli, sed jure perjurii fecit. Certum est præterea jam multis ab hinc seculis victos & victores in unam gentem coaluisse; ut jus illud belli, si quod unquam fuit, antiquari jam diu necesse sit. Ipsius verba morientis quæ ex libro Cadomenfi fide dignissimo descripta reddimus, omnem dubitationem tollunt. *Neminem, inquit, Anglici regni constituo heredem.* Quâ voce jus illud belli, simulque illud hæreditarium, cum ipso mortuo Guilielmo conclamatum atque sepultum est. Video nunc aliquam te in aula dignitatem, quod prædixi fore, esse adeptum, summus nimirum aulicæ astutiæ quæstor regius & procurator es factus. Vnde hoc quod sequitur videris ex officio scribere, Vir magnifice. *Siquis prædecessorum regum factionibus procerum, vel seditionibus plebis coactus, aliquid de suo jure remiserit, id non potest successor obesse, quin id iterum sibi vindicet.* Rectè mōnes; itaque si quo tempore majores nostri aliquid de jure suo

per

per ignaviam amittere, an id oberit nobis, eorum posteris? Pro se illi quidem servitutem spondere, si vellent, pro nobis certè non poterant; quibus idem semper jus erit nosmet liberandi, quod illis erat in servitutem se cui-libet tradendi. Miraris *quid faciat*, ut rex *Britannia hodie debeat haberi pro magistratu tantum regni, qui autem alia regna in Christianitate obtinent, plenâ & liberâ potestate polleant*. De Scotia remitto te ad Buchananum, de Gallia etiam tua, ubi hospes esse videris, ad Francogalliam Hotomanni, & Girardum Franciæ Historicum, de cæteris ad alios, quorum nulli quod sciam Independentes erant: ex quibus de jure regio longè alia poteras didicisse, quàm quædoces. Cum jure belli tyrannidem regibus Angliæ assertere nequiveris, facis jam periculum in jure parasitico. Edicunt reges se regnare *Dei gratiâ*: quid si Deos se esse edixissent? te credo flaminem facilè erant habituri; sic Pontifex Cantuariensis *Dei providentia* archiepiscopari præse tulit. Tune ista fatuitate Papam non vis esse regem in Ecclesia, ut regem constituere plusquam Papam in repub. possis? At in regni statutis appellatur *rex Dominus noster*. Mirus tu quidem statutorum nostrorum nomenclator repente evasisti; nescis tamen multos dici dominos qui non sunt; nescis quàm iniquum sit ex titulis hono-

no.

norariis, ne dicam adulatoriis, de jure & veritate rerum statuere. Eodem refer quod *Parlamentum regis* dicitur: nam & frænum regis vocatur; adeoque non magis rex Parlamenti est dominus, quam equus est sui dominus fræni. At cur non regis *Parlamentum*, cum ab eo convocetur. Dicam tibi, quia convocatur etiam senatus à Consule, neque propterea dominus illius concilii erat. Quod itaque rex *Parlamentum* convocat, id facit pro officio suo ac munere quod à populo accepit, ut etiam quos convocat, eos de arduis regni negotiis consuleret, non de suis: aut si qua dici sua possunt, de iis postremo semper loco agi solitum erat; ad arbitrium etiam Parlamenti, non suum. Nec verò ignorant, quorum id interest scire, *Parlamentum* sive vocatum, sive non vocatum bis intra vertentem annum antiquitus ex lege potuisse convenire. At regis etiam *leges nuncupantur*. Sunt istæ quidem ad regem phaleræ; rex autem Angliæ legem ferre per se potest nullam; neque enim ad *leges ferendas*, sed ad *custodiendas* à populo *latus constitutus* erat. Tuque hic fateris *congregari* idcirco *Parlamentum* ut *leges conderet*. Quapropter & *lex Terræ* vocatur, & *lex populi*: Vnde Ethelstanus rex in præfatione legum, ubi omnes alloquitur, *vobis*, inquit, *lege vestrâ* omnia largitus sum: & in formula juramenti quo reges Angliæ antequam
crea-

crearentur obstringere se solebant, sic populus à rege stipulatur. *Concedis justas leges quas vulgus elegerit?* respondet rex, *concedo.* Erras etiam tota Anglia, *qui regem quo tempore Parliamentum non habetur, plenè planèque totum regni statum regio jure gubernare* ais. Nam neque de bello, neque de pace quod magni sit momenti, quicquam decernere, ne in jure quidem dicundo curiarum decretis intercedere potest. Iurant itaque iudices nihil se in judiciis exercendis nisi ex lege facturos, etiamsi rex ipse dicto, aut mandato, vel etiam literis proprio annulo obsignatis aliter imperaret. Hinc sæpius in nostro jure rex *infans* dicitur; nec sua jura aut dignitates, nisi pueri aut pupilli in modum, possidere. Spec. Iust. c. 4. sect. 22. hinc etiam illud apud nos crebrò dici solitum, *rex non potest facere injuriam.* Quod tu hoc modo sceleratè interpretaris, *non est injuria quam facit rex, quia in eo non punitur.* Admirabilem hominis impudentiam & improbitatem vel hoc solo interpretamento quis non perspiciat? *Capitis est imperare*, inquis, *non membrorum, rex Parlamenti caput est.* Siccine nugarere, si cor tibi saperet? erras iterum (sed quis finis errorum est tuorum) in quo regis consiliarios à Parlamenti ordinibus non distinguis; nam neque illos quidem omnes, horum verò nullos reliquis non probatos eligere debebat rex; in ple-

plebejū autem ordinem ut quenquam eligeret, id sibi ne sumebat quidē unquam. Quibus id muneris populus delegabat, per municipia singuli suffragiis omnium eligebantur; notissima loquor, eoque brevior sum. *Falsum* autem esse ais, *quod sanctæ Independentiæ cultores asserunt, Parlamentum à populo fuisse institutum.* Video jam quid sit cur papatum tanto impetu evertere contendas: alium ipse papatum in alvo, quod ajunt, gestas: quid enim aliud uxor uxoris, lupus ex lupa gravidus, nisi aut portentum, aut papatum aliquem novum parturire te oportebat? certē Papa germanus quasi jam essēs, sanctos & sanctas pro arbitrio facis; reges etiam omni peccato absolvis, &, quasi strato jam hoste, ejus exuviis opimum te ornas. Verūm quia Papa nondum per te planē cecidit, dum libri illius tui *de Primatu*, secunda & tertia, & fortasse quarta & quinta pars prodierit, qui multos mortales tædio prius enecabit, quam tu Papam eo libro subegeris, sit satis interea, quæso, ad Antipapatum saltem aliquem posse adscendere; est altera, quam tu, præter illam Independentiam abs te irrisam, sanctorum in numerum seriō retulisti, Tyrannis regia: sanctæ ergo Tyrannidis regiæ tu Pontifex eris Maximus; & nequid desit tibi ad Papales titulos, *Servus etiam servorum* eris, non Dei, sed aulæ; quoniam illa Chenaani male-

maledictio adhæſiſſe tibi ad præcordia videtur. *Beſtiam* appellas *populum*. Quid interim es ipſe? Non enim ſacrum illud conſiſtorium, neque ſanctus ille Lupus te dominum ſuum aut populo exemerit aut vulgo; neque effecerit, quin, ſicuti es, terribiliffima ipſe beſtia ſis. Certè libri ſacri prophetici magnorum regum monarchiam & dominationem immanis Beſtiæ nomine ac ſpecie adumbrare ſoleat. *Sub regibus ante Guilielmum*, inquis, *nulla Parlamenti mentio exſtat*. De vocabulo Gallicano altercari non libet: res ſemper fuit: & Saxonice temporibus *Concilium Sapientum* vocari ſolitum concedis. Sapientes autem tam ſunt plebis, quàm procerum ex numero. At in ſtatuto *Mertonenſi*, *rugeſimo Hen. 3^{ti} comitum & baronum tantum fit mentio*. Ita te ſemper nomina decipiunt, qui tantum in nominibus ætatem omnem contriviſti; nobis enim ſatis conſtat, & *Quinqueportuum* curatores, & decuriones urbico, nonnunquam & mercatores illo ſeculo baronum nomine appellatos fuiſſe, neque dubium omnino eſt, quin Parlamenti quoſque Senatores quantumvis plebejos, ætas illa jure multò potiore barones nuncupaverit: nam & anno ejuſdem regis 52. tam nobiles, quàm plebejos fuiſſe convocatos, Marlbrigii ſtatutum, ſicut & reliqua fere ſtatuta omnia diſertis verbis teſtantur: quos etiam plebejos, comitatum

tuum magnates Edouardus tertius in præfatione Statuti Stapli, quam perdoctè pro me recitas, vocavit; eos nimirum *qui de singulis civitatibus pro toto comitatu venerant*; qui quidem plebejū ordinem constituebant, neque erant procures, aut esse poterant: Tradit etiam liber statutis illis vetustior, qui inscribitur, *Modus habendi Parlamenta*, licere regi cum plebe sola Parlamentum habere, legesque ferre, quamvis Comites & Episcopi non adsint; non itidem licere regi cum comitibus & episcopis, si plebs non aderit. Hujus rei ratio quoque adjicitur; quia cum nondum Comites aut episcopi constituti essent, reges cum populo tamen Parlamenta, & Concilia peragebant: deinde comites pro se tantum veniunt; plebeji pro suo quisque municipio. Ex quo iste ordo universi populi nomine adesse intelligitur; eoque nomine & potiore, & nobiliore ordine patricio, omnique ex parte anteponendum esse. Sed *judicandi potestas*, inquis, *penes domum plebejam nunquam fuit*. Neque penes regem Angliæ fuit unquam: illud tamen memineris, principio omnem potestatem à populo fluxisse, & etiamnum proficisci. Quod & Marcus Tullius de lege agraria pulcherri-
mè ostendit. *Cum omnes potestates, imperia, curationes ab universo populo proficisci convenit, tum eas profectò maximè, qua consti-*

tuuntur ad populi fructum aliquem, & commodum; in quo & universi deligant quem populo maximè consulturum putent, & unusquisque studio & suffragio suo viam sibi ad beneficium impetrandum munire possit. Vides Parlamentorum veram originem, illis Saxonis archivis longè vetustiorum. Dum in hac luce veritatis & sapientiæ versari licebit, frustra nobis obscuriorum ætatum tenebras offundere conaris. Quod non eò dici à me quisquam existimet, quasi ego de auctoritate & prudentia majorum nostrorum detrahi quicquam velim; qui in legibus bonis ferendis plùs sanè præstiterunt, quàm vel illa secula, vel illorum ingenium & cultus tulisse videatur: & quamvis leges rarò non bonas irrogarent, ignorantia tamen, & imbecillitatis humanæ sibi conscii, hoc veluti fundamentum legum omnium posteris tradi voluerunt, quod & nostri Iurisperiti omnes agnoscunt, ut si qua lex aut consuetudo legi divinæ aut naturali, aut rationi denique repugnaret, ea ne pro lege sancita habeatur. Vnde tu, etiamsi edictum fortasse aliquod aut statutum in jure nostro, quo regi tyrannica potestas attribuatur, invenire posses, id, cum & divinæ voluntati, & naturæ, & rationi contrarium sit, intelligito, ex generali & primaria ista lege nostra quam attuli, rescindi apud nos & ratum non esse; verùm tu jus nul-
lum

lum tale regium apud nos invenies. Cum enim judicandi potestas primitus in ipso populo fuisse constet, Anglos autem eam ab se in regem nullâ lege regiâ unquam transtulisse, neminem enim judicare aut solet aut potest rex Angliæ, nisi per leges provisas jam & approbatas: Fleta l. 1. c. 17. sequitur eandem adhuc integram atque totam in populo sitam esse; nam parium domui aut nunquam traditam, aut recuperari jure posse non negabis. At, *regis est*, inquis, *de vico municipium*, de eo *civitatem facere*, ergo illos *creat qui constituunt domum inferiorem*. At inquam, oppida & municipia regibus antiquiora sunt; etiam in agris populus est populus. Iam Anglicismis tuis magnoperè delectamur; *Countie Court, The Turn, Hundreda*; mira nempe docilitate centenos Iacobæos tuos Anglicè numerare didicisti.

Quis expeditivit Salmasio suam Hundredam, Picamque docuit nostra verba conari?

Magister artis venter, & Iacobæi

Centum, exulantis viscera marsupii regis.

Quòd si dolosi spes refulserit nummi,

Ipse Antichristi qui modò primatum Papæ

Minatus uno est dissipare sufflatu,

Cantabit ultro Cardinalitium melos.

Longam deinde de Comitibus & Baronibus dissertationem subtexis; ut ostendas regem esse eorum omnium creatorem, quod facile

concedimus, eoque nomine regibus plerumque serviebant; ideoque ne gentis liberæ deinceps iudices essent rectè providimus. *Potestatem convocandi parlamentum quoties libet, & quando vult dissolvendi ex omni temporis memoria penes regem esse* affirmas. Tibine igitur balatroni mercenario & peregrino, perfugarum dictata exscribenti, an disertis legum nostrarum verbis fides habenda sit, infra videbimus. *At, inquis, reges Angliæ parlamento majus imperium habuisse alio argumento probatur, eoque invincibili; regis potestas perpetua est & ordinaria, qua per se sine Parlamento regnum administrat, Parlamenti extraordinaria est autoritas, & ad certas tantum res, nec sine rege quicquam validi statuere idonea: Vbinam dicamus vim magnam latere hujus argumenti? an in ordinaria & perpetua?* Atqui minores multi magistratus habent potestatem ordinariam & perpetuam, quos Irenarchas vocamus; an summam ergo habent? suprà etiam dixi potestatem regi idcirco traditam à populo fuisse, ut videret autoritate sibi commissâ ne quid contra legem fiat; utque leges custodiret nostras, non ut nobis imponeret suas: regis proinde potestatem nisi in regni curiis & per eas, esse nullam: imo populi potius ordinaria est omnis, qui per duodecim viros de omnibus judicat. Atque hinc est quòd interrogatus

in

in curiâ reus, *Cui te permittis judicandum*; respondet semper ex more atque lege, *Deo & populo*, non Deo & regi, aut regis vicario, Parlamenti autem authoritas quæ re & veritate, summa populi potestas in illum senatum collata est, si extraordinaria est dicenda, id tantum propter ejus eminentiam dicitur; alioqui, ut notum est, ipsi ordines appellantur, non extra ordinem ergo; & si non actu, quod ajunt, virtute tamen perpetuum habent in omnes curias & potestates ordinarias jus atque authoritatem; idque sine rege. Offendunt nunc limatulas, opinor, aures tuas nostrorum barbaræ locutiones: cujus ego si vacaret, aut operæ pretium esset, tot barbarissimos hoc uno libro notare possem, quot si pro merito lueres, profectò omnes puerorum ferulas in te frangi oporteret, nec tot aureos tibi dari, quot illi quondam pessimo poëtæ; colaphos longè plures. *Prodigium esse ais, omnibus portentis opinionum monstrosius, quòd fanatici personam regis à potestate ejus sejungant*. Equidem dicta singulorum non præstitero: personam autem si pro homine vis dici, separari à potestate ejus nec absurdè posse Chrysostomus haud fanaticus docere te potuit; qui præceptum Apostoli de potestatibus ita explanat, ut potestatem ibi & rem, non hominem intelligi asserat. Quidni dicam regem, qui contra leges quid facit,

facit, id agere ut privatum vel tyrannum, non ut regem legitima potestate præditum? Tu si uno in homine posse plures esse personas, easque ab ipso homine, sensu & cogitatione separabiles non intelligis, & sensus communis & latinitatis planè expers es. Sed hoc eò dicis, ut reges peccato omni absolveras, utque erepto Papæ primatu indutum te esse existimemus: *Rex, inquis, non posse peccare intelligitur, quia peccatum ejus pœna non consequitur.* Quisquis ergo non punitur, non peccat; non furtum sed pœna facit furem; Salmasius Grammaticus non facit solæcismos, quia manum ferulæ subduxit; post eversum à te Papam sint isti sanè Pontificatûs tui canones, vel certè indulgentiæ tuæ, sive sanctæ Tyrannidis, sive sanctæ Servitutis Pontifex dici mavis. Congesta extremo capite maledicta tua in *Anglicana reipub. & Ecclesie statum* prætereo: hoc enim habent tui similes, homo contemptissime; ut quidque plurima dignum est laude, id solent per calumniam maximè vituperare. Sed de jure regio apud nos, seu potius de jure populi in regem nequid temerè affirmasse videar, proferre ex ipsis monumentis non gravabor, quamvis pauca quidem de multis, ea tamen quibus liquidò satis constabit, Anglos ex lege & instituto, & more etiam majorum suorum, regem nuper judicavisse. Post Romanorum

rum ex insula discessum sui juris Britanni circiter annos 40. sine regibus fuere; quos primos crearunt, eorum nonnullos, supplicio affecere. Britannos eo nomine Gildas, contrà quàm tu facis, reprehendit, non quod reges necavere, sed quod injudicatos, vel ut ejus verbis utar, *non pro veri examinatione*. Vortigernus ob incestas cum filia nuptias, teste Nennio historicorum nostrorum post Gildam antiquissimo, damnatur *à beato Germano, & omni concilio Britonum*, ejusque filio Guorthemiro regnum traditur. Haud multo hæc post Augustini obitum gesta sunt: unde vanitas tua facile redarguitur, qui supra asseruisti, primum omnium Papam, & nominatim Zachariam docuisse, judicari reges posse. Circa annum Christi 600. Morcantius, qui tunc temporis in Cambria regnabat, propter cædem patrui ab Oudoceo Landaviæ Episcopo in exilium damnatur; quamquam is exilii sententiam latifundiis quibusdam ecclesiæ donatis redemit. Ad Saxones jam veniamus; quorum jura cum reperiantur, facta prætermittam. Saxones Germanis oriundos memineris; qui nec infinitam aut liberam potestatem regibus dedere, & de rebus majoribus consultare omnes solebant; ex quibus intelligere est, Parlamentum, si solum nomen excipias, etiam apud Saxonum majores summa authoritate viguisse. Et ab iis quidem

Concilium Sapientum passim nominatur ;
 ipsis Ethelberti temporibus, quem *decreta ju-*
diciorum juxta exempla Romanorum cum
Concilio Sapientum constituisse memorat Be-
 da ; sic Edwinus Northanymborum , Inas
 occidentalium Saxonum rex , *habito cum sa-*
pientibus & Senioribus concilio, novas leges
 promulgavit ; alias Aluredus edidit *ex concilio*,
 item *prudentissimorum* ; atque iis , in-
 quit , *omnibus placuit edici earum observa-*
tiones. His atque aliis multis hujusmodi locis
 luce clarius est , delectos etiam ex plebe con-
 ciliis maximis interfuisse ; nisi si quis Proceres
 solos sapientes esse arbitratur. Extat etiam
 apud nos perantiquus legum liber cui titulus
Speculum Iusticiariorum, in quo traditur pri-
 mos Saxones , post Britanniam subactam ,
 cum reges crearent , ab iis jusjurandum ex-
 igere consuevisse , se, ut quemvis alium è po-
 pulo, legibus ac judiciis subjectos fore. cap. 1.
 sect. 2. ibidem ait jus esse & æquum ut rex
 suos in Parlamento habeat pares , qui de in-
 juriis quas vel rex vel regina fecerit , cogno-
 scerent ; regnante Aluredo sancitum legibus
 fuisse, ut singulis annis Parliamentum bis Lon-
 dini, vel eo sapius, si opus esset , haberetur.
 Quæ lex cum pessimo juris neglectu in de-
 suetudinem abiisset , duabus sub Edouardo
 3to sanctionibus renovata est. In alio etiam
 antiquo manuscripto, qui Modus Parlamenti
 in-

inscribitur, hæc legimus; si rex Parlamentum prius dimiserit, quàm ea omnia transigantur quorum causa concilium indictum erat, perjurii reus erit; & juramentum illud quod regnum initurus dederat, violasse censebitur. Quomodo enim, quod juratus est, justas leges concedit, quas populus elegerit, si earum eligendi facultatem petenti populo non dat vel rariùs Parlamentum convocando, vel citiùs dimittendo quàm res populi ferunt? Ius autem illud jurandum, quo rex Angliæ se obligat, nostri jurisperiti pro sanctissimâ lege semper habuere. Quod autem maximis reipub. periculis remedium inveniri potest (qui solus convocandi Parlamenti finis erat) si conventus ille magnus, & augustissimus ad regis libitum stultissimi sæpe & pervicacissimi dissolvitur? Posse à Parlamento abesse, proculdubio minus est, quàm Parlamentum dissolvere: at rex per leges nostras illo Modorum libro traditas abesse à Parlamento, nisi planè agrotaret, neque potuit, neque debuit: & ne tum quidem nisi inspecto ejus corpore à duodecim regni paribus, qui de adversa regis valetudine testimonium perhibere in senatu possent: soléntne servi cum domino sic agere? Contrà verò plebejus ordo, sine quo Parlamentum haberi non potest, etiam à rege convocatus potuit non adesse, & secessione factâ, de rep. malè gestâ cum rege expostulare: quod

& prædictus liber testatur. Verùm, quod caput est, inter leges Edouardi regis vulgò Confessoris, una est eximia, quæ de regis officio tractat; cui rex officio si desit, *nomen regis in eo non constabit*. Hoc quid esset, ne non satis intelligeretur, Chilperici Francorum regis exemplum subnectit, cui idcirco regnum à Populo abrogatum erat. Puniri autem malum regem ex legis hujus sententia oportere, significabat ille S. Edouardi gladius cui nomen Curtana erat, quem in regum creatione & pompâ gestare Comes Palatii solebat; *in signum*, inquit noster Matthæus Paris, *quòd & regem si oberret, habeat de jure potestatem cohibendi*: gladio autem nemo fere nisi capite punitur. Hanc legem, cum aliis boni illius Edouardi, Guilielmus ipse conquæstor anno regni quarto ratam habuit: & frequentissimo Anglorum Concilio prope Verulamium religiosissimè juratus confirmavit: quo factò non solum jus omne belli, si quod in nos habuit, ipse extinxit, sed etiam hujus legis judicio atque sententiæ se subjecit. Ejus etiam filius Henricus cum in omnes Edouardi leges, tum in hanc quoque juravit; atque iis duntaxat conditionibus, vivente adhuc fratre Roberto natu majore, in regem est electus. Iurarunt eadem omnes deinceps reges, antequam insignia regni acciperent. Hinc celebris ille & antiquus noster juriscon-

sul-

sultus Bractonus. l. 1. c. 8. *Non est rex ubi dominatur voluntas & non lex.* Et l. 3. c. 9. *rex est dum benè regit, tyrannus dum populum sibi creditum violenta opprimit dominatione.* Et ibidem, *exercere debet rex potestatem juris, ut vicarius & minister Dei; potestas autem injuria diaboli est, non Dei: cum declinat ad injuriam rex, diaboli minister est.* Eadem ferme habet vetustus alter jurisconsultus, libri illius author qui Fleta inscribitur, memor nempe uterque & legis illius Eduardinae, verè quidem regiae, & regulæ illius in jure nostro primariæ à me supra dictæ, qua nihil Dei legibus & rationi contrarium haberi pro lege potest; uti nec tyrannus pro rege, nec minister diaboli pro ministro Dei. Cum itaque lex maximè ratio recta sit, siquidem regi, siquidem Dei ministro obediendum est, eadem prorsus & ratione & lege, tyranno & diaboli ministro erit resistendum. Et quoniam de nomine sæpius quàm de re ambigitur, tradunt iidem, regem Angliæ, etiam si nomen regis nondum perdiderit, judicari tamen, ut quilibet è vulgo, & posse & debere. Bracton. l. 1. c. 8. Fleta. l. 1. c. 17. *Non debet esse rege major quisquam in exhibitione juris; minimus autem esse debet in judicio suscipiendio, si peccat, alii legunt si petat.* Iudicari igitur cum debeat rex noster, sive tyranni sub nomine, sive regis, quos habeat item judi-

ces legitimos dictu difficile non debet esse. Eisdem consulere authores haud pejus erit. Bracton. l. 2. c. 16. Fleta. l. 1. c. 17. *In populo regendo rex habet superiores, legem, per quam factus est rex, & curiam suam, videlicet comites & Barones: comites dicuntur quasi socii regis, & qui habet socium, habet magistrum; & ideo si rex fuerit sine frano, id est sine lege, debent ei franum ponere.* Baronum autem nomine plebejum ordinem comprehendi supra ostendimus; quin & Pares etiam Parlamenti-eisdem fuisse dictos, libri legum nostrarum antiqui passim tradunt: & imprimis liber ille cui titulus, Parlamenti modus; *Eligentur*, inquit *de omnibus regni paribus. 25.* quorum erunt *quinque milites, quinque cives* id est urbium delegati, *quinque municipales: & duo milites pro comitatu majorem vocem habent in concedendo & contradicendo quàm major comes Anglia;* & meritò quidem, illi enim pro tota aliqua provincia, aut municipio suffragia ferunt, isti pro se quisque duntaxat. Comites autem illos *Codicillares*, quos vocas, & *rescriptitios*, cum feudales jam nulli sint, ad judicandum regem à quo creabantur minimè omnium idoneos esse, quis non videt? Cum itaque jus nostrum sit, ut est in illo speculo antiquo, regem habere pares, qui in Parlamento cognoscant & judicent, *si quid rex in aliquem popu-*

populi sui peccaverit, si notissimum sit licere apud nos cuivis è populo in minoribus quibusque curiis injuriarum actionem regi intendere, quanto justius est, quantoque magis necessarium, si rex in universos peccaverit, ut habeat qui eum non refrænare solum & coërcere, sed judicare & punire possint. Pessimè enim & ridiculè institutam esse eam necesse est rempub. in qua de minimis regum injuriis etiam privato cuivis cautum sit, de maximis nihil in commune provisum, nihil de salute omnium, quo minùs liceat ei universos sine lege perdere, qui ne unum quidem lædere per legem poterat. Comites autem esse regis judices, cum ostensum sit neque decere neque expedire, sequitur iudicium illud totum ad plebejum ordinem, qui & pares regni, & Barones, & populi totius potestate sibi delegatâ præditi sunt, jure optimo pertinere. Cum enim (ut in nostro jure scriptum est, quod supra attuli) plebs sola cum rege sine comitibus aut episcopis parlamentum constituat, quia rex cum sola plebe etiam ante comites aut episcopos natos, parlamenta peragere solebat, eadem prorsus ratione plebs sola supremam & sine rege, & regem ipsum judicandi potestatem habebit, quòd etiam ante ullum regem creatum, ipsa universi populi nomine concilia & parlamenta peragere, judicare, ferre

M 7

leges,

leges, ipsa reges creare solita erat ; non ut populo dominarentur, sed ut rem populi administrarent. Quem si rex contra injuriis afficere, & servitute opprimere conatus fuerit, ex ipsa legis nostræ sententiâ nomen regis in eo non constat, rex non est ; quod si rex non sit, quid est quod ei pares amplius quæramus ? Tyrannum enim jam re ipsa ab omnibus bonis judicatum nulli non satis pares atque idonei sunt, qui supplicio mactandum esse pro tribunali judicent. Hæc cum ita sint, tot testimoniis, tot legibus prolatis, abundè hoc demùm, quod erat propositum, evicissè arbitror, cum judicare regem penes plebem jure optimo sit, cùmque plebs regem de repub. deque ecclesia, sine spe ulla sanitatis, pessimè meritum supplicio ultimo affecerit ; rectè atque ordine, exque repub. suâque fide, dignitate, legibus denique patriis fecisse. Neque possum hîc non gratulari mihi de majoribus nostris, qui non minore prudentia ac libertate, quàm Romani olim, aut Græcorum præstantissimi, hanc rempub. instituerunt; neque poterunt illi, siquid nostrarum rerum sentiunt, non sibi etiam gratulari de posteris suis ; qui tam sapienter institutam, tanta libertate fundatam ab impotenti regis dominatione, cum redacti penè in servitutem essent, tam fortiter, tamque prudenter vindicarunt.

CAP. IX.

Satis jam arbitror palàm esse , regem Angliæ etiam Anglorum legibus judicari posse ; suos habere iudices legitimos ; quod erat probandum. Quid tu porro ? (nam quæ tua repetis , ad ea non repetam mea) *ex rebus nunc ipsis propter quas comitia indici solent, proclive* , inquis , *est ostendere regem esse supra Parlamentum*. Sit sanè proclive quantum voles , in quo præcipitem te dari jam statim senties. *Parlamentum* , inquis , *congregari solet ad majoris momenti negotia in quibus regni salus & populi versatur*. Si rex Parlamentum convocat ad procurandas res populi , non suas , neque id nisi assensu eorum atque arbitrio quos convocat , quid aliud est , obsecro , nisi minister populi & procurator ? cum , sine suffragiis eorum quos populus mittit , ne tantillum quidem , neque de aliis , neque de seipso decernere possit. Quod etiam argumento est , officium esse regis , toties Parlamentum convocare , quoties populus id petit : quandoquidem & res populi , non regis , iis comitiis tractantur , idque populi arbitrio. Quamvis enim regis quoque assensus honoris causa peti soleret , quem in rebus minoris momenti ad privatorum duntaxat commoda spectantibus poterat non præbere ,
pote-

Poterat pro illa formula dicere, *rex deliberabit*, de iis tamen, quæ ad salutem omnium communem & libertatem pertinebant, prorsus abnuere nullo modo poterat; cum id & contra juramentum regium esset, quo veluti lege firmissima tenebatur, & contra præcipuum magnæ Chartæ articulum, c. 29. *Non negabimus, non differemus cuiquam jus aut justitiam.* Non negabit rex justitiam, negabit ergò justas leges? non cuiquam, an ergò omnibus? ne in Curiâ quidem ullâ minori, an ergò in Senatu supremo? an verò rex ullus tantum sibi arrogabit, ut quid justum sit, quid utile, se unum universo populo scire melius existimet? Cum *ad hoc creatus & electus sit, ut justitiam faciat universis*, Bracton. l. 3. c. 9. per eas nimirum leges quas vulgus elegerit. Vnde illud in archivis nostris 7. H. 4. Rot. Parl. num. 59. *non est ulla regis prerogativa, quæ ex justitia & æquitate quicquam derogat.* Et reges olim acta Parlamenti confirmare recusantes, Chartam videlicet magnam & hujusmodi alia, majores nostri sæpenuerò armis coëgere; neque propterea minùs valere illas leges, aut minùs legitimas esse jurisperiti nostri statuunt: quandoquidem assensum rex iis decretis coactus præbuit, quibus jure atque sponte assentiri debebat. Tu dum contendis aliarum etiam gentium reges in potestate vel Synedrii vel Senatus,

natus, vel Concilii sui æquè fuisse, non nos in servitutem asseris, sed eas in libertatem: in quo idem facere pergis quod ab initio fecisti, quodque faciunt pragmaticorum stultissimi, ut incauti seipfos in lite sæpiùs contra veniant. At nos scilicet fatemur *regem, ubique absit, in Parlamento tamen censeri presentem vi potestatis: ergò quodcunque illic agitur à rege ipso actum intelligi.* Tum quasi bolum aliquem nactus esses aut mercedulam, illorum recordatione Caroleorum delinitus, *accipimus, inquis, quod dant:* accipe igitur, quo dignus es, magnum malum; non enim damus, quod sperabas, inde sequi *curiam illam non alia potiri potestate quàm à rege delegata.* Si enim dicitur, potestas regis, quæcunque ea sit, à Parlamento abesse non potest, an suprema continuò dicitur? annon potiùs transferri in Parlamentum potestas regia videtur, utque minor majore contineri? sanè si Parlamentum potest, nolente & invito rege, acta ejus & privilegia quibuscvis data revocare atque rescindere, si ipsius regis prærogativas, prout videtur, circumscribere, si proventus ejus annuos & impensas aulae, si famulitium ipsum, si totam denique rem domesticam regis moderari, si vel intimos ejus consiliarios atque amicos amovere, vel etiam è sinu abripere ad supplicium potest, si cuivis denique de plebe à rege ad Parlamen-

tum

tum quacunq; de re provocatio est lege data, non itidem à Parlamento ad regem, quæ omnia & posse fieri, & fuisse sæpius facta, cum monumenta publica, tum legum nostrarum consultissimi testantur, neminem esse arbitror, modò mens ei sana sit, qui Parlamentum supra regem esse non fateatur. Nam in interregno etiam Parlamentum viget; & quod historiis nostris testatissimum est, nulla hæreditatis ratione habita, sæpè, quem sibi visum est, suffragiis liberrimis regem creavit. Vt summatim dicam quod res est, Parlamentum est supremum gentis Concilium, ad hoc ipsum à Populo planè libero constitutum, & potestate plenâ instructum, ut de summis rebus in commune consulat; rex ideo erat creatus, ut de consilio & sententiâ illorum Ordinum consulta omnia exequenda curaret. Quod cum Parlamentum ipsum edicto nuper suo publicè declararet, neque enim pro æquitate sua recusabat vel externis gentibus actionum suarum rationem ultrò ac spontè reddere, ecce tibi è gurgustio nullius homo authoritatis, aut fidei, aut rei, Burgundus iste Verna, qui summum Angliæ Senatum, jus patrium atque suum scripto asserentem, *detestanda & horribilis impostura* infimulat. Patriam mehercule tuam pudebit, verbero, se tantæ impudentiæ homuncionem genuisse. Sed habes fortasse quæ salutariter moni-

monitos nos velis ; agedum , auscultamus.
Quas, inquis, leges sancire potest Parlamen-
tum, in quo nec præsulum ordo comparet?
 Tune ergo , furiose , præsules ex ecclesia ex-
 tirpatum ibas , ut in Parlamenta induceres ?
 O hominem impium , & Satanæ tradendum,
 quem neque ecclesia non ejicere hypocritam
 & atheum, neque ulla republ. recipere com-
 munem libertatis pestem atque labem debe-
 ret ; qui etiam quod nequit ex Euangelio , id
 ex Aristotele & Halicarnassæo, deinde ex sta-
 tutis Papisticis gravissimorum temporum
 probare adnititur , regem Angliæ caput esse
 Anglicanæ Ecclesiæ , ut episcopos compran-
 fores suos & necessarios nuper factos , quos
 ipse Deus exturbavit , novos iterum prædo-
 nes & tyrannos , pro virili sua parte , sanctæ
 Dei ecclesiæ imponat ; quorum universum
 ordinem, tanquam religioni Christianæ per-
 niciosissimum, eradicandum esse stirpitus, edi-
 tis antea libris clamosè contenderat. Quis
 unquam Apostata, non dico à sua , quæ nulla
 certa est, sed à Christiana doctrina, quam ipse
 asseruerat, defectione tam fœdâ atque nefariâ
 descendit ? *Episcopis de medio sublati, qui sub*
rege, & ex ejus arbitrio de causis ecclesia
cognoscebant, quæris ad quos redibit ea co-
gnitio. O perditissime , verere tandem vel
 conscientiam tuam ; memineris dum licet,
 nisi si hoc serò nimis te moneo , memineris
 quàm

quàm non impunè tibi erit, quàm inexpiabile demùm sit, sanctum Dei Spiritum sic illudere. Subsiste aliquando, & pone aliquem furori modum, ne te accensa ira numinis repente corripiat; qui Christi gregem, unctosque Dei minimè tangendos; iis hostibus & sævissimis tyrannis obterendos iterum & persultandos tradere cupis, à quibus elata modò & mirifica Dei manus eos liberavit: tuque ipse, nescio eorumne ad fructum ullum, an ad perniciem & obdurationem tuam, liberandos esse docuisti. Quod si jus nullum dominandi in ecclesiam est episcopis, certè multo minus est regibus; quicquid hominum statuta edicunt. Sciunt enim qui labris aliquanto plusquàm primoribus Euangelium gustarunt, ecclesiæ gubernationem divinam esse totam ac spiritualem, non civilem. *In secularibus* autem, quòd ais *supremam jurisdictionem habuisse regem Angliæ*, id falsum esse jura nostra ubertim declarant. Curias omnes ubi judicia exercentur, non rex, sed Parlamento authoritas vel constituit, vel tollit; in quibus tamen minimo cuivis è plebe licebat regem in jus vocare; neque rarò judices contra regem pronuntiare solebant; id si rex vel interdicto, vel mandato, vel scriptis literis impedire conaretur, ex juramento & lege non parebant judices, sed ejusmodi mandata rejiciebant, & pro nihilo habebant: non poterat

terat rex quenquam in vincula conjicere, aut ullius bona in publicum addicere; poterat neminem supplicio punire, nisi in aliquam curiam prius citatum, ubi non rex, sed consueti iudices sententias tulere; idque sæpe, ut supra dixi, contra regem. Hinc noster Bractonus l. 3. c. 9. *regia potestas juris est, non injuria; & nihil aliud potest rex, nisi id solum quod de jure potest.* Aliud tibi suggerunt Causidici tui, qui nuper solum verterunt; ex statutis nempe quibusdam haud antiquis sub Edouardo 4to, Henrico 7^{imo}, Edouardo 6to promulgatis: neque viderunt, quamcunque regi potestatem statuta illa concedunt, eam à Parlamento concessam esse omnem & quasi precariam; quam & eadem autoritas poterat revocare. Cur sic passus es nasuto tibi imponi, ut quo maximè argumento regis potestatem ex decretis Parlamenti pendere demonstratur, eo absolutam esse & supremam probare te crederes? Nam & monumenta nostra sanctiora testantur, reges nostros non hæreditati, non armis, non successioni; sed populo suam omnem potestatem debere. Talis potestas regia Henrico quarto, talis ante eum Richardo II. à plebejo ordine concessa legitur; Rot. Parlament. 1. Hen. 4. num. 108. haud secus atque rex aliquis præfidibus suis præfecturas & provincias edicto & diplomate solet concedere. Id nemp^e
liter^{is}

literis publicis consignari diserte iussit Communium Domus, *concessisse se regi Richardo, ut tali bonâ libertate frueretur, qualem ante eum reges Anglia habuere*; quâ cum rex ille *contra fidem Sacramenti sui* ad everisionem legum abuteretur, ab iisdem orbatus regno est. Iidem etiam, quod & eadem rotula testatur, in Parlamento edicunt, se prudentiâ & moderatione Henrici I V. confisos, *velle ac jubere ut in eadem magna libertate regia sit quam ejus progenitores obtinuerunt*. Illa autem nisi fiduciaria planè fuisset, quemadmodum hæc fuit, necesse est profecto & Parlamenti illius ordines, qui concederent quod suum non erat, ineptos ac vanos, & reges illos qui, quod suum jam erat, concessum ab aliis vellet accipere, & sibi & posteris injurios nimis fuisse: quorum utrumvis credibile non est. *Tertia pars*, inquis, *regia potestatis versatur circa militiam*; hanc partem reges Anglia *sine pari & amulo tractarunt*. Neque hoc verius quàm cætera quæ perfugarum fide scripsisti. Primum enim pacis & belli arbitrium penes magnum regni senatum semper fuisse, & historiæ passim nostræ, & exterorum, quotquot res nostras paulo accuratius attigere testantur. Sancti etiam Eduardi leges, in quas jurare nostri reges tenebantur, certissimam fidem faciunt, capite de Heretochiis, *fuisse quasdam potestates per provincias*

cias & singulos comitatus regni constitutas, qui Heretoches vocabantur, latinè ductores exercitus, qui provincialibus copiis præerant, non ad honorem corona solùm, sed ad utilitatem regni. Isti verò eligebantur per commune concilium, & per singulos comitatus in pleno conventu populari, sicut & vicecomites eligi debent. Ex quo facilè perspicitur, & copias regni & copiarum ductores in potestate populi, non regis & antiquitus fuisse, & esse oportere : illamque legem æquissimam nostro in regno haud minus valuisse, quàm olim in populari Romanorum statu valebat. De qua & M. Tullium audire non ab re fuerit. Philipp. 10. Omnes legiones, omnes copia qua ubique sunt, Populi R. sunt. Neque enim legiones qua Antonium, Consulem reliquerunt, Antonii potius quàm reipubl. fuisse dicuntur. Sancti autem Edouardi legem illam, cum aliis illius legibus Guilielmus ille conquæstor dictus, populo sic volente ac jubente, juratus confirmavit ; sed & hanc insuper adjecit, c. 56. Omnes civitates, burgos, castella, singulis noctibus ita custodiri, prout vicecomes, & Aldermanni, caterique præpositi per commune concilium ad utilitatem regni meliùs providebunt ; & lege 62. ideo castella, burgi, civitates adificata sunt ad tuitionem gentium & populorum regni, idcirco & observari debent cum omni libertate,

te, integritate, & ratione. Quid ergo? custodientur arces & oppida in pace contra fures & maleficos non nisi per commune Concilium ejusdem loci, non custodientur in maximo belli metu contra hostes sive externos sive intestinos per commune concilium totius gentis? sanè illud nisi concedatur, neque *libertas*, neque *integritas*, nec *ratio* denique in iis custodiendis ulla esse poterit; neque earum rerum quicquam assequemur, quarum causâ fundari primùm urbes & arces lex ipsa dicit. Majores certè nostri quidvis potius regi quàm sua arma & oppidorum præsidia tradere solebant; idem esse rati ac si libertatem ipsi suam ferocitati regum & impotentiae proditum irent. Cujus rei exempla in historiis nostris uberrima cum sint, & jam notissima, inserere huic loco supervacaneum esset. At *protectionem rex debet subditis, quomodo eos protegere poterit, nisi arma virosque habeat in sua potestate?* At, inquam, habebat hæc omnia ad utilitatem regni, ut dictum est, non ad civium interitum & regni disperditionem: quod & Henrici tertii temporibus, prudenter Leonardus quidam vir doctus in episcoporum conventu respondit Rustando Papæ nuntio & regis procuratori: *omnes ecclesia sunt Domini Papæ, ut omnia principis esse dicimus, ad tuitionem, non ad fruitionem*
vel

vel proprietatem, quod ajunt; ad defensionem, *non ad dispersionem*: eadem & prædictæ legis Edouardi sententia erat; quid est hoc aliud nisi potestate fiduciaria; non absoluta: qualem cum imperator bellicus fere habeat, id est delegatam, non planè propriam, non eò segniùs populum, à quo eligitur, sive domi sive militiæ defendere solet. Frustra autem Parlamenta, & impari sane congressu de legibus Sancti Edouardi & libertate olim cum regibus contendissent, si penes regem solùm arma esse oportere existimassent; nam & leges quamlibet iniquas ipse dare si voluisset, frustra se *charta* quantumvis magna contra ferrum defendissent. *At quid proderit*, inquis, *Parlamento militia magisterium habere*, cum ne teruncium quidem ad eam sustinendam queat, nolente rege, de populo cogere. Ne sit ea tibi cura: primùm enim hoc falsò ponis, Parlamenti ordines non posse sine rege tributa populo imponere, à quo & ipsi missi sunt, & cujus causam suscipiunt. Deinde non potest te fugere tam sedulum de alienis rebus percontatorem, sua sponte populum, vasis aureis atque argenteis conflatis, magnam vim pecuniæ in hoc bellum contra regem impendisse. Amplissimos exinde regum nostrorum annuos redditus recenses: nil nisi *millies quingenties quadragies crepas*; ex patrimonio regis maximas largitiones

tiones fieri solitas ab iis regibus qui liberalitatis laudibus emicuerunt, avidus audieras : hac te illecebrâ veluti Bileamum illum infamem proditores patriæ ad suam causam perduxere ; ut Dei populo maledicere, & divinis judiciis obstrepere auderes. Stulte ; quid tandem regi injusto ac violento tam immensæ opes profuere ? Quid etiam tibi ? ad quem nihil prorsus eorum, quæ spe ingenti devoraveras, pervenisse audio præter unam illam crumenulam vitreis globulis vermiculatam, & centenis aureolis confertam. Cape istam Balaame, quam adamasti, iniquitatis mercedem, ac fruire. Pergis enim desipere ; *Erectio standardi*, id est, *vexilli ad regem solum pertinet*. Quapropter ? quia

— *Belli signum Laurenti Turnus ab arce Extulit.*

Tunc verò nescis, Grammaticæ, hoc idem cujusvis imperatoris bellici munus esse ? At ait *Aristoteles, necesse est regi præsidium adistere, quo leges tueri possit ; ergo oportet regem plus armis posse quàm populum universum*. Tales homo consequentias torquere solet, quales Ocnus funes apud inferos ; quæ nulli sunt usui, nisi ut comedantur ab asinis : aliud enim est præsidium à populo datum, aliud armorum omnium potestas, quam Aristoteles hoc ipso, quem protulisti, loco à regibus abjudicat. Oportet, inquit, habeat rex

tan-

tantam circa se manum armatorum, *quanta singulis vel compluribus fortior sit, populo vero minor*; εἶναι δὲ τοσούτῳ ἰσχυρὸν ὥστε ἐκεί-
 58 μὲν καὶ ἐνὸς καὶ συμπλειόνων κρείττω, ὅ δὲ πολλή-
 08 ρος ἤττω. Polit. l. 3. c. 11. Alioqui sanè, sub
 specie tuendi, possit statim & populum & le-
 ges sibi subicere. Hoc autem rex & tyran-
 nus interest; rex à senatu & populo volente,
 ac libente, quod satis est præsidii circa se ha-
 bet contra hostes, & seditiosos: tyrannus
 invito senatu ac populo, vel hostium, vel per-
 ditorum civium præsidium sibi quàm maxi-
 mum comparare studet, contra senatum
 ipsum & populum. Concessit itaque Parla-
 mentum regi, ut alia omnia, sic *standardi*
erectionem; non ut infesta patriæ signa in-
 ferret, sed ut populum contra eos defende-
 ret, quos Parlamentum hostes judicat; si se-
 cus fecisset, ipse hostis judicandus erat: cum
 juxta ipsam S^{ti} Edouardi, vel quod sanctius
 est, ipsam naturæ legem, nomen regis perdi-
 derit. Vnde in prædicta Philippica, *amittit*
is omne exercitus & imperii jus, qui eo im-
perio & exercitu rempubl. oppugnat. Neque
 licebat regi *feudales illos equites ad bellum*
 evocare, quod Parlamenti autoritas non
 decrevisset; id quod ex statutis pluribus ma-
 nifestum est. Idem de vectigalibus & censu
 navali censendum; quem imperare civibus
 sine senatusconsulto rex non potuit: atque ita
 L 2 gravif-

gravissimi legum nostrarum interpretes annis abhinc plus minus duodecim, tum cum adhuc firmissimum erat regium imperium, publicè statuerunt. Sic diu ante eos Fortescutius Henrici V I. cancellarius juris nostri consultissimus; rex Angliæ, inquit, neque leges mutare potest, neque tributa, nolente populo, imponere, sed nec probaverit ququam ullis testimoniis antiquorum *regni Anglia statum mere esse regalem. Habet rex*, inquit Bractonus, *jurisdictionem super omnes*. Id est in curiâ; ubi regis quidem nomine nostris autem legibus jus redditur. *Omnis sub rege est*; id est singuli: atque ita se explicat ipse Bractonus locis à me supra citatis. Ad eaque restant, ubi eundem volvis lapidem, in quo vales ipsum, credo, Sisyphum delassare, ex supra dictis abunde respondetur. De cætero, si quando Parlamenta suum regibus bonis obsequium amplissimis verbis citra assentationem & servitutem detulere, id quasi eodem modo tyrannis delatum esset, intelligi, aut populo fraudi esse non debet; neque enim justo obsequio libertas immittitur. Quod autem ex Edouardo Coco & aliis citas, *Anglia regnum absolutum est imperium*, id est si ad ullum regem externum, aut Cæsarem respicias; vel, ut Cambdenus ait, *quia in imperii clientela non est*: alioqui adjicit uterque imperium hoc consistere non

ex rege solo, sed ex corpore politico. Vnde Fortescutius, Fortesc. de laud. legum Angl. c. 9. rex, inquit, Anglia populum gubernat non mera potestate regia, sed politica; populus enim iis legibus gubernatur quas ipse fert. Externos hoc etiam scriptores non latebat. Hinc Philippus Cominæus author gravissimus commentariorum quinto: inter omnia orbis terra regna, quorum ego notitiam habeo, non est meâ quidem sententiâ, ubi publicum moderatiùs tractetur, neque ubi regi minus liceat in populum, quàm in Anglia. Postremò ridiculum est, inquis, argumentum, quod afferunt, regna ante reges fuisse, quasi dicas lucem ante Solem extitisse. At nos, ô bone vir, non regna, sed populum ante reges fuisse dicimus. Quem interim te magis ridiculum dicam, qui lucem ante Solem extitisse, quasi ridiculum, negas. Ita dum in alienis curiosus esse vis, elementa didicisti. Miraris denique, eos qui regem in comitiis regni viderunt solio sedentem, sub aureo & serico cœlo, potuisse in dubium vocare utrum penes regem an penes Parlamentum majestas sit. Incredulos profectò homines narras, quos tam lucidum argumentum è cœlo ipso petatum nihil movit. Quod tum cœlum aureum homo stoïcus adeò es religiosè & unicè contemplatus, ut & cœli Mosâici & Aristotelici oblitus esse penitus videre:

cum in illo *lucem ante Solem exstitisse* negaveris, in hoc tres Zonas temperatas esse supra docueris. Quot Zonas in illo regis auro & serico cœlo observaveris, nescio : hoc scio, te Zonam unam centum stellis aureis bene temperatam ex illa tua cœlesti contemplatione abstulisse.

C A P. X.

CUM hæc omnis controversia de jure, sive generatim regio, sive separatim regis Angliæ, obstinatis partium contentionibus, quàm ipsa rei natura difficilior facta sit, spero, qui studium veritatis factionibus anteponunt, iis ea me ex lege Dei, jureque gentium, ex institutis denique patriis, copiose attulisse, quæ regem Angliæ judicari posse, atque etiam capite puniri indubitatum reliquerint. Cum cæteris, quorum animos aut superstitio occupavit, aut mentis aciem anticipata regii splendoris admiratio ita perstrinxit, ut nihil in virtute ac libertate vera illustre ac splendidum videre possint, sive ratione & argumentis agamus, sive exemplis, frustra contendimus. Tu verò, Salmasi, ut reliqua omnia, ita hoc etiam absurdè admodum facere videris, qui cum omnes independentes omnibus probris onerare non desinas, regem ipsum

ipsum quem defendis, maximè omnium independentem fuisse statuis: neque *regnum populo, sed generi debuisse*: deinde quem *capitis causam dicere coactum* initio graviter dolebas, eum nunc *inauditum periisse* queris. At verò totam causæ dictionem ejus, fide summa Gallicè editam, inspicere si libet, persuasum tibi aliud fortasse erit. Carolo certè cum per aliquot dies continuos amplissima loquendi facta copia esset, non ille quidem est ea usus ad objecta sibi crimina diluendum, sed ad iudicium illud ac iudices omninò rejiciendum. Qui autem reus aut tacet, aut aliena semper respondet, eum non est injuria, si manifestus criminum sit, vel inauditum condemnari. Carolum si *mortem ais planè egisse vita respondentem*, assentior: si dicis *piè & sanctè & securè* vitam finiisse, scito aviam ejus Mariam, infamem foëminam, pari in speciem pietate, sanctitate, constantia in pegmate occubuisse: ne animi præsentiæ, quæ in morte quibusvis è vulgo maleficis permagna sæpè est, nimium tribuas: sæpè desperatio aut obfirmatus animus fortitudinis quandam speciem & quasi personam induit; sæpè stupor tranquillitatis: videri se bonos, intrepidos, innocentes, interdum & sanctos pessimi quique non minùs in morte quàm in vita cupiunt; inque ipsa scelerum suorum capitali pœna solent ultimam simulationis

suæ & fraudum, quàm possunt speciocissimè, pompam ducere; &, veluti poëtæ aut histriones deterrimi, plausum in ipso exitu ambitionissimè captare. Nunc *ad istam questionem pervenisse te ais, quâ tractandum est quinam fuerint illius regia condemnationis præcipui authores.* Cum de te potius inquirendum sit, quomodo tu, homo exterus, & Gallicanus erro, ad quæstionem de rebus nostris, tibi tam alienis, habendam perveneris? quo pretio emptus? verùm de eo satis constat. Te verò percontantem de rebus nostris quis demùm docuit? ipsi nimirum perfugæ, & perduelles patriæ, qui te hominem vanissimum nacti mercede ad maledicendum facile adduxerunt. Data deinde tibi est aliqua aut furibundi cujuspiam sacellani semipapistæ, aut servientis aulici, de statu rerum scriptiuncula; eam ut latinè verteres negotium tibi dabatur: hinc istæ narrationes confectæ, quas, si videtur, paulùm excutiamus. *In hanc condemnationem non centena millesima pars populi consensit.* Quid ergo cæteri, qui sese nolentibus tantum facinus fieri sunt passi? an stipites, an trunci hominum, an forte quales illi in scena Virgiliana,

Purpurea intexti tollunt aulaa Britanni?
Non enim veros tu quidem Britannos, sed pictos nescio quos, vel etiam acu pictos videris mihi velle dicere. Cum itaque incredibile

bile sit gentem bellicosam à tam paucis , iis-
 que infimis de plebe sua , sub jugum mitti ,
 quod in narratione tua primum occurrit, id
 esse falsissimum apparet. *Ordo ecclesiasticus
 erat ab ipso senatu ejectus.* Eo miserior ita-
 que tua est insania , necdum enim te sentis in-
 sanire, qui eos è Parlamento queresis ejectos,
 quos tute ex ecclesia ejiciendos esse , libro
 longissimo scribis ? *Senatus alter ordo qui in
 proceribus consistebat , ducibus , comitibus ,
 vicecomitibus , statione sua dejectus est.* Et
 meritò , à nullo enim municipio missi pro se
 tantum sedebant , nihil juris in populum ha-
 bebant, juri tamen ejus & libertati, suo quo-
 dam instituto refragari in plerisque consue-
 verant : erant à rege constituti , ejus comi-
 tes , & famuli , & quasi umbræ, quosamotò ,
 ipsi necesse est ad plebem, unde orti sunt, red-
 igerentur. *Vna & deterrima portio Parla-
 menti potestatem sibi vindicare non debuit
 reges judicandi.* At plebejus ordo , quod
 te supra docui , non solùm Parlamenti pars
 erat potissima , etiam sub regibus , sed per
 se ipse Parlamentum omnibus numeris ab-
 solutum & legitimum , etiam sine Comi-
 tibus , nedum Ecclesiasticis , constituebat.
 Atqui *ne tota quidem hac ipsa pars ad sen-
 tentiam de regis capite ferenda admissa est.*
 Pars illa nempe non admissa , quem verbo
 regem , te hostem toties judicaverat , ad eum

animis atque consiliis palàm defecerat. Parlamenti ordines Anglicani cum iis qui à Scotia itidem Parlamento missi erant legati, idibus Ianuarii 1645. rescripserant regi, dolosas inducias & habenda secum Londini colloquia petenti, non posse se eum in urbem admittere, donec is de bello civili tribus jam regnis ejus operâ excitato, de cædibus tot civium ejus jussu factis reipub. satisfacisset; deque pace firma atque sincera iis conditionibus cavisset, quas ei utriusque regni Parla-menta & tulerant sæpius, & latura essent: ipse è contrario postulata eorum æquissima jam septies humillimè oblata responsionibus aut furdis repudiaverat, aut ambiguis eluserat. Ordines tandem post tot annorum patientiam ut ne fraudulentus rex, quam debellare rempub. in acie non valebat, eam in vinculis per dilationes everteret, & jucundissimum ex nostris dissidiis fructum capiens, de victori- bus etiam suis restitutus hostis inspiratum sibi triumphum ageret, decernunt, se regis deinceps rationem non habituros, nullas se ei postulationes amplius esse missuros, aut ab eo accepturos: post hæc tamen decreta reper- ti sunt ex ipso Ordinum numero, qui invictis- simi exercitus odio, cujus maximis rebus ge- stis invidebant, quemque post ingentia merita, dimittere cum ignominia cupiebant, & ministris aliquot seditiosis, quibus miserè ser- viebant,

viebant, morem gerentes, opportunum sibi
 tempus nacti, cum eorum multi, quos à se
 longè dissentire sciebant, ad sedandos Pres-
 byterianorum gliscentes jam tumultus, mis-
 si ab ipso ordine, in provinciis abessent, mi-
 rā levitate, ne dicam perfidiā, decernunt,
 inveteratum hostem, verbotenus duntaxat
 regem, nulla penè ab eo satisfactione prius
 accepta, aut cautione facta, ad urbem esse
 reducendum; in summam dignitatem atque
 imperium æquè esse restituendum, ac si de
 repub. præclarè meritus esset. Ita religioni,
 libertati, foederi denique illi à se toties jacta-
 to regem præponebant. Quid illi interea
 qui integri tam pestifera agitari consilia vi-
 debant? An ideo deesse patriæ, salutis suo-
 rum non prospicere debuerant, eò quòd
 istius mali contagio in ipsorum Ordinem pe-
 netraverat? At quis istos exclusit malè sa-
 nos? *Exercitus*, inquis, *Anglicanus*, id est,
 non externorum, sed fortissimorum & fidis-
 simorum civium; quorum tribuni plerique,
 Senatores ipsi erant, quos illi boni exclusi
 patria ipsa excludendos, & in Hiberniam
 procul ablegandos esse censuerant; dum Sco-
 ti interim dubiā jam fide quatuor Angliæ
 provincias suis finibus proximas magnis co-
 piis infidebant, firmissima earum regionum
 oppida præsidiis tenebant, regem ipsum sin-
 custodia habebant: dum ipsi etiam factiones

suorum atque tumultus, Parlamento ipsi plusquam minaces, & in urbe & in agris passim fovebant, qui paulò post in bellum non civile solum, sed & Scoticum illud erupere. Quod si privatis etiam consiliis aut armis subvenire reipublicæ laudatissimum semper fuit, non est certè cur exercitus reprehendi possit, qui Parlamenti authoritate ad urbem accersitus imperata fecit; & regionum factionem atque tumultum ipsi curiæ sæpius minitantem facile compescuit. In id autem discrimen adducta res erat, ut aut nos ab illis, aut illos à nobis opprimi necesse esset. Stabant ab illis Londinensium plerique institores atque opifices, & ministrorum factiosissimi quique; à nobis exercitus magna fide, modèstia, virtute cognitus. Per hos cum retinere libertatem, reipub. salutem liceret, an hæc omnia per ignaviam & stultitiam prodenda fuisset censēs? Debellati regiarum partium duces arma quidem inviti, animum hostilem non deposuerant: omnibus belli renovandi occasionibus intenti ad urbem se receperant. Cum his, quamvis inimicissimis, quamvis sanguinem eorum avidè sitientibus, Presbyteriani, postquam non permitti sibi in omnes tam civilem quam ecclesiasticam dominationem viderunt, clandestina consilia, & prioribus tum dictis tum factis indignissima consociare cœperant:

perant : eoque acerbitalis processere , ut mal-
 lent se regi denuò mancipare , quàm fratres
 suos in patrem illam libertatis quam & ipsi
 suo sibi sanguine acquisiverant , admittere ;
 mallent tyrannum tot civium cruore perfu-
 sum irâ in superstites , & conceptâ jam ultio-
 ne ardentem rursus experiri dominum , quàm
 fratres , & amicissimos æquo jure ferre sibi
 pares. Soli Independentes qui vocantur , &
 ad ultimum sibi constare , & sua uti victoria
 sciebant : qui ex rege hostem se fecerat , eum
 ex hoste regem esse amplius , sapienter , meo
 quidem judicio , nolebant : neque pacem id-
 circo non volebant , sed involutum pacis no-
 mine aut bellum novum , aut æternam servi-
 tutem prudentes metuebant. Exercitum au-
 tem nostrum quo fufius infamare possis , nar-
 rationem quandam rerum nostrarum in-
 conditam & strigosam exordiris : in qua ta-
 metfi multa falsa , multâ frivola reperio ,
 multa abs te vitio data , quæ laudi ducen-
 da essent , huic tamen alteram ex adverso
 narrationem opponere nihil arbitror attine-
 re. Rationibus enim hîc non narrationibus
 certatur ; atque illis utrobique , non his fides
 habebitur. Et sanè sunt ejusmodi res istæ , ut
 nisi justa historia dici pro dignitate nequeant :
 Melius itaque puto , quod de Carthagine Sal-
 lustius , silere tantis de rebus , quàm pa-
 rum dicere : neque committam ut non solum

virorum illustrium , sed Dei præcipuè maxi-
mi laudes , in hac rerum serie mirabili sæ-
pissimè iterandas, tuis hoc libro intexam op-
probriis. Ea igitur duntaxat , quæ argumen-
ti habere speciem videntur , pro more decer-
pam. *Anglos & Scotos quod ais solenni con-
ventione promississe , se regis majestatem con-
servaturos* , omittis quibus id conditionibus
promisere ; si salvâ nimirum religione & li-
bertate id fieri posset : quibus utrique ad ex-
tremum usque spiritum iniquus adeò & infi-
diosus rex iste erat , ut, vivente illo , & reli-
gionem periclitaturam , & libertatem interit-
turam esse facile appareret. Sed redis jam ad
illos regii supplicii authores. *Si res ipsa pon-
deribus suis & momentis rectè aestimetur, ex-
itus facti nefandi ita Independentibus im-
putari debet , ut principii & progressus glo-
riam Presbyteriani sibi possent vindicare.*
Audite Presbyteriani , ecquid nunc juvat , ec-
quid confert ad innocentiae & fidelitatis opi-
nionem vestrae , quòd à rege puniendo ab-
horrere tantoperè videremini? Vos isto regis
actore verbosissimo , accusatore vestro, *plus-
quam dimidium itineris confecistis ; vos ad
quartum actum & ultra in dramate hoc de-
sultando frigultrientes spectati estis ; vos me-
ritò regis occisi crimine notari debetis ; ut qui
viam ad ipsum occidendum muniistis ; vos
nefariam illam securim cervicibus ejus infli-
xistis,*

xistis, non alii. Væ vobis imprimis, si unquam stirps Caroli regnum posthac in Anglos recuperabit: in vos, mihi credite, cudetur hæc fabula. Sed Deo vota persolvite, fratres diligite liberatores vestros, qui illam calamitatem, atque certam perniciem ab invitis etiam vobis hæctenus prohibuere. Postulamini vos item, quòd *aliquot annos antè per varias petitiones jus regis imminuere moliti estis, quod voces contumeliosas regi illis ipsis libellis quos nomine Senatus regi porrexistis, insertas publicastis; videlicet in illa declaratione dominorum & communium, Maji 26. 1642. aperte quid sensistis de regis. autoritate aliquot perduellionem spirantibus & insanis positionibus fassi estis. Nulla oppidi portas Hothamus, tali mandato à senatu accepto, venienti regi occlusit; vos quid rex pati posset, hoc primo rebellionis experimento cognoscere concupivistis.* Quid hoc dici potuit accommodatius ad conciliandos inter se Anglorum animos, atque à rege penitus abalienandos? cum intelligere hinc possint, si rex revertatur, se non solùm regis mortem, sed etiam petitiones quondam suas, & frequentissimi Parlamenti acta de liturgia & episcopis abolendis, de triennali Parlamento, & quæcunque summo populi consensu ac plausu sancita sunt, tanquam seditiosas atque *insanas Presbyterianorum positiones* luituros. Sed

repente mutat animum homo levissimus; & quod modo *rem ipsam rectè aestimanti* sibi videbatur solis Presbyterianis deberi, id nunc *rem eandem ab alto revolventi* Independentibus totum deberi videtur. Modò Presbyterianos *vi aperta atque armis contra regem grassatos esse*, eumque ab iis *bello victum, captum, in carcerem coniectum* affirmabat, nunc omnem *hanc rebellionis doctrinam* Independentium esse scribit. O hominis fidem & constantiam! quid aliam jam opus est narrationem comparare contra tuam, quæ ipsa sibi tam turpiter decoxit? Verùm de te si quis dubitat, albusne an ater homo sis, tua legat quæ sequuntur. *Tempus est, inquis, pandere unde & quando proruperit inimica regibus secta: belli isti sanè Puritani sub regno Elisabethæ prodire tenebris Orci, & Ecclesiam inde turbare primum cœperunt, imo remp. ipsam: non enim sunt minores reip. pestes quàm ecclesiæ.* Nunc te verè Balamum. vox ipsa sonat; ubi enim virus omne acerbitalis evomere cupiebas, ibi insciens atq; invitus benedixisti. Hoc enim tota Angliæ notissimum est, si qui ad exemplum ecclesiarum vel Gallicarum vel Germanicarum, ut quasque reformatiores esse judicabant, puriorem cultus divini rationem sequi studebant, quàm penè omnem Episcopi nostri cæremoniis & superstitionibus contaminaverant si qui tandem pietate erga Deum, aut vitæ in-

integritate cæteris præstabant, eos ab Episcoporum fautoribus Puritanos fuisse nominatos. Hi sunt quorum doctrinam regibus inimicam esse clamitas; neque hi solum, nam *plerique reformatorum*, inquis, *qui in alios disciplina ejus articulos non jurarunt, hunc tamen unum videntur approbasse, qui regia ad-versatur dominationi.* Ita Independentes, dum gravissimè insectaris, laudas; qui eos ab integerrima Christianorum familia deducis; & quam doctrinam Independentium esse propriam ubique asseris, eam nunc *reformatorum plerosque approbasse* confiteris; eò usque demùm audaciæ, impietatis, apostasiæ proventus es, ut etiam Episcopos, quos tanquam pestes & Antichristos ex Ecclesia radicitus evellendos, atque exterminandos esse nuper docuisti, eos nunc *à rege tuendos fuisse* affirmas, ne quid *Sacramento* scilicet *inaugurationis derogatum* iret. Nihil est ulterius jam sceleris aut infamiæ quò possis procedere, quàm, quòd solum superest, ut reformatam, quam polluis, religionem quamprimùm ejures. Quòd autem nos ais *omnes sectas & hæreses tolerare*, id noli accusare; quandiu te impium, qui Christianorum sanctissimos, & plerosque etiam reformatos tibi adversos è *tenebris orci prodire* audes dicere, te vanum, mendacem, & conductitium calumniatorem, te denique Apostatam ecclesiata-

men

men toleret. Tuas autem exinde sycophan-
 tias, quibus magnam reliqui capitis partem
 insumis, & quæ monstrosa dogmata Indepen-
 dentibus, ad cumulandam iis invidiam, affin-
 gis, quidni omittam? cum neque ad causam
 hanc regiam omninò pertineant, & ea ferè
 sint quæ risum potius aut contemptum cujus-
 vis quàm refutationem mereantur.

C A P. XI.

AD undecimum hoc caput videre mihi,
 Salmasi, quamvis nullo cum pudore,
 cum aliqua tamen conscientia futilitatis tuæ
 accedere. Cum enim hoc loco perquiren-
 dum tibi proposueris *qua auctoritate* pro-
 nuntiatum de rege fuerit, subjungis quod à
 te nemo expectabat, *frustra id quari*; scili-
 cet *questioni huic vix locum reliquit qua-*
litas hominum qui id fecere. Cum igitur,
 quàm es importunitatis & impudentiæ in hac
 causa suscipienda compertus, tam sis nunc
 etiam loquacitatis tibi conscius, eò à me bre-
 vius responsum feres. Quærenti jam tibi *quâ*
auctoritate ordo plebejus vel judicavit ipse
 regem, vel aliis id iudicium delegavit, re-
 spondeo supremâ: supremam quemadmo-
 dum habuerit, docebunt te ea quæ tunc à me
 dicta sunt, cum te suprâ, hac ipsa de re gna-
 viter

viter ineptientem redarguerem. Quòd si tibi
 saltem crederes , posse te ullo tempore
 quod satis est dicere , non eadem toties can-
 tare odiosissimè soleres. Aliis autem delega-
 re suam judicandi potestatem ordo plebejus
 eadem sanè ratione potuit, qua tu regem, qui
 & ipse omnem potestatem à populo accepit,
 eandem aliis delegare potuisse dicis. Vnde
 in illa solenni conventionè , quam nobis
 objecisti , cum Angliæ tum Scotiæ summi
 ordines religiosè profitentur ac spondent , eà
 se supplicia de perduellibus esse sumpturos ,
quibus utriusque genti potestas judiciaria
suprema , aut qui ab ea delegatam potesta-
tem accepturi erant , plectendos judicarent.
 Audis hîc utriusque gentis Senatum unâ vo-
 ce testantem se posse suam auctoritatem ju-
 diciariam , quam *supremam* ipsi vocant aliis
 delegare : vanam ergò & frivolum de ista po-
 testatis delegatione controversiam moves.
 At *cum his* , inquis , *judicibus è domo infe-*
riori selectis juncti etiam judices fuere ex
cohortibus militaribus sumpti ; nunquam
autem militum fuit civem judicare. Pau-
 cissimis te retundam ; non enim de cive nunc,
 sed de hoste memineris nos loqui : quem si
 imperator bellicus cum tribunis militaribus
 suis , bello captum , & è vestigio , si ita vide-
 retur , occidendum , pro tribunali judicare
 voluerit , an quicquam præter jus belli aut
 mo-

morem censetur fecisse? qui autem hostis reipublicæ, & bello captus est, ne pro cive quidem is, nedum pro rege in ea republ. haberi potest. Hanc ipsa lex Regis Edouardi sacrosancta sententiam tulit; quæ negat malum regem aut esse regem, aut oportere regis nomine appellari. Ad illud autem quod ais non *integram* plebis domum, sed *man-
cam & mutilam de regis capite judicasse*, sic habeto; eorum, qui regem plectendum esse censabant, longè maiorem fuisse numerum, quàm qui res quascunque in Parlamento transigere, etiam per absentiam cæterorum, ex lege debebant; qui cum suo vitio atque culpâ abessent (defectio enim animorum ad communem hostem pessima absentia erat) nullam iis, qui in fide permanerant, afferre moram conservandæ reipubl. poterant, quam vacillantem, & ad servitutem atque interitum prope redactam, populus universus eorum fidei, prudentiæ, fortitudini primò commiserat. Atque illi quidem strenuè rem gessere; exulcerati regis impotentia, furori, insidiis sese objecere; omnium libertati atque saluti suam posthabuere; omnia antehac Parlamenta, omnes majores suos prudentia, magnanimitate, constantia supergressi. Hos tamen populi magna pars, quamvis omnem illis fidem, operam, atque auxilium pollicita, ingratis ani-
mis

mis in ipso cursu deseruit. Pars hæc servitutum & pacem cum ignavia atque luxuria ullis conditionibus volebat; pars altera tamen libertatem poscebat, pacem non nisi firmam atque honestam. Quid hîc ageret Senatus? partem hanc sanam, & sibi & patriæ fidelem defenderet, an desertricem illam sequeretur? Scio quid agere oportuisse dicere; non enim Eurylochus, sed Elpenor es, id est vile animal Circæum, porcus immundus, turpissima servitute etiam sub fœmina assuetus; unde nullum gustum virtutis, & quæ ex ea nascitur, libertatis habes; omnes esse servos cupis, quod nihil in tuo pectore generosum aut librum sentis, nihil non ignobile atque servile aut loqueris aut spiras. Injicis porrò scrupulum quod & *Scotia rex erat, de quo statuimus*, quasi idcirco in Anglia impune quidvis illi facere liceret. Ut hoc caput denique præ cæteris elumbe atque aridum aliquo saltem facetè dicto queas concludere, *dua*, inquis, *sunt vocula iisdem ac totidem elementis constantes, solo literarum situ differentes, sed immane quantum significatione differentes, Vis, & Ius*. Minimè profectò mirum est, te trium literarum hominem tam scitam ex tribus literis argutiolam exculpere potuisse, hoc magis mirandum est quod toto libro asseris, duas res tam inter se cæteroqui *differentes*, in regibus

unum

unum atque idem esse. Quæ enim vis est unquam à regibus facta, quam non jus regium tu esse affirmasti? Hæc sunt quæ novem paginis benè longis responsione digna animadvertere potui; cætera sunt ea, quæ aut identidem repetita haud semel refutavimus, aut ad hanc causam disceptandam nullum habent momentum. Itaque solito nunc brevior sum, id non meæ diligentiae, quam in hoc summo tædio languescere non patior, sed tuæ loquacitati, rerum & rationum tam cassæ atque inani, imputandum erit.

C A P. XII.

Vellem equidem, Salmasi, ne cui forte videar in regem Carolum, suo fato atque supplicio defunctum, iniquior esse aut acerbior, ut totum hunc de *criminibus ejus* locum, quod & tibi & tuis consultius fuisset, silentio præteriisses. Nunc verò quoniam id magis placuit, ut de iis præfidenter & verbosè diceres, faciam profectò ut intelligas, nihil à te fieri incogitantius potuisse, quam ut deterrimam causæ tuæ partem, nempe ejus crimina ad extremum refricanda & accuratius inquirenda reservares; quæ, cum vera & atrocissima ostendero fuisse, & ejus memoriam omnibus bonis ingratam atque invisam

sam, & tui defensoris odium quàm maximum in animis legentium novissimè relinquant. *Dua*, inquis, *partes ejus accusationis fieri possunt; una in reprehensione vita versatur, altera in delictis qua tanquam rex potuit committere.* Et vitam quidem ejus inter convivias, & ludos, & fœminarum greges dilapsam facilè tacebo: quid enim habet luxus dignum memoratu? Aut quid hæc ad nos, si tantum privatus fecisset? postquam voluit rex esse, ut nec sibi vivere, ita ne peccare quidem sibi solum potuit. Primum enim exemplo suis vehementissimè nocuit secundo loco, quod temporis libidinibus & rebus ludicris impendit, quod erat plurimum, id totum reipub. quam susceperat gubernandam, subduxit; postremò immensas opes, innumerablem pecuniam non suam, sed publicam luxu domestico dilapidavit. Itaq; domi rex malus primum esse cœpit. Verum ad ea potius crimina *qua malè regnando commisisse arguitur transeamus.* Hic doles *tyrannum eum, proditorem, & homicidam fuisse judicatum.* Id non injuriâ factum demonstrabitur. Tyrannum autem prius, non ex vulgi opinione, sed ex Aristotelis doctorum omnium iudicio definiamus. Tyrannus est qui suam duntaxat, non populi utilitatem spectat. Ita Aristoteles ethicorum decimo, & alibi, ita alii plerique. Suane commoda an populi spectarit

Etarit Carolus , pauca hæc de multis , quæ
 tantummodò perstringam, testimonio erunt.
 Cum aulæ sumptibus patrimonium & pro-
 ventus regiï non sufficerent , imponit gra-
 vissima populo tributa; iisque absumptis no-
 va excogitavit ; non ut rempub. vel augetet,
 vel ornaret, vel defenderet, sed ut populi non
 unius opes vel unam in domum congerendas
 inferret ; vel una in domo dissiparet. Hunc
 in modum sine lege cum pervolaret omnia,
 quod unicum sciebat sibi fræno fore , Par-
 lamentum aut funditùs abolere , aut convo-
 catum haud sæpius quàm id suis rationibus
 conduceret, sibi soli reddere obnoxium co-
 natus est. Quo fræno sibi detracto , aliud
 ipse populo frænum injecit : Germanos equi-
 tes , pedites Hibernos per urbes , pérque op-
 pida quasi in præidiis , cum bellum esset nul-
 lum , collocandos curavit : parúmne tibi
 adhuc tyrannus videtur ? In quo etiam , ut
 in aliis multis rebus, quod supra per occasio-
 nem abs te datam ostendi (quanquam tu Ca-
 rolum Neroni crudelissimo conferri indi-
 gnaris) Neroni perquàm similis erat : nam
 & Senatum ille è repub. se sublaturum per-
 sæpe erat minatus. Interea conscientis re-
 ligiosorum hominum supra modum gravis ,
 ad cæremonias quosdam & supersticiosos cul-
 tus, quos è medio papismo in ecclesiam redu-
 xerat , omnes adigebat ; renuentes aut exilio
 aut

cere multabat ; Scotos bis eam ob causam bello adortus est. Huc usque simplici saltem vice nomen tyranni commeruissè videatur. Nunc cur adjectum in accusatione proditoris nomen fuerit exponam. Cum huic Parlamento sæpius pollicitis , edictis , execrationibus confirmasset , se nihil contra rempub. moliri , eodem ipso tempore aut papistarum delectus in Hibernia habebat , aut legatis ad regem Daniæ clanculùm missis , arma , equos , auxilium disertè contra Parlamentum petebat , aut exercitum nunc Anglorum nunc Scotorum pretio sollicitabat ; illis Urbem Londinum diripiendam , his quatuor provincias Aquilonares Scotorum ditioni adjungendas promisit , si sibi ad Parlamentum quoquo modo tollendum commodare suam operam vellent. Cum hæc non succederent , cuidam Dillonio perduelli dat secretiora ad Hibernos mandata , quibus juberentur omnes Anglos ejus insulæ colonos repente armis adoriri. Hæc fere prodicionum ejus monumenta sunt , non vanis rumoribus collecta , sed ipsis literis ipsius manu subscriptis atque signatis comperta. Homicidam denique fuisse , cujus acceptis mandatis Hiberni arma ceperint , ad quinquies centena millia Anglorum in summa pace nihil tale metuentium exquisitis cruciatibus occiderint , qui etiam tantum reliquis duobus

M

regnis

regnis bellum civile conflarit, neminem puto negaturum. Addo enim quod in illo Vectensi colloquio hujus belli & culpam & crimen rex palàm in se suscepit, eoque omni Parlamentum notissima confessione suâ liberavit. Habes nunc breviter quamobrem rex Carolus & tyrannus & proditor & homicidia judicatus fuerit. At *cur non prius*, inquis, neque in illo *solenni fœdere*, neque postea cum de dititius esset, vel à *Presbyterianis* vel ab *Independentibus* sic judicatus est, sed potius, *ut regem decuit accipi, omni reverentia est exceptus?* Vel hoc solo argumento persuaderi cuivis intelligenti queat, non nisi serò tandem, & postquam omnia sustinuerant, omnia tentaverant, omnia perpeffi erant, deliberatum Ordinibus fuisse regem abjicere. Tu id solus malitiosè nimis in invidiam rapis, quod summam eorum patientiam, æquanimi-
tatem, moderationem, fastusque regii tolerantiam nimis fortasse longam apud omnes bonos testabitur. At *men-
se Augusto qui precessit ejus supplicium*, *domus Communium* qua sola jam tum regnabat & *Independentibus* erat obnoxia, scripsit literas ad *Scotos*, quibus testabatur nunquam sibi in animo fuisse mutare statum qui huc usque in *Anglia* obtinuerat sub rege, domo dominorum & *Communium*. Vide jam quàm non doctrinæ *Independentium* abrogatio regis attribuenda sit. Qui
suam

suam dissimulare doctrinam non solent, etiam potiti rerum profitentur *nunquam sibi in animo fuisse statum regni mutare*. Quod si id postmodum in mentem venit, quod in animo non fuit, cur non licebat quod rectius, & è repub. magis esse videbatur, id potissimum sequi? præsertim cum Carolus neque exorari, neque flecti ullo modo potuerit, ut iustissimis eorum postulatis, quæque semper eadem ab initio obtulerant, assentiretur. Quas initio de religione, quas de jure suo sententias perversissimas tuebatur; nobisque adeò calamitosas, in iisdem permanebat: ab illo Carolo nihil mutatus, qui & pace & bello tanta nobis omnibus mala intulerat. Siquid est assensus, id & invitè facere, & quamprimùm sui juris foret, pro nihilo se habiturum haud obscuris indiciis significabat: idem apertè filius, abducta secum per eos dies classis parte, scripto, idem ipse per literas ad suos quosdam in urbe declarabat. Interea cum Hibernis Anglorum hostibus immanissimis, reclamante Parlamento, fœdis conditionibus occultè pacem coagmentaverat, Anglos ad repetita inutiliter colloquia & pacem quoties invitabat, toties contra eos omni studio bellum coquebat. Hic illi quibus concredita respub. erat, quò se verterent? an commissam sibi nostram omnium salutem in manus hosti acer-

bissimo traderent? An alterum belli propè internecim septennium, nequid pejus ominemur, gerendum nobis iterum, & exantlandum relinquerent? Deus meliorem illis mentem injecit, ut prioribus de rege non movendo cogitationibus, non enim ad decreta pervenerant, reipub. religionem, libertatem ex ipso illo fœdere solenni anteponerent; quæ quidem stante rege constare non posse, tardius illi quidem quàm oportuit, sed aliquando tamen viderunt. Sanè Parlamento nunquam non liberum atque integrum esse debet, ex re natâ quàm optimè reipub. consulere; neque ita se prioribus addicere sententiis, ut religio sit in posterum, etiamsi Deus dederit, vel tibi, vel reipub. plus sapere. At *Scoti non idem sentiunt, quinimo ad filium Carolum scribentes, sacratissimum regem appellant parentem ejus, & sacerrimum facinus quo necatus est.* Cave plura de Scotis, quos non novisti; nos novimus, cum eundem regem *sacerrimum*, & homicidam & proditorem; facinus quo tyrannus necaretur *sacratissimum* appellarent. Nunc regi quam dicam scripsimus, quasi parùm commodè scriptam cavillaris, & *quid opus fuerit ad Elogium illud tyranni addere proditoris & homicidæ titulos, quæris: cum tyranni appellatio omnia mala comprehendat: tum quis tyrannus sit* grammaticè & glossematicè etiam

iam doces. Aufer nugas istas literator, quas una Aristotelis definitio modò allata nullo negotio diffilabit; quæque te doctorem docebit nomen tyranni, quoniam tuâ nihil interest præter nomina intelligere, posse citra proditorem & homicidium stare. Atqui *leges Anglicana non dicunt proditoris crimen regem [incurrere si procuraverit seditionem contra se vel populum suum.* Neque dicunt, inquam, Parlamentum læsæ Majestatis reum esse, si malum regem tollat, aut unquam fuisse, cum sæpius olim sustulerit: posse autem regem suam majestatem lædere atque minuire, imò amittere, clarâ voce testantur. Quod enim in illa lege S^{ti} Edouardi legitur, *nomen regis perdere*, nihil aliud est quàm regio munere ac dignitate privari; quod accidit Chilperico Franciæ regi, cujus exemplum illustrandæ rei causa eodem loco lex ipsa ponit. Committi autem summani perditionem tam in regnum, quàm in regem non est apud nos jurisperitus qui inficias ire possit. Provoco ad ipsum, quem profers Glanvillanum. *Siquis aliquid fecerit in mortem regis, vel seditionem regni, crimen proditoris esse.* Sic illa machinatio quâ Papiſtæ quidam Parlamenti curiam cum ipsis ordinibus uno ictu pulveris nitrati in auras disjicere parabant, non in regem solùm, sed in Parlamentum & regnum, ab ipso Iacobo

& utraque ordinum domo *summa proditio* judicata est. Quid plura attinet in re tam evidenti, quæ tamen facile possem, statuta nostra allegare? cum ridiculum planè sit & ratione ipsa abhorrens, committi perduellionem in regem posse, in populum non posse, propter quem & cujus gratiâ, cujus, ut ita dicam, bonâ veniâ, rex est id quod est. Frustra igitur tot statuta nostra deblateras, frustra in vetustis legum Anglicarum libris exerces te atque volutas; ad quas vel ratas vel irritas habendas Parlamenti authoritas semper valuit; cujus etiam solius est, quid sit perduellio, quid læsa majestas interpretari: quam majestatem nunquam sic à populo in regem transiisse, ut non multo celsior atque augustior in Parlamento conspiciatur, jam sæpius ostendi. Te verò vappam & circulatorum Gallum jura nostra interpretantem quis ferat? Vos verò Anglorum perfugæ, tot episcopi, doctores, jurisconsulti, qui literaturam omnem & eruditionem vobiscum ex Anglia aufugisse prædicatis, adeone ex vestrum numero nullus causam regiam atque suam defendere satis strenuè satisque latinè sciebat, gentibusque exteris dijudicandam exponere, ut cerebrosus iste & crumenipeta Gallus mercede accersendus in partes necessariò esset, qui regis inopis, tot doctorum & sacerdotum infantiâ stipati,

pati, patrocinium susciperet? magnâ, mihi credite, infamiâ etiam hoc nomine apud exterâs nationes flagrabit; & meritò vos utique cecidisse causâ omnes existimabunt, quam ne verbis quidem, nedum armis aut virtute sustinere valuistis. Sed ad te redeo, vir bone, dicendi perite, si tute modò ad te rediisti; nam stertentem te tam prope finem & de morte voluntaria nescio quid ab re somniantem offendo; tum statim negas *cadere in regem sua mentis compotem, ut populum seditionibus distrahat, exercitus suos hostibus debellandos tradat, ut factiones contra se suscitet.* Quæ omnia cum & alii multi reges, & Cærolus ipse fecerit, dubitare non potes, præsertim Stoïcus, quin ut omnes improbi, sic omnes quoque tyranni prorsus insaniant. Flaccum audi:

Quem mala stultitia, & quacunque inscitia veri

*Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus
& grex*

Autumat, hac populos, hac magnos formula reges,

Excepto sapiente, tenet. —

Si igitur insani cujuscumque facti crimen à rege Carolo amovere cupis, debebis improbitatem ab eo priùs amovere quàm insaniam. At enim rex non potuit prodicionem in eos committere, qui vassalli ipsius & subjecti fuere.

Primum, cum æquè atque ulla gens hominum liberi simus, nullum barbarum morem fraudi nobis esse patiemur; fac deinde *vassallos* fuisse nos regis, ne sic quidem tyrannum perferre dominum tenemur. Omnis ea subiectio, ut ipsæ leges nostræ loquuntur, *honesto & utili* definita est. Leg. Hen. 1. c. 55. Fidem eam esse *mutuam* jurisconsulti omnes tradunt, si dominus *ligeam*, quod ajunt, *defensionem* præstiterit: sin è contrario nimium sævus fuerit, aut atrocem aliquam injuriam intulerit, *dissolvi & penitus extingu* omni homagii connexionem. Hæc ipsa Bractoni verba & Fletæ sunt. Unde vassallum est ubi lex ipsa in dominum armat; eumque singulari certamine à vassallo, si acciderit, interimendum tradit. Idem si universæ civitati aut nationi in tyrannum non licuerit, deterior liberorum hominum conditio quàm fervorum erit. Nunc Caroli homicidia aliorum regum partim homicidiis, partim justè factis excusare contendis. De Ianienâ Hiberniensi *remittis lectorem ad opus illud regium Iconis Basilica*; & ego te remitto ad *Iconoclastem*. *Captam Rupellam*, proditos Rupellenses, *ostentatam potius quàm datam opem*, imputari Carolo non vis: imputetur necne meritò, non habeo dicere; satis superque àb eo peccatum est domi, ne externa persequi curem: omnes interim ecclesias prote-

stan-

stantium , quotquot ullo tempore se contra reges religionis hostes armis defenderunt , eodem nomine rebellionis damnas. Quam contumeliam ab alumno suo sibi illatam quanti intersit ad disciplinam ecclesiasticam , suamque tuendam integritatem , non negligere , secum ipsi cogitent : nos etiam Anglos ea expeditione proditos acerbè tulimus. Qui enim regnum Angliæ in tyrannidem convertere diu meditatus erat , non , nisi extincto priùs militari civium robore ac flore , cogitata perficere se posse arbitrabatur. Aliud erat crimen regis quod ex jurejurando à regibus regnum capeissentibus dari solito verba quædam ejus jussu erasa fuerint , antequam jurasset. O facinus indignum & execrandum ! impium qui fecit , quid dicam qui defendit ? nam quæ potuit , per Deum immortalem , quæ perfidia , aut juris violatio esse major ? quid illi sanctius post sacratissima religionis mysteria illo jurejurando esse debuit ? Quis quæso sceleratior , isne qui in legem peccat , an qui secum legem ipsam ut peccare faciat dat operam ? aut denique ipsam legem tollit ne peccasse videatur ? Agedum , jus hoc religiosissimè jurandum rex iste violavit ; sed ne palàm tamen violasse videretur , turpissimo quodam adulterio per dolum corrumpit ; & ne pejerasse diceretur , jus ipsum jurandum in perjurium vertit . Quid aliud potuit

sperari, nisi injustissimè, versutissimè, atque infelicissimè regnaturum esse eum, qui ab injuria tam detestanda auspicatus regnum est; jusque illud primum adulterare auderet, quod solum impedimento sibi fore, ne jura omnia perverteret, putabat. At enim *Sacramentum* illud, sic enim defendis, *non magis obligare reges potest, quàm leges; legibus autem se devinciri velle præ se ferunt, & secundùm eas vivere, cum tamen revera iis soluti sint.* Quemquamne tam sacrilego, tamque incesto ore esse, ut sacramentum religiosissimum tactis Evangeliiis datum, quasi per se leviculum solvi sine causa posse asserat? Te verò, scelus atque portentum, ipse Carolus redarguit; qui cum sacramentum illud non esse per se leve quidpiam existimaret, idcirco ejus religionem aut subterfugere, aut fallaciâ quâvis eludere satius duxit, quàm apertè violare, & corruptor jusjurandi hujus & falsarius esse maluit, quàm manifestè perjurus. At verò *jurat quidem rex populo suo, ut populus vicissim regi, sed populus jurat regi fidelitatem, non populo rex.* Lepidum sanè hominis commentum! annon qui juratus promittit atque spondet se quidpiam fideliter præstiturum, fidem suam iis obligat qui jusjurandum ab eo exigunt? Rex sanè omnis quoad præstanda ea quæ promittit, & *fidelitatem, & obsequium, & obedientiam populo* jurat

jurat. Hic ad Guilielmum Conquæstorem recurris, qui ipse, non quod sibi collibitum erat, sed quod populus ab eo & magnates postulabant, id omne haud semel jurare est coactus se præstiturum. Quod, si multi reges *coronam* solenni ritu non *accipiunt*, & proinde non jurant, & tamen regnant, idein de populo responderi potest; cujus pars magna fidelitatem nunquam juravit. Si rex ob eam causam solutus erit, erit & populus. Quæ autem pars populi jurabat, non regi solum, sed regno & legibus jurabat, à quibus rex factus est, & quidem eatenus tantum regi, quoad is leges observaret, *quas vulgus*, id est, communitas sive plebejus ordo *elegerit*. Stultior enim sit, qui legumstrarum loquelam ad puriorem semper latinitatem exigere velit. Hanc clausulam, *quas Vulgus elegerit*, Carolus, antequam coronam acciperet, ex formula juramenti regii eradendam curavit. At, inquis, *sine regis assensu nullas leges vulgus elegerit*; eoque nomine duo statuta citas, unum Anni xxxvii. Hen. vi. c. xv. alterum *decimo tertio*, Edouardi i. v. c. viii. Tantum autem abest quo minus eorum alterutrum in libro statutorum usquam appareat, ut annis abs te citatis, neque rex iste neque ille ullum omnino statutum promulgaverit. Tu fidem jam perfugarum, statuta tibi dictantium, elusus querere; dum alii tuam admirantur im-

prudentiam simul & vanitatem, quem non
 pudebat iis in libris versatissimum videri vel-
 le, quos inspexisse nunquam, ne vidisse qui-
 dem tam facillè argueris. Clausulam autem
 istam jusjurandi, quam tu perfricti oris bala-
 tro *commentitiam* audes dicere, *regis*, inquis,
defensores fieri posse ajunt, ut in aliquot an-
 tiquis exemplaribus extiterit, *sed in desue-*
tudinem abiisse, quòd commodam significa-
tionem non haberet. Verùm ob id ipsum
 majores nostri illam clausulam in hoc regis
 jurejurando posuere, ut significationem ty-
 rannidi semper non commodam haberet.
 In desuetudinem autem si abierat, quod ta-
 men falsissimum est, quis neget multo me-
 liori jure revocandam fuisse? frustra, si te
 audiam: quippe *in regibus* mos ille *jurandi*
qui hodie receptus est, caremonialis est tan-
tum. Atqui rex, cum episcopos aboleri oport-
 tuit, per illud jusjurandum non licere sibi cau-
 satus est. Atque ita sacramentum illud sanctis-
 simum, quoties ex usu est regis, vel solidum
 quiddam & firmum erit, vel inane tantum &
caremoniale. Quod ego vos obtestor, An-
 gli, etiam atque etiam animadvertatis: &
 qualem estis regem habituri, si redierit, vo-
 biscum reputetis: non enim in mentem ve-
 nisset unquam huic Grammatico sceleroso
 & extraneo de jure regis Anglorum velle
 scribere, aut posse, nisi Carolus ille extorris,
 disci-

disciplina patria imbutus, unaque illi monitores ejus profligatissimi, quid hac de re scribi vellent omni studio suggessissent. Dictabant huic illi, *totum Parlamentum proditoris in regem insimulari posse*, vel ob hoc solum, quod *sine assensu regis declaravit omnes esse proditores qui arma contra Parlamentum Angliæ sumpserunt; vassalum scilicet regis esse Parlamentum*; jusjurandum verò regium *caremoniale tantum esse*, quidni *vassallum* etiam? Ita neque legum ulla sanctitas, neque sacramenti ulla fides, aut religio, quicquam valebit ad cohibendam à vita atque fortunis vestrum omnium vel libidinem effrænati regis, vel ultionem exacerbati: qui ita institutus à pueritia est, ut leges & religionem, ipsam denique fidem vassallari sibi, & servire suis libitis arbitretur debere. Quanto præstabilius esset, vobisque dignius si opes, si libertatem, si pacem, si imperium vultis, à virtute, industria, prudentia, fortitudine vestra indubitanter petere hæc omnia, quàm sub regio dominatu incassum sperare? Certè qui sine rege ac domino parari hæc posse non putant, dici non potest, quàm abjectè, quàm non honestè, non dico quàm indignè, de se ipsi statuunt: quid enim aliud nisi se inertes, imbecillos, mentis inopes, atque consilii, corpore atque animo ad servitium natos, fatentur esse? Et servitus quidem omnis
ho-

homini ingenuo turpis est ; vobis autem post libertatem Deo vindice ; vestroque Marte recuperatam , post tot fortia facinora , & exemplum in regem potentissimum tam memorabile editum , velle rursus ad servitutem , etiam præter fatum , redire , non modò turpissimum , sed & impium erit , & sceleratissimum : parque vestrum scelus illosum sceleris erit , qui servitutis olim Ægyptiacæ desiderio capti , multis tandem cladibus ac variis divinitus absumpti , Liberatori Deo pœnas tam servilis animi dedere. Quid tu interim , servitutis conciliator ? *Potuit* , inquis , *rex prodicionis & delictorum aliorum gratiam facere ; quod satis evincit legibus eum solutum fuisse.* Proditionis quidem , non quæ in regnum , sed quæ in se commissa erat , poterat rex , ut quisvis alius , gratiam facere : poterat & quorundam aliorum fortasse maleficiorum , quanquam non id semper : an ideò qui maleficum servandi nonnunquam jus quoddam habet , idem continuò omnes bonos perdendi jus ullum habebit ? Citatus in curiam , eamque inferiorem , respondere non tenetur , nisi per procuratorem , rex ; an ideo in Parlamentum citatus ab universis non veniet ? non ipse respondebit ? *Conari* nos ais *Batavorum exemplo factum nostrum tueri* , atque hinc , stipendio scilicet metuens quo te Batavi luem atque pestem alunt , ne Anglos

in-

infamando etiam Batavos altores tuos infamasse videaris, demonstrare cupis quam *dis-simile sit quod hi & quod illi fecerunt*. Quam ego collationem tuam, quanquam in ea quædam sunt falsissima, alia, ne salario fortasse tuo non satis litares, palpum olent, omittam. Negant enim Angli opus sibi esse ut exterorum quorumvis exemplo facta sua tueantur. Habent leges, quas secuti sunt, patrias, hac in parte, sicubi terrarum aliæ sunt, optimas: habent quos imitentur, majores suos, viros fortissimos, qui immoderatis regum imperiis nunquam cessere; multos eorum intolerantius se gerentes per supplicium necavere. In libertate sunt nati, sibi sufficiunt, quas volunt leges, possunt sibi ferre; unam præ cæteris colunt antiquissimam, à natura ipsa latam, quæ omnes leges, jus omne atque imperium civile non ad regum libidinem, sed ad bonorum maximè civium salutem refert. Iam præter quisquiliæ & rudera superiorum capitum restare nihil video; quorum quidem acervum cum satis magnum in fine congesseris, nescio quid aliud tibi volueris, nisi hujus tuæ fabricæ ruinam quasi prælagire. Tandem aliquando post immensam loquacitatem rivos claudis; *Deum testatus te hanc causam tuendam suscepisse, non tantum quia rogatus, sed quia meliorem nullam te potuisse defendere conscientia tibi suggestit*. Rogatus

tu

tu in res nostras tibi alienissimas, nobis non rogantibus, te interponas? Tu populi Anglicani summos magistratus pro autoritate proque imperio sibi commissio quod suum munus est in sua ditione agentes, nulla injuria lacepsitus (neque enim natum te esse sciebant) indignissimis verborum contumeliis laceres, libroque infami edito proscindas? A quo autem rogatus? An ab uxore, credo, quæ jus regium, ut perhibent, in te exercet; quæque tibi, quoties libet, ut illa Fulvia, cujus, ex epigrammate obsceno, centones modò confuisti (p. 320.) *aut scribe aut pugnemus* ait: unde tu, ne signa canerent, scribere malebas. An rogatus fortassè à Carolo minore, & perditissimo illo peregrinantium aulicorum grege, quasi alter Balaamus ab altero Balacco rege accersitus, ut jacentem regis causam, & malè pugnando amissam maledicendo erigere dignarere? Sic sanè fieri potuit; nisi quod hoc ferè interfuit; ille enim vir sagax asino insidens locutulejo ad execrandum venit; tu asinus loquacissimus inessus à fœmina, & sanatis quos vulneraveras episcoporum capitibus obsitus, apocalyptica illius bestiae parvam quandam imaginem exprimere videris. Sed ferunt pœnituisse te hujus libri, post paulò quàm scripsisses: Bene profectò habet; tuam itaque ut testere omnibus pœnitentiam, nihil tibi prius faciendum erit, quàm ut pro
libro

libro tam longo unam tantummodò literam adhuc longam ex te facias. Sic enim pœnituit Iscarioten illum Iudam cui similis es ; idque novit puer Carolus , qui crumenam idcirco tibi , insigne illud Iudæ proditoris , dono misit , quòd primùm audierat , & postmodùm sciebat , te apostatam esse & Diabolum. Iudas ille Christum prodidit, tu Christi Ecclesiam ; Episcopos Antichristos esse docueras , ad eos defecisti : quos inferis damnaveris , eorum causam suscepisti: Christus omnes homines liberavit, tu omnes ad servitutem redigere conatus es : ne dubita , postquàm in Deum , in ecclesiam , in omne genus hominum tam impius fuisti , quin te etiam idem exitus maneat , ut desperatione magis quàm pœnitentiâ ductus , tuique pertæsus , ab infelici tandem arbore pendens , sicut & par ille tuus olim , medius crepes ; illamque malefidam & fallacem conscientiam , bonorum & sanctorum insectatricem , ad destinatas tibi quandoque supplicii sedes præmittas . Hactenus , quod initio institueram ut meorum civium facta egregia contra insanam & lividissimam furentis sophistæ rabiem , & domi & foris defenderem , jusque populi commune ab injusto regum dominatu assererem , non id quidem regum odio , sed tyrannorum , Deo bene juvante videor jam mihi absolvisse , neque ullum sine responso vel argumentum :

vel

vel exemplum, vel testimonium ab adversario allatum sciens prætermisi, quod quidem firmitatis in se quicquam, aut probationis vim ullam habere videretur; in alteram fortasse partem culpæ propior, quod sæpiusculè ineptiis quoque ejus, & argutiis tritissimis, quasi argumentis, respondendo, id iis tribuisse videar, quo dignæ non erant. Vnum restat, & fortasse maximum, ut vos quoque, ô Cives adversarium hunc vestrum ipsi refutetis; quod nullâ ratione video posse fieri, nisi omnium maledicta vestris optimè factis exuperare perpetuò contendatis. Vota vestra & preces ardentissimas Deus, cum servitutis haud uno genere oppressi, ad eum confugistis, benignè exaudiit. Quæ duo in vita hominum mala sanè maxima sunt, & virtuti damnosissima, Tyrannis & superstitio, iis vos gentium primos gloriose liberavit; eam animi magnitudinem vobis iniecit, ut devictum armis vestris & dedititium regem judicio inclyto judicare, & condemnatum punire primi mortaliū non dubitaretis. Post hoc facinus tam illustre, nihil humile aut angustum, nihil non magnum atque excelsum & cogitare & facere debebitis. Quam laudem ut assequamini, hac sola incedendum est via, si ut hostes bello domuistis, ita ambitionem, avaritiam, opes & secundarum rerum corruptelas, quæ subigunt cæteras gentes hominum, ostend-
ritis

ritis posse vos etiam inermes media in pace omnium mortalium fortissimè debellare ; si, quam in repellenda servitute fortitudinem præstitistis, eam in libertate conservanda justitiam, temperantiam, moderationem præstiteritis. His solis argumentis & testimoniis evincere potestis, non esse vos illos, quos hic probris insequitur, *Perduelles, latrones, sicarios, parricidas, fanaticos*; non vos ambitionis aut alieni invadendi studio, non seditione, aut pravis ullis cupiditatibus, non amentia aut furore percitos regem trucidasse, sed amore libertatis, religionis, justitiæ, honestatis, patriæ denique charitate accensos, tyrannum puniisse. Sin autem, quod, bone Deus, ne unquam siveris, aliter in animum induxeritis, si in bello fortes, in pace turpes eritis, qui manifestum sensistis numen vobis tam propitium, hostibus tam grave, neq; exemplo tam insigni & memorando ante oculos posito, Deum veneri, & justitiam colere didiceritis, quod ad me attinet, concedam sanè, & fatebor, neque enim potero negare, ea omnia quæ nunc maledici & mendaces de vobis pessimè aut loquuntur aut sentiunt, vera esse: vosque multo iratiorem brevi tempore experturi estis Deum, quàm aut infensum inimici vestri, aut vos benignum & faventem & paternum, præ cæteris omnibus terrarum orbis gentibus hodiernis, experti estis.

F I N I S.